

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΖ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1990

ΑΡΙΘ. 12

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΕΛΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ*

(Παραλειπόμενα στη δυτική αξιολόγησι τοῦ ἔργου
τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου)

Ἡ ὁμολογία τοῦ P. Duthilleul, κατὰ τὴν ὁποία «ὁ Κωνσταντῖνος (=ἅγιος Κύριλλος) καὶ ὁ Μεθόδιος εἶναι βυζαντινοὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας»⁶⁶, ἀποδεικνύεται ὡς ἀληθινὴ καὶ ὀρθὴ ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν, τὶς ὁποῖες παρουσιάσαμε στὸ προηγούμενον ἄρθρον μας. Στὶς μαρτυρίες αὐτὲς θὰ ἠμπορούσαμε νὰ προσθέσωμε καὶ τὰ κάτωθι:

Ἐλληνοβυζαντινὴ δὲν ἦτο μόνον ἡ καθ' ὅλου λατρεία, τὴν ὁποία οἱ δύο Ἕλληνες ἱεραπόστολοι εἰσήγαγον στοὺς ἐκχριστιανισθέντας Σλάβους, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Εὐχαριστιακὴ Θεία Λειτουργία, τὴν ὁποία ὁ Κωνσταντῖνος μετέφρασε μόλις ἔφθασε στὴν Μοραβία. Γιὰ τὸ ἑλληνοβυζαντινὸ καὶ ὄχι ρωμαϊκὸ περιεχόμενον τῆς Λειτουργίας αὐτῆς χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ λεγομένου «Σιναΐτικοῦ Εὐχολογίου», τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως ἠμπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ μίαν ἰδέαν τῶν λειτουργικῶν μεταφράσεων τοῦ Κωνσταντίνου»⁶⁷. Πρόκειται γιὰ παλαιοσλαβικὸ γλακολιτικὸ χειρόγραφο τῆς ἱερᾶς μονῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης τοῦ ὄρους Σινᾶ, ποῦ διαμορφώθηκε μὲν κατὰ τὸν 10^{ον} αἰῶνα, ἀλλ' ἔχει ἐνσωματώσει ἀρχαιότερα λειτουργικὰ κείμενα, ποῦ ἀνάγονται στὴν ἐποχὴ τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου καὶ προσέρχονται ἀπὸ τὶς περιοχὰς τῆς Μοραβίας καὶ Παννο-

νίας⁶⁸. Ὅχι μόνον οἱ περιεχόμενες στὸ Εὐχολόγιον τοῦτο εὐχὲς γιὰ ἀσθενεῖς, γιὰ τεθνεῶτας λαϊκοὺς, κληρικοὺς ἢ μοναχοὺς, γιὰ τὴν περιβολὴν τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, γιὰ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κακοῦ, γιὰ τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν ἐξομολόγησιν κ.τ.τ. ἀντιστοιχοῦν σὲ ἑλληνοβυζαντινὰ πρότυπα⁶⁹, ἀλλὰ καὶ οἱ παρουσιαζόμενες ἀπὸ τὸ Εὐχολόγιον εὐχὲς τῆς Εὐχαριστιακῆς Θείας Λειτουργίας εἶναι ἀποδεδειγμένως πιστὴ μετάφρασις τῶν ἀντιστοιχῶν εὐχῶν τῆς «Λειτουργίας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου», οἱ ὁποῖες μαρτυροῦνται ἀπὸ τὸν σχεδὸν σύγχρονον πρὸς τοὺς ἁγίους Κύριλλον καὶ Μεθόδιον βαρβερινὸν κώδικα (τέλος ἢ ἡ ἀρχὲς θ' αἰῶνος)⁷⁰. Ἔτσι στὸ «Σιναΐτικὸν Εὐχολόγιον» περιέχονται σὲ σλαβικὴ μετάφρασις, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, οἱ ἐξῆς εὐχὲς, οἱ ὁποῖες ὑπάρχουν καὶ στὴν περιεχόμενῃ στὸν κώδικα τοῦτον Θεία Λειτουργία, ἡ ὁποία ἀποδίδεται στὸν Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο: «Ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον τίμιον σῶμα τοῦ Χριστοῦ Σου, μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί Σου τῷ Ἁγίῳ. (Ὁ διάκονος:) Ἄμην. Τὸ δὲ ἐν τῷ ποτηρίῳ τούτῳ (ποίησον) τίμιον αἶμα τοῦ Χριστοῦ Σου, μεταβαλὼν τῷ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 355 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

66. P. Duthilleul, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 110.

67. Ἀὐτόθι, σ. 141. Πρβλ. F. Grivec, μν. ξ., σ. 194.

68. Jean Frček, *Euchologium Sinaiticum*, τόμ. 1-2, Ljubljana 1941-1942. P. Duthilleul, μν. ξ., σ. 141. F. Grivec, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 194. A. Dostál, μν. ξ., σ. 75.

69. P. Duthilleul, ἔνθ' ἄνωτ. Πρβλ. A. Dostál, μν. ξ., σ. 75, ὑποσημ. 33.

70. F. E. Brightman - C. Hammond, *Liturgies eastern and western*, τόμ. 1: *Eastern Liturgies*, Oxford 1896 (καὶ 1965), σ. 308 ἐξ.

Πνεύματί Σου τῷ Ἁγίῳ. (Ὁ διάκονος:) Ἄμην. Ὁ ἱερεὺς μυστικῶς: «Ὡστε γενέσθαι τοῖς μεταλαμβάνουσιν εἰς νῆψιν ψυχῆς, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εἰς κοινωνίαν τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος, εἰς βασιλείας πλήρωμα, εἰς παρρησίαν τὴν πρὸς Σέ, μὴ εἰς κρῖμα ἢ εἰς κατάκριμα». Στὴν περικοπὴ αὐτὴ εἶναι ἐκδηλὰ τὰ στοιχεῖα τῆς Βυζαντινῆς Ἐπικλήσεως, πού ἦταν ἄγνωστη στὴν Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία. Στὴ συνέχεια ἀκολουθοῦν οἱ βυζαντινὲς δεήσεις (ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσαμένων), τῆς Θεομήτορος, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ κ.λπ. καὶ ὑπὲρ τῶν ζώντων, ὑπὲρ «πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων... παντὸς τοῦ πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας» καὶ «ὑπὲρ τῆς Οἰκουμένης, ὑπὲρ τῆς Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας»⁷¹. «Ὅλα αὐτὰ πείθουν, ὅτι ἡ Εὐχαριστιακὴ Θεία Λειτουργία, τὴν ὁποία μετέφρασαν καὶ χρησιμοποιοῦσαν οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, ἦταν ἡ «Λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου», πού ἀνήκει στὸν Βυζαντινὸν Λειτουργικὸν Τύπον»⁷².

Τὰ ὑπὸ ρωμαιοκαθολικῶν ἐρευνητῶν προβαλλόμενα τυχὸν παλαιοσλαβικὰ ρωμαϊκοῦ χαρακτήρος λειτουργικὰ στοιχεῖα, —ἐὰν τελεσιδικῶς διαπιστωθῇ ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀντικειμενικὰ καὶ ὄχι ἀποτέλεσμα τυχὸν ὑποκειμενικῆς καὶ ἐξεζητημένης ἀναζητήσεως καὶ ἐξευρέσεως μερικῶν φραστικῶν ὁμοιοτήτων καὶ παραλληλισμῶν⁷³—, ἤμποροῦν ἄριστα νὰ ὀφείλωνται στὴν ἐπίδρασι τῶν δυτικῶν ἱεραποστόλων, οἱ ὁποῖοι ἀνταγωνίζονταν τὸ ἔργον τῶν δύο ἀδελφῶν, καὶ ὅταν αὐτοὶ ζοῦσαν καὶ πολὺ περισσότερον μετὰ τὸν θάνατόν τους. Ὡς ἐτονίσθη ἀπὸ τὸν διαπρεπῆ σλαβολόγο Dostál, οἱ παλαιοσλαβικὲς πηγές, πού περιέχουν ρωμαϊκὲς ἢ ρωμαϊζουσες λειτουργικὲς ἐκφράσεις εἶναι μεταγενέστερες τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου⁷⁴.

71. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 330-332. P. Duthilleul, ἔνθ' ἄνωτ. σ. 111-112.

72. Γιὰ τὴ λεγομένη «Λειτουργία τοῦ ἁγίου Πέτρου», ἡ ὁποία μνημονεύεται στὶς παλαιοσλαβικὲς ἱστορικὲς πηγές βλ. ἐκτενῶς: Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Τὸ ἔργον τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου ἐξ ἐπόψεως λειτουργικῆς, σ. 130-133.

73. Ὁ A. Dostál τονίζει, ὅτι τὸ ζήτημα πρέπει νὰ τύχη «πλέον κριτικῆς μελέτης» («more critical study» (μν. ξ.).

74. A. Dostál, μν. ξ., σ. 76-78.

Ἀποκαλυπτικὴ ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἶναι καὶ ἡ μετέπειτα ἐκκλησιασικὴ πρᾶξις, τὴν ὁποία ἐφήρμοσαν στὴν Βουλγαρία, Σερβία κ.ά. οἱ ἀγρίως ἐκδιωχθέντες ἐκ Μοραβίας καὶ διασκορπισθέντες μαθητὲς τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Μεθοδίου, οἱ ὁποῖοι, ἀκολουθοῦντες πιστῶς στὰ ἴχνη τῶν δύο μεγάλων διδασκάλων τους, διεφύλαξαν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ καὶ διέδωκαν τὴν μεγάλην κληρονομίαν τῆς σλαβοβυζαντινῆς λατρείας, τὴν ὁποίαν παρέλαβον ἐξ αὐτῶν.

Ὑπενθυμίζομε τὸ λεχθὲν ἤδη ὅτι ὁ Μεθόδιος καὶ οἱ μαθητὲς του ἀπέκρουαν τὴν προσθήκη τοῦ Filioque στὸ σύμβολο τῆς πίστεως⁷⁵. Ὡς ἐξιστορεῖ ὁ Θεοφύλακτος, «οὐκ ἔληγεν ὁ μέγας Μεθόδιος πᾶσαν νοθεσίαν τοῖς ἄρχουσι προσάγων..., τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀπαρροίητον δόγμα παρατιθείς, οἷόν τι νόμισμα βασιλικὸν καὶ ἀκίβδηλον, καὶ ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν ἐνσφραγίζων ἀνεπιβούλευτόν τε καὶ ἄσυλον. Ἦσαν γὰρ οἱ τοῦτο καὶ τότε παραχαράσσοντες καὶ μετακινούντες ὄρια, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἔθεντο, καὶ τῇ ὑπὸ Φράγκων εἰσαγομένη παραφθορᾷ πολλοὶ τὰς ψυχὰς ἐβλάπτοντο...»⁷⁶.

Οἱ μαθητὲς τοῦ Μεθοδίου, ὡς ἤδη εἴπομεν, προτίμησαν τὴν ὁδὸ τῆς κακουχίας, γιὰ νὰ μὴ προδώσουν τὴν ὀρθόδοξη πίστι. Ὅταν ὁ ἡγεμὼν Σβαντοπόλκος τοὺς ἐκάλεσε νὰ ἀρνηθοῦν τὶς πεποιθήσεις τους καὶ νὰ συμβιβαστοῦν μὲ τὴν κακοδοξία τοῦ Filioque χάριν τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖνοι ἀντέταξαν τοὺς ἐξῆς λόγους: «Οὐ γὰρ περὶ ἐλαχίστων, οὐδὲ περὶ τὰ ἐλάχιστα ἡμῖν ὁ κίνδυνος ἴσταται, ἀλλὰ περὶ δόγματος μὲν ἐκκλησιαστικοῦ τοῦ περὶ τῆς μακαρίας Τριάδος... Ἐκεῖ γὰρ (μέσα στὸ Εὐαγγέλιο) τοῦ ἐνὸς τῆς Τριάδος, Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰπόντος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται, οὗτοί φασι ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύσθαι τὸ Πνεῦμα... Πῶς τοίνυν συμφωνήσομεν τοῖς παρὰ τὸ Εὐαγγέλιον φρονοῦσι καὶ τὴν μετὰ τοῦ Πνεύματος τῶν Πατέρων

75. Πρβλ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ δεσπολογία τῆς Ὀρθοδόξου Ἱεραποστολῆς κατὰ τοὺς ἁγίους Κύριλλον καὶ Μεθόδιον, περ. «Ἐκκλησία», 15. Αὐγ. - 1. Σεπτ. 1966, σ. 406 ἐξ.

76. Θεοφύλακτος, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 1196.

«Η ΗΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ ΘΑ ΕΔΡΑΙΩΣΗ ΕΝ ΤΗ ΠΡΑΞΕΙ ΤΗΝ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΝ»

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ κ. ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΝΑΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΤΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙ-ΤΟΥ, ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗΝ 24ην ΜΑΪΟΥ 1990 ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑΝ ΕΟΡ-ΤΑΣΜΟΥ ΤΗΣ 40ης ΕΠΕΤΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΗΛΩΣΕΩΣ ROBERT SCHUMAN.

Κύριε Πρόεδρε τῆς Γαλλικῆς Γερουσίας,
Κύριε Δήμαρχε,
Κύριοι Ὑπουργοί,

Κύριε Πρόεδρε καὶ Ἀγαπητὰ Μέλη τῆς Διε-θνοῦς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως τῶν φίλων τοῦ ROBERT SCHUMAN διὰ τὴν Ἑλ-λάδα,

Εὐχαριστήριον Δοξολογίαν τελοῦμεν σήμερον εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεο-

παγίτου, προστάτου τῶν Ἀθηναίων, μὲ ἀφορμὴν τὴν συμπλήρωσιν 40 ἐτῶν (1950 - 1990) ἀπὸ τὴν πεφωτισμένην δῆλωσιν τοῦ ROBERT SCHUMAN, ποῦ ἀπετέλεσε τὴν ἰδέαν καὶ ἀφορμὴν διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων. Συνέπειαν τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς ἀφετηρίας ἀπο-τελεῖ ἡ πορεία πρὸς τὴν μετεξέλιξιν τῆς εὐρω-παϊκῆς ὀλοκληρώσεως, ἡ ὁποία καθωρίσθη διὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1993.

Ἐνώπιον αὐτῆς τῆς πραγματικότητος ἡ ἐν

ἐκθεσιν;»⁷⁷. Ἡ καταπολέμησις ἀπὸ τὸν Με-θόδιο καὶ τοὺς μαθητές του τοῦ Filioque καὶ ἡ ἀφοσίωσις τους στὴν ἑλληνοβυζαντινὴ ὀρθόδοξη παράδοσι ἐξηγοῦν κατὰ τὸν Z. Dittrich, γιὰ τὸ Μεθόδιος κατὰ τοὺς με-σαιωνικοὺς χρόνους δὲν ἐτιμᾶτο στὴ Δύσι ὡς ἅγιος, ἀλλ' ἀντιθέτως ἐστιγματίζετο ὡς αἰ-ρετικός⁷⁸.

Ἡ ἀφοσίωσις τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου στὴν ἑλληνοχριστιανικὴ παράδοσι ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ χαρακτηριστικοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ δύο Θεσσαλονικεῖς ἱεραπό-στολοι μετέδωσαν στοὺς μαθητές τους καὶ τὴν ἰδιαιτέρη ἀγάπη τους πρὸς τὸν πολιούχου τῆς Θεσσαλονικῆς ἅγιο Δημήτριον. Τὴν ἀγά-πη αὐτὴ κατοπτρίζει λυρικότατα παλαιο-χριστιανικὸς ὕμνος, ποῦ σώζεται σὲ χειρό-γραφο τῆς Μόσχας τοῦ τέλους τοῦ 13' ἢ τῶν ἀρχῶν τοῦ 14' αἰῶνος, ὁ ὁποῖος παρεισήχθη στὴν σλαβικὴ μετάφρασι τῆς—πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονικῆς— σχε-τικῆς λειτουργικῆς ἀκολουθίας. Ὁ ὕμνος αὐ-τός, ποῦ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἅγιο Δημή-τριον, ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ἐπάκουσον, ὦ Ἐνδοξε, τῶν πτωχῶν δούλων σου καὶ δεῖξον τὴν εὐσπλαγγίαν σου εἰς ἡμᾶς, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα ἀπομεμακρυσμένοι

ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ μεγαλειώδους (ἐν Θεσσαλο-νικῇ) ναοῦ σου καὶ τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι σήμερον φλέγονται ὑπὸ τῆς νοσταλγίας, Ἄγιε, σὲ ἀκόμη μίαν φοράν νὰ τιμήσωμεν εἰς τὸν ναόν σου καὶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν πρεσβείαν σου. Στερούμεθα, ὦ Σοφέ, τῆς θεᾶς τοῦ μεγαλείου σου, διότι ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν Σωτῆρα περιπλανώμεθα εἰς ξένας χώρας καὶ ὑφιστάμεθα βιαίους διωγμοὺς ἐκ μέρους τῶν αἰρετικῶν...»⁷⁹.

Ἡ δειγματοληπτικὴ παράθεσις μερικῶν στοιχείων, ποῦ παραθεωρήθηκαν στίς ἀξιό-λογες ὁμιλίαι τοῦ πάπα Ἰωάννου Παύλου τοῦ Β' κατὰ τὴν πρόσφατη ἐπίσκεψί του στὴν Τσεχοσλοβακία, ἐπιτρέπει νὰ κατανοήσωμε καλύτερον τὶς προοπτικὲς τῆς εὐκταίας συν-αντήσεως Ἀνατολικοῦ καὶ Δυτικοῦ Χριστια-νισμοῦ, περὶ τῆς ὁποίας ὁμίλησεν ὁ Προ-καθήμενος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας. Στὸ ἐπόμενο ἄρθρο μας θὰ ἐπισημάνωμε ὅτι τὰ ἑλληνοβυζαντινὰ θεμέλια τῆς Εὐρώπης δὲν περιορίζονται στὴν προσφορά τῶν ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, ἀλλὰ εἶναι πολὺ ἀρχαιότερα καὶ εὐρύτερα αὐτῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Παν /μίου Ἀθηνῶν

77. Αὐτόθι, στ. 1209-1213.

78. Z. Dittrich, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 254.

79. M. Pogodin, Kirillo-Methodievskij Sbornik, Moskva 1865, σ. 279. F. Grivec, μν. ἔ., σ. 18.

Ἑλλάδι Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν παραμένει ἀπλὸς θεατής. Θεωροῦσα ἀναγκαίαν καὶ ἐπιβεβλημένην τὴν συνεργασίαν τῶν Λαῶν τῆς γηραιᾶς μας Ἠπείρου, ἤδη τὴν ἐπομένην τῆς ὑπογραφῆς τῆς πράξεως ἐντάξεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς Κοινότητες (1η Ἀπριλίου 1979) ἐχαιρέτισε διὰ τοῦ Προκαθημένου τῆς τὸ γεγονός, μὲ συγκεκριμένην μάλιστα πρότασιν, ἡ ὁποία ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» (1.4.1979). Ἐκεῖ μεταξύ ἄλλων ἐλέγγομεν καὶ τὰ ἀκόλουθα:

«Εἰς τὸ διακρατικὸν ἐπίπεδον, μὲ τὴν εἴσοδον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ε.Ο.Κ., δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη ἐπικοινωνίας καὶ συνεργασίας μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Κρατῶν - Μελῶν (...)

»Εἰς τὰς Χώρας τῆς Ε.Ο.Κ., ἐπίσημοι ἢ ἐπικρατοῦσαι Ἐκκλησίαι εἶναι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ, ἡ Ἀγγλικανικὴ καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Διαμαρτυρήσεως. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ὡς ἐπικρατοῦσαν Ὀρθόδοξον τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλληνορθόδοξον. Μὲ τὴν εἴσοδον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ε.Ο.Κ. ὁλοκληρώνεται ἡ διαχριστιανικὴ βάση τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος. Βεβαίως Ὁρθόδοξοι Κοινότητες ὑπάρχουν εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς Χώρας, ὅπως ὑπάρχουν ἀντιστοίχως Κοινότητες — ἔστω καὶ ὀλίγαι — τῶν ἄλλων δογμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ εἰς τὸ διακρατικὸν ἐπίπεδον τώρα, μὲ τὴν εἴσοδον τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ε.Ο.Κ. δημιουργεῖται ἡ ἀνάγκη ὑπευθύνου ἐπικοινωνίας καὶ συνεργασίας μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν τῶν Κρατῶν - Μελῶν».

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προσβλέπει ἔκτοτε ἀταλαντεύτως μὲ αἰσιοδοξίαν εἰς τὴν εὐρύτεραν συνεργασίαν τῶν Λαῶν τῆς Κοινότητος, διότι ἔχει τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Εὐρώπη θὰ ἐδραϊώσῃ ἐν τῇ πράξει τὴν διαχριστιανικὴν συνεργασίαν. Εὐελπιστοῦμεν δέ, ὅτι ἡ συνεργασία τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας μὲ τὸν ὑπόλοιπον Χριστιανικὸν Κόσμον τῆς Εὐρώπης, ἐπὶ συγκεκριμένων καιρῶν θεμάτων, εἶναι πλέον ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ ἐφικτὴ καὶ ἐπιβεβλημένη. Βεβαίως, ὡς ἐλέγομεν καὶ τότε, ἡ συνεργασία αὕτη δὲν θὰ ἀφορᾷ εἰς τὸν Θεολογικὸν διάλογον, δεδομένου ὅτι δι' αὐτὸν τὴν πρωτοβουλίαν ἔχει, ὡς καὶ τὴν εὐθύνην, τὸ Οἰκουμενικὸν μας Πατριαρχεῖον, ὡς σεπτὴ κορυφὴ τῆς Ὁρθοδοξίας, τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐν εὐλαβείᾳ ἀκολουθεῖ. Δὲν θὰ ἀφορᾷ ἐπίσης εἰς θέματα, ἀναγόμενα εἰς τὸν πολιτικὸν χῶρον, διότι αὐτὰ

χειρίζεται ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις, ὡς ἐκπρὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἡ δὲ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσίν τῆς, οὐδέποτε ὑπεισέρχεται εἰς τὰ τῆς Πολιτείας. Πλὴν ὅμως τὰ περιθώρια διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν καὶ συνεργασίαν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Κοινότητι παραμένουσιν εὐρύτατα καὶ περιέχουν πολλοὺς τομεῖς, τινὰς τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν ἐνδεικτικῶς ἐνταῦθα:

α) Ὁ πολιτιστικὸς τομεὺς, δηλαδὴ ἡ ἀμοιβαία προσπάθεια καὶ ἀλληλοβοήθεια διὰ τὴν διαφύλαξιν, διατήρησιν καὶ ἀξιοποίησιν τῶν διαφόρων ἐκφράσεων τῆς πνευματικῆς κληρονομίας τῆς Χριστιανικῆς Εὐρώπης.

β) Ὁ κοινωνικὸς τομεὺς, δηλαδὴ ἡ διακονία τῆς Νεότητος καὶ τοῦ Γήρατος, ὅπου μάλιστα αἱ σύγχρονοι κοινωνικαὶ καὶ οἰκολογικαὶ συνθήκαι ἐξειδικεύουν τὰ προβλήματα τῶν.

γ) Ὁ ποιμαντικὸς τομεὺς, δηλαδὴ ἡ ἀντιμετώπισις τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν αἱ μαζικαὶ μετακινήσεις πιστῶν (τουρίσται, φοιτηταί, σπουδασταί, ἐργαζόμενοι).

δ) Ὁ πολιτισμικὸς τομεὺς, δηλαδὴ ἡ συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Κοινότητος διὰ τὴν μεταξύ τῶν Λαῶν τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν ἐπανακατάλυσιν τῶν κοινῶν ριζῶν μας, ἐντοπιζομένων εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν καὶ τὴν παύλιον καὶ παπρικὴν χριστιανικὴν κληρονομίαν.

Ἡ συνείδησις τῆς εὐρύτητος τοῦ ὀρίζοντος, ὁ ὁποῖος ἀνοίγεται διὰ τῆς Ἠνωμένης Εὐρώπης εἰς τὰς Ἐκκλησίας αὐτῆς, ὠδήγησεν ἡμᾶς τότε εἰς τὴν σκέψιν περὶ ἰδρύσεως «Διαχριστιανικοῦ Κέντρου τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος», ἡ ὁποία σκέψις ἐχαιρέτισθη ὑπὸ τοῦ ἀθηναϊκοῦ Τύπου, ὡς «ἱστορικὸν βῆμα διὰ τὴν πνευματικὴν ἐνότησιν τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης». Αὐτὴν τὴν ἰδέαν ἐπαναλαμβάνομεν καὶ σήμερον πρὸς τὸν Χριστιανικὸν Κόσμον τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν Ἠγεσίαν του, ὥστε παραπλευρῶς πρὸς τὰ κοινὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ συμφέροντα, νὰ οἰκοδομηθοῦν καὶ πνευματικοὶ συνδετικοὶ δεσμοί, διότι ἀνευ τῆς πνευματικῆς ἐνότητος πᾶσα ἄλλη ὄψις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνοποιήσεως θὰ στερεῖται σταθερῶν καὶ ἀρραγῶν θεμελιῶν. Ἐχομεν δὲ κοινὸν θεμέλιον οἱ Λαοὶ τῆς Εὐρώπης, τὸ ὅποιον εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς. Ὁ Ὁρθόδοξος Κόσμος, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς Χώρας ἡμῶν ἤδη ἐκπροσωπεύεται ἐντὸς τῆς Ε.Ο.Κ., συνεχίζων τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τῆς ἀρχαίας

Η ΑΠΟΨΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ AIDS*

Ίατρική, κοινωνική και ήθικη διάσταση

3. ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ:

Προληψη - αντιμετώπιση του AIDS

Άντίδοτο του AIDS: Έλευθερος έρωτας ή έγκράτεια και συζυγική πιστότητα; Η έλλειψη του προληπτικού έμβολίου και τής αποτελεσματικής θεραπείας του AIDS, ανάγκασαν τον Παγκόσμιο Όργανισμό Υγείας να προτείνει διάφορα προληπτικά μέτρα και γενικές οδηγίες, τά όποια υιοθετήθηκαν και από τις Κυβερνήσεις τών διαφόρων κρατών. Η Έκκλησία μας διαφοροποιείται και άποροίπτει τά συνιστώμενα εκείνα προληπτικά μέτρα και μεθόδους προφυλάξεως, οί όποίες δέν είναι και άπόλυτα άσφαλείς και αντίβαινουν στη διδασκαλία Της, ως τó περίφημο εκείνο μονομέρες, έλλιπές, προκλητικό, άσφαές και άντιφατικό

(*) Συνέχεια έκ τής σελ. 362 του ύπ' άριθ. 11 τεύχους.

άδιαιρέτου χριστιανικής Εύρώπης, καλείται να πρωταγωνιστήσει είς τήν σφυρηλάτησιν τής πνευματικής ένότητός της έν αλήθεια και γνησιότητι.

Η Έκκλησία τής Ελλάδος ένώπιον τής ιστορικής πορείας τής Ηπείρου μας προς δημιουργίαν τών «Ένωμένων Πολιτειών τής Εύρώπης» μετ' όλου του εύσεβοϋς πληρώματός της προσεύχεται, όπως τó μέγα τούτο γεγονός, άποβή σωτήριο δια τούς πολλαπλώς δοκιμαζόμενους, υλικώς, ήθικώς και πνευματικώς Χριστιανούς και μη πολίτας τών Χωρών τών Εύρωπαϊκών Κοινοτήτων. Τά μεγάλα άλλωστε προβλήματα, τά όποια άπασχολούν τούς Λαούς μας (λ.χ. τρομοκρατία, έγκληματικότητα, ναρκωτικά κ.ά.π.) καθιστούν τήν εύθύνην όλων μας, και μάάλιστα τής Έκκλησιαστικής Ηγεσίας, μεγάλην και τó αίτημα τής συνεργασίας δια τήν επίλυσιν των έξόχως έπιτακτικόν.

Αυτόν τόν χαρακτήρα έχει και αυτήν τήν πραγματικότητα έκφράζει, νομίζομεν, και ή σημερινή σύναξις ήμών είς τόν ιερόν τούτον Οίκον, ως και ή Ευχαριστήριος Δοξολογία, τήν όποιαν αναπέμπομεν προς τόν Κοινόν Πατέρα και Δημιουργόν ήμών έν Τριάδι Θεόν και προς τόν Κύριον και Σωτήρα ήμών Ίησούν Χριστόν. Θέλομεν να πιστεύομεν, ότι Αυτός, ó Όποιος χαρίζει ται ήμίν «πάν δώρημα τέλειον» και τά πάντα οι-

«Ναι στόν έρωτα, όχι στο AIDS». Συνιστά δέ ως τις πλέον άσφαλείς και πλέον άποτελεσματικές μεθόδους τήν προγαμιαία έγκράτεια και τή συζυγική πιστότητα στο γάμο. Η ισόβια μονογαμική ένωση και σχέση άνδρα και γυναίκας είναι ή καλύτερη προφύλαξη και άσφάλεια έναντίον τών κινδύνων του AIDS. Η έγκράτεια και ή άγνότητα είναι και κατορθωτή και δυνατή και άβλαβής. Τó μαρτυρούν και τó έπιβεβαιώνουν ή Άγία Γραφή, οί Θεοφόροι Πατέρες, οί αναρίθμητες ήρωϊκές στρατιές τών άγιων και μοναχών τής Έκκλησίας μας και τά εκατομμύρια τών πιστών νέων ανθρώπων που βιώνουν καθημερινά τή χριστιανική ζωή, καθώς και σοβαροί και υπεύθυνοι έπιστήμονες διεθνούς κύρους.

Υπάρχουν όμως κι εκείνοι που ισχυρίζονται, ότι ή έγκράτεια βλάπτει τήν υγεία και ότι οί προγαμιαίες σχέσεις είναι άπαραίτητες κι έπιτρεπτές. Πού όμως

κονομεί προς τó πνευματικόν ήμών συμφέρον, ένέπνευσε είς τόν ROBERT SCHUMAN τήν ιδέαν τής Εύρωπαϊκής Ένοποιήσεως. Κατήκον δέ ήμών πάντων είναι να δώσωμεν είς τήν ένότητά μας τά στοιχεία εκείνα, τά όποια θά οικουδομήσουν τήν έν Χριστῷ αυθεντικήν κοινωνίαν, ή όποια πρό αίωνων υπήρχεν, αλλά αί ανθρώπινοι άμαρτίαι διέσπασαν. Ίερά, άλλωστε, παρακαταθήκη του αρχηγού τής Πίστεως ήμών είναι «ίνα έν ὧσιν» οί πιστοί Του, καθοριζόμενης όμως τής ένότητος επί του θεμελίου τής Άγιασπραδικής ένότητος και ύπάρξεως, «καθώς ήμείς έν έσμεν» (Ίω. 17,22).

Άπό τήν πόλιν τών Άθηνών είς τήν όποιαν ó Άπόστολος τών Έθνών Παύλος έθεμελίωσε πρό είκοσι αίωνων, τήν εύρωπαϊκήν ένότητα, κηρύξας τήν είς τόν άναστάντα Χριστόν Πίστιν, άπευθύνομεν και ήμείς τó μήνυμα τής έν Χριστῷ άγάπης και συναδελφώσεως είς όλους τούς Λαούς τής Εύρώπης. Συγχαίρομεν δέ έκ καρδίας όλους υμάς, οί όποιοί έζητήσατε τήν εύλογίαν τής Έκκλησίας επί τή ιστορική σημερινή έπετείω. Η έν Ελλάδα Έκκλησία δια του Προκαθημένου αυτής εύλογεί υμάς, έπευχόμενη υμίν, πλουσίαν τήν παρά του έν Τριάδι Θεού εύλογίαν, επ' αγαθῶ τής Ηπείρου ήμών και του σύμπαντος κόσμου.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ο Άθηνών ΣΕΡΑΦΕΙΜ

στηρίζονται; Βασίζονται στις ανακριβείς, έσφαλμένες, άσθηρικές και ύλιστικές θεωρίες του Φρόυντ σχετικά με τὸ Libido, με τὴ γενετήσια όρμη και τὸν άνθρωπο γενικά.

Δὲν υπάρχει καμμιά άμφιβολία, ότι ὁ Φρόυντ υπερτονίζει τὴ γενετήσια ένόρμηση, τὴ σεξουαλικότητα. Τὴ σεξουαλικότητα τὴν εκφράζει με έναν άλλο όρο Libido (λιβιδώ), πού έχει ευρύτερη έννοια. Ἡ Libido είναι τὸ ύπόστρωμα τῆς ψυχικῆς ενέργειας. Είναι ὅ,τι από τὴ γέννηση τοῦ ανθρώπου τείνει νά δημιουργήσει ήδονή και απόλαυση, καθώς και ὅ,τι παράγεται από αὐτήν²⁴. Ἡ Libido είναι μιὰ μορφή ενέργειας μέσω τῆς οποίας τὰ ένστικτα τῆς ζωῆς εκδηλώνονται δυναμικά.

Οί παραπάνω άπόψεις τοῦ Φρόυντ για τὴ Libido ὀδήγησαν τούς μαθητές του νά μιλήσουν για τὴ σεξουαλικότητα τοῦ ανθρώπου. Ἀντίθετα άλλοι πάλι μίλησαν για τὴν άποπνευματοποίηση τοῦ ανθρώπου. Ὁ άνθρωπος όμως δὲν είναι ούτε μόνο σῶμα, ούτε μόνο πνεῦμα. Καί οί δύο άπόψεις είναι μονομερεῖς και άκραίες πού έβλαψαν και πρέπει νά άποφεύγονται. Ὁ άνθρωπος είναι μιὰ ψυχοσωματική ένότητα και όντότητα, ένα ψυχοσωματικό έναϊο όλο. Ἡ γενετήσια όρμη δὲν είναι ὁ όλος άνθρωπος, είναι όμως μιὰ από τίς βασικές του ένορμήσεις, πού βρίσκει τὴν πλήρη εκφρασή του, ούτε στήν παραγνώριση και τὴν άποθήγησή του στο σκοτεινό και άνήλιο κελάρι, τὸ ύποσυνείδητο, ούτε στο πεζοδρόμιο, στὸν άγοραῖο έρωτα, αλλά μόνο στὸν εύλογημένο από τὴν Ἐκκλησία γάμο.

Ὁ άνθρωπος για τὸ Φρόυντ, συμπερασματικῶς, δὲν είναι τίποτε άλλο παρά ἡ γενετήσια όρμη, τὸ γενετήσιο ένστικτο, τὸ σέξ, πού ρυθμίζει και κατευθύνει όλα. Ὁ άνθρωπος δὲν είναι παρά ένα σεξουαλικό άντικείμενο, ένα δοχεῖο ήδονῆς, res, πρᾶγμα, ένα στατιστικό στοιχείο.

Τί είναι όμως ὁ άνθρωπος κατὰ τὴ διδασκαλία τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας;

Ὁ άνθρωπος είναι εικόνα και όμοίωμα τοῦ Θεοῦ: «ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ήμετέραν και καθ' όμοίωσιν...»²⁵.

Προκίσθησε με λογικό και αὐτεξούσιο, με λογική και άθάνατη ψυχή και έλεύθερη βούληση. Ὁ άνθρωπος είναι μιὰ ψυχοσωματική όντότητα²⁶. Είναι μιὰ

μοναδική, άναντικατάστατη προσωπικότητα. Είναι άνεπανάληπτη αξία. Είναι πρόσωπο.

Ἡ έννοια άνθρωπος παίρνει μεγαλύτερη αξία και άνάλογος πρέπει νά είναι ὁ σεβασμός μας πρὸς αὐτόν, όταν αναλογιστοῦμε ότι για τὸν άνθρωπο χύθηκε αἷμα θεϊκό²⁷.

Πρὶν όμως κλείσω τὸ κεφάλαιο τοῦτο, επιθυμῶ νά προσθέσω δύο λέξεις για τὴν γενετήσια άγωγή ή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Ἀπό ποιούς οί νέοι μας και οί νέες μας ενημερώνονται και πληροφοροῦνται, για τὴ σεξουαλική τους συμπεριφορά;

Ὁ Κ. Γ. Μάνος, καθηγητής τῆς Ψυχολογίας και τῶν Παιδαγωγικῶν στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, σε μιὰ αξιόλογη έπιστημονική του έρευνα για τὴν ψυχοσωματική άνάπτυξη τοῦ Ἑλληνα εφήβου καταπαίνεται και με τὸ θέμα τοῦτο και μᾶς δίνει τίς άπαντήσεις τῶν εφήβων σχετικά με τίς πηγές τῆς γενετήσιας διαφώτισης. Παραθέτω κατωτέρω τίς άπαντήσεις τῶν εφήβων και τὰ συμπεράσματά του όπως τὰ δημοσίευσε:

Περίπτωση 23

Ἐφηβοι και γενετήσια διαφώτιση.

Α. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΡΩΤΗΣΗΣ

9) Ἀπό ποιὰ πηγή (ή πηγές) πῆρες τὴ γενετήσια διαφώτιση;

Β' ΠΙΝΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΣ

Οί άπαντήσεις πού δόθηκαν άπ' τούς εφήβους στήν παραπάνω έρώτηση πινακοποιοῦνται ως εξῆς:

και έτσι και λέγεται». Πρὸς τὰς Ἀπολιναρίου άντιρρ. 2, Jaeger, III, 1,133. PG. 45, 1128B και «Τὸν άνθρωπον τί φαμέν; συναμφοτερον, ή τὸ έτερον; Ἀλλά προδῆλον ως ή συζυγία τῶν δύο χαρακτηρίζει τὸ ζῶον». Εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα Λόγ. 3, PG. 46, 677A. Ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνός περιγράφει τὸν άνθρωπον ως «σύνθετον δν» (ώλογον και ζῶον), ως «επίγειον και οὐράνιον» και «αἰσθητόν και νοητόν». Λόγ. 38.11, PG. 36, 321C-324A. Πρβλ. Λόγ. 7, 23, PG. 35, 785B. Ἴδὲ και Χρ. Ν. Μπούκη, Ἡ οὐσία τῆς Θεοσκείας κατὰ τούς Καππαδόκιος Πατέρας, Θεσσαλονίκη, 1967 σσ. 27-30, ύποσ. 5,6,7 και 8. Ἐπίσης Π. Χ. Δημητροπούλου, Ἡ άθρωπολογία τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, Ἀθήναι, 1954, σελ. 49. Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ μορφωτική αξία τοῦ Ισχύοντος Τριωδίου, Ἀθήναι, 1958, σ. 99, όπου μεταξύ τῶν άλλων τονίζεται, ότι έν τῷ Τριωδίῳ ύπάρχει ή ιδέα τοῦ ανθρώπου ως ψυχοσωματικῆς όλότητας.

27. Ἡσαΐας κ. 53, Ματθ. 26,28. Ἰωάν. 1,29 και 3,14-16. Ἐβρ. 9,11-15 και 10,19. 1 Πέτρ. 1,18-20 και 24-25. Γρηγ. Ναζ. PG. 36,653AB, 661C, 664 A και τὸ χαρακτηριστικό άπολυτικό τοῦ Ὁρθρου τῆς Μ. Παρασκευῆς: «Ἐξηγγόρασας ήμᾶς εκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου τῷ τιμίῳ Σου Αἵματι» τῷ Σταυρῷ προσηλωθεῖς και τῇ λόγχῃ κεντηθεῖς τὴν άθανασίαν επήρασας άνθρωποις. Σωτήρ ήμῶν, δόξα Σοῦ.

24. S. Freud, Early psychoanalytic publications, τ. 3, 1962, σσ. 107, 111, 126. An infantine neurosis and other works, τ. 17, 1955, σ. 139. Vive lectures on psychoanalysis and Loenardo da Vinci, τ. 11, 1957, σ. 101, τ. 22, σ. 131, τ. 18, σ. 90.

25. Γεν. 1,26,27; Ι Κορ. 11,7. Κολοσ. 3,10. Ἰ. Δαμασκηνός, Περὶ Ὁρθοδόξου Πίστεως, 2,12, PG. 94, 920.

26. Βλέπε και Μ. Βασιλείου, Περὶ τοῦ μὴ προσηλωσθαι τοῖς βιοτικῶις, 5, PG., 31,549A: «Τοῦτο γάρ άνθρωπος νοῦς ένδεδεμένος προσφόρω και πρεπούση σαρκί». «Ὁ Γρηγόριος Νύσσης βλέπει τὸν άνθρωπον ως όλότητα ψυχοσωματικήν. Ἀνθρωπος είναι «συνδρομή» και ένωσης σώματος και ψυχῆς. Ἐν εκ τῶν δύο τούτων μεμονωμένως λαμβανόμενον δὲν συνιστᾶ τὸν άνθρωπον». «Ἡ συνδρομή τούτων τῶν δύο άνθρωπος

Π Ι Ν Α Κ Α Σ 55

9) Άπό ποιόν πῆρες τῆ γενετήσια διαφώτιση;

Έπιμέρους περιπτώσεις	νεαρός έφηβος (256)	νεαρή έφηβος (350)	μεγάλος έφηβος (150)	μεγάλη έφηβος (244)
	f 393 (σειρά)%	f 511 (σειρά)%	f 227 (σειρά)%	f 357 (σειρά)%
9) Άπό ποιά πηγή (ἢ πηγές) πῆρες τῆ γενετήσια διαφώτιση;				
άπό τόν πατέρα	62(3)16	68(4)13	35(4)15	30(4) 8
άπό τῆ μητέρα	67(2)17	136(1)27	36(3)16	81(3)23
άπό τούς φίλους (φίλες)	110(1)28	125(2)25	73(1)32	94(2)26
άπό τὸ περιβάλλον γενικά	22 6	34(5)7	6 3	20(5) 6
άπό βιβλία καὶ έγκυκλοπαίδειες	55(4)14	83(3)16	52(2)23	102(1)28
άπό τὸ σχολεῖο	28(5) 7	15 3	12(5) 5	3 1
άπό τὰ ξαδέλφια	6 2	2 —		3 1
άπό τὰ ἀδέρφια	13 3	22 4		19 6
άπό τὸ θεῖο ἢ θεία	2 —	3 1	3 1	2 —
άπό κανένα ἢ δὲν άπαντᾷ	28 7	23 4	10 5	3 —

Γ' ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΙΝΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΙΣ ΕΚΑΤΟΣΤΙΑΙΕΣ ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ

1. Οί νεαροί έφηβοί

α) Οί νεαροί έφηβοί αναφέρουν ότι παίρνουν τῆ γενετήσια διαφώτιση άπό: (1) τούς φίλους (28%), (2) τῆ μητέρα (17%), (3) τόν πατέρα (16%), (4) βιβλία καὶ έγκυκλοπαίδειες (14%), (5) τὸ σχολεῖο (7%), κ.λ.π.

2. Οί νεαρές έφηβοί

α) Οί νεαρές έφηβοί αναφέρουν ότι παίρνουν τῆ γενετήσια διαφώτιση άπό: (1) τῆ μητέρα (27%), (2) τίς φίλες (25%), (3) βιβλία καὶ έγκυκλοπαίδειες (16%), (4) τόν πατέρα (13%), (5) τὸ περιβάλλον γενικά (7%), κ.λ.π.

3. Οί μεγάλοι έφηβοί

α) Οί μεγάλοι έφηβοί αναφέρουν ότι παίρνουν τῆ γενετήσια διαφώτιση άπό: (1) τούς φίλους (32%), (2) βιβλία καὶ έγκυκλοπαίδειες (23%), (3) τῆ μητέρα (16%), (4) τόν πατέρα (15%), (5) τὸ σχολεῖο (5%), κ.λ.π.

4. Οί μεγάλες έφηβοί

α) Οί μεγάλες έφηβοί αναφέρουν ότι παίρνουν τῆ γενετήσια διαφώτιση άπό: (1) βιβλία καὶ έγκυκλοπαίδειες (28%), (2) τίς φίλες (26%), (3) τῆ μητέρα (23%), (4) τόν πατέρα 8%), (5) τὸ περιβάλλον γενικά (6%), κ.λ.π.

Ε' ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Οί Έλληνες (με βάση τὸ αντιπροσωπευτικό δείγμα τῆς παρούσας έρευνας) παίρνουν βασικά τῆ γενετήσια διαφώτιση άπό τούς φίλους. Οί μικρές έφηβοί ὅμως προτιμοῦν σάν πρώτη πηγή τῆ μητέρα κι οί μεγάλες έφηβοί τίς έγκυκλοπαίδειες.

2. Ἡ οικογένεια έμφανίζεται σά δεύτερη πηγή γενετήσιας διαφώτισης.

3. Τὸ σχολεῖο παίρνει τὴν τρίτη θέση σάν πηγή γενετήσιας διαφώτισης μαζί με τὸ γενικό περιβάλλον.

4. Τὸ γενικό συμπέρασμα εἶναι πὼς οί έφηβοί κας δὲν παίρνουν συστηματικῆ γενετήσια διαφώτιση, οὔτε στὴν οικογένεια, οὔτε στὸ σχολεῖο με άποτέλεσμα νά εἶναι, σὲ πολλές περιπτώσεις, ανακριβεῖς οί πληροφορίες τούς γύρω άπό τὰ γενετήσια θέματα.

5. Σὲ άνάλογα συμπεράσματα κατέληξαν καὶ έρευνες σὲ άλλες χώρες²⁸.

Άπό μιὰ άλλη έρευνα πὺ έγινε μεταξύ 1100 μαθητῶν τρίτης Λυκείου τῶν σχολείων τῆς Πάτρας (άπό τὸ Σεπτέμβριο 1989 μέχρι τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1990) καὶ παρουσίασε τὰ άποτελέσματα τῆς στὸ 2ο σεμινάριο τῆς Έταιρείας Οικογενειακοῦ Προγραμματισμοῦ με θέμα «Σεξουαλικῆ άγωγή καὶ υγεία», ὁ υγιεινολόγος κ. Ἴ. Δεπράκης, προκύπτει, ὅτι 1) ὡς πηγή πληροφορησης γιὰ τὸ σεξ τὰ άγόρια ανέφεραν

28. Στάσεις Έφήβων ἢ πὼς μάς βλέπουν καὶ τί θέλουν οί Έφηβοί, Άθήνα 1990, σσ. 96-98.

σέ ποσοστό 26,7% τὴν τηλεόραση καὶ σέ 17,6% διάφορες ταινίες. 2) Ἀντίθετα τὰ κορίτσια δῆλωσαν σέ πολὺ μικρότερο ποσοστὸ (7,7%) πληροφόρηση ἀπὸ ταινίες καὶ δῆλωσαν ὅτι ὡς πηγὴ πληροφοροφύρησης ἔχουν χρησιμοποιήσει βιβλία καὶ περιοδικὰ²⁹.

Καίτοι, ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις τῶν ἐφήβων καὶ τὰ συμπεράσματα τῶν δύο ἐρευνῶν πού ἀνέφερα, προκύπτει, ὅτι ἡ οἰκογένεια δὲν εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἡ κυρία πηγὴ γενετήσιας διαφώτισης τῶν νέων μας, ἐν τούτοις πιστεύω ὅτι ἡ οἰκογένεια ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸ καὶ ἀναντικατάστατο φορέα τῆς γενετήσιας ἐνημέρωσης καὶ σεξουαλικῆς ἀγωγῆς. Κατὰ συνέπεια εἶναι ὕψιστο καθήκον, ἀναφαίρετο δικαίωμα καὶ εὐθύνη τῶν γονέων ἡ

29. «Ἡ Καθημερινή», 3.3.90, σ. 5.

Σχετικὰ μὲ τὸ θέμα ἔρως, σέξ, σχέση τῶν δύο φύλων καὶ σεξουαλικὴ διαπαιδαγώγηση, ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀσχολήθηκαν οἱ:

— Ε. Δ. Θεοδώρου: Μαθήματα Κατηχητικῆς καὶ Χριστιανικῆς ἀγωγῆς, Ἀθήναι, 1975, σσ. 181-198. Ἐπίσης γιὰ τὸ ἴδιο θέμα ἀσχολεῖται καὶ στὰ βιβλία του: Χριστιανικὸς Ἀνθρωπισμὸς, Ἀθήναι 1951. Ὁλοκληρωμένοι Προσωπικότητες, Ἀθήναι, 1970. Κρίσιμα προβλήματα τῶν νέων, Ἀθήναι 1987.

— Σ. Μ. Καλλιάφας: Τὸ παιδαγωγικὸ πρόβλημα τῆς γενετησίου ὁρμῆς, Ἀθήναι, 1955.

— Ἀρ. Α. Ἀσιώτης: Τὸ παιδί καὶ ἡ σεξουαλικὴ διαφώτιση, Ἀθήναι, 1961. Ἡ σεξουαλικὴ σφαῖρα καὶ ὁ νέος ἄνθρωπος, Ἀθήναι 1969.

— Ν. Θ. Μπουγάτσος: Γενετήσια ἀγωγή, Ὀρθοπεδικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, 4, 1964, 267-269. Ὁρθοδοξία καὶ Σεξουαλικὸ Πρόβλημα, Ἀθήνα 1987.

— Γ. Β. Μελέτης: Ποιὸς θὰ μοῦ πεῖ τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸ σέξ; Ἀθήνα, 1972. Ποιὸς θὰ μοῦ μιλήσει γιὰ τὴν ἀγάπη; Ἀθήνα, 1972.

— Μ. Μηλίγκος: Ἀγνότης καὶ ὑγεία, Ἀθήναι, 1975. Ἡ ἱατρικὴ μπροστὰ σὲ κάποιους ἐφηβικοὺς προβληματισμοὺς. Περιοδ. Ἑλληνοχριστιανικὴ Ἀγωγή, τ. 338, Ὀκτώβριος 1986.

— Χ. Κ. Βάντος: Ὁ γάμος καὶ ἡ προετοιμασία αὐτοῦ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου, Ἀθήναι, 1977, σσ. 119-21, 128-29 καὶ 148.

— Ε. Δ. Θεοδώρου: Ἡ ὑπεύθυνη στάση τῶν νέων μπροστὰ σὲ τὸ σέξ. Χριστιανικὴ 4, 11 καὶ 18 Φεβρουαρίου 1977.

— Ι. Κορναράκης: Χριστιανισμὸς καὶ Φροῦδισμὸς, (Χριστ. Φοιτητικὴ Ἐνωση, Προβληματισμοί, τ. 3. Θεσσαλονίκη 1987. σσ. 35-103).

— Ἀλ. Μ. Σταυροπούλου: Σεξουαλικὴ διαπαιδαγώγηση τοῦ παιδιοῦ. Θεολογικὴ Προσέγγιση, Περιοδικὸ Ἐκλογὴ, Ἀθήναι, 1980, σσ. 10,54-109.

— Ἡλ. Βουλγαράκης: Μιὰ χριστιανικὴ προσέγγιση σὲ τὸ σέξ. Πρωτ. Κ. Φούσκας: Ἡ θέση τῆς Ἐκκλησίας σὲ μιὰ προσπάθεια γενετήσιας διαπαιδαγωγήσεως τοῦ λαοῦ. Θ. Χρόνης: Ἡ σεξουαλικὴ ἀγωγή στὰ πλαίσια τῆς ἐξωσχολικῆς ὀρθοπεδικῆς ἀγωγῆς τῶν νέων στὴν Ἑλλάδα. Καὶ τὰ τρία αὐτὰ κείμενα δημοσιεύονται στὸ βιβλίο Σεξουαλικὴ Διαπαιδαγώγηση-Διαπιστωτικὸ Συμπόσιο, ἐπιμέλεια Ἀλ. Μ. Σταυροπούλου, ἐκδόσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Ἐθνογονικῆς καὶ Γενετικῆς τοῦ Ἀθρώπου, Ἀθήνα, 1981.

— Χριστόδουλος Κ. Παρασκευαΐδης, Μητροπολίτης Δημητριάδος: Μπροστὰ σὲ τὸ σέξ μὲ εὐθύνη, Ἀθήναι

— Ἀρχιμ. Γ. Ι. Δημόπουλος: Γερὰς ρίζες (Τὸ γενετήσιον ἔνστικτον), Ἀθήναι 1982.

— Α. Χ. Δεληγιάννης: Τὸ γενετήσιον ἔνστικτον εἰς τὴν ζωὴν μας, Ἀθήναι, 1987.

— Ν. Π. Βασιλειάδης: Ἀγνότητα - Δύναμη - Ὁμορφιά, Ἀθήναι, 1989.

σεξουαλικὴ διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν τους. Οἱ καλλίτεροι δάσκαλοι, ἐνημερωτὲς καὶ διαφωτιστὲς εἶναι οἱ γονεῖς.

Καὶ ὅταν οἱ γονεῖς δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν τιμητικὴ αὐτὴ πρόκληση καὶ πρόκληση, ἡ ἀδιαφοροῦν, ἡ εἶναι ἀπληροφόρητοι καὶ ἀκατάλληλοι, τί πρέπει νὰ γίνε; Τότε ἡ Ἐκκλησία, τὸ Σχολεῖο καὶ οἱ Κοινωνικοὶ φορεῖς πρέπει νὰ συνεργασθοῦν μὲ τὴν οἰκογένεια, νὰ τὴ βοηθήσουν, νὰ τὴν ἐνημερώσουν καὶ νὰ συμπληρώσουν τὸ ἔργο της.

Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦταν ἂν γινόταν μιὰ ἀντιπροσωπευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ τοὺς παραπάνω φορεῖς καὶ κατάρτιζε μὲ περισσὴ ἀγάπη, ἐνδιαφέρον καὶ εὐθύνη ἕνα πρόγραμμα γενετήσιας διαφώτισης, βασισμένο στὰ πορίσματα τῆς σύγχρονης Ἐπιστήμης, καὶ τὴ δογματικὴ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ οἰκογένεια ὡς ἀντίδοτο τοῦ AIDS.

Ὁ Aldous Huxley στὸ περίφημο βιβλίο του Brave New World («Ἐνας Γενναῖος, Νέος Κόσμος») κάνει μιὰ τρομακτικὴ πρόβλεψη γιὰ τὸ μέλλον καὶ περιγράφει ἕνα κόσμος, μιὰ καινῶνα, ὅπου ὁ καθένας θὰ ἔχει πλοῦσια ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ἀπόλυτὴ ἐλευθερία νὰ ζήσει ὅπως θέλει. Ἡ οἰκογένεια δὲν θὰ ὑπάρχει. Οἱ ἄνθρωποι, τὰ ἔμβρυα θὰ γονιμοποιοῦνται, θὰ ἀναπτύσσονται σὲ πλαστικὸ — τεχνητὸ πλακοῦντα, σὲ γυάλινη μήτρα, ἐπώαστικὴ μηχανή, καὶ ὄχι φυσιολογικά. Ἡ τρυφερὴ λέξη «Μητέρα» δὲν θὰ ἀκούεται, οὔτε θὰ μνημονεύεται ἢ θὰ χρησιμοποιεῖται δημοσίως. Οἱ παραβάται θὰ τιμωροῦνται αὐστηρῶς, Τὸ μήνυμα τοῦ βιβλίου εἶναι τοῦτο: «προκειμένου ἡ Κοινωνία νὰ ἐλέγχεται καὶ κυβερνιέται αὐταρχικά, πρέπει νὰ καταργηθεῖ, νὰ παύσει νὰ ὑπάρχει ἡ οἰκογένεια».

Φυσικὰ αὐτὸ εἶναι μιὰ φαντασιοκοπία, χίμαιρα, οὐτοπία καὶ ποτὲ δὲν πρόκειται νὰ συμβεῖ, νὰ πραγματοποιηθεῖ, γιὰτὶ ἡ οἰκογένεια εἶναι ἡ βάση, τὸ ἀρραγεὺς καὶ ἀδιάσειστο θεμέλιο τῆς δομῆς τῆς Κοινωνίας.

Πιστεύω ἀκράδαντα, ὅτι ἡ οἰκογένεια, ὡς τὸ σπουδαιότερο καὶ θεμελιωδέστερο κῦτταρο τῆς Κοινωνίας, εἶναι τὸ πλέον δραστηρὸ καὶ ἀποτελεσματικὸ ἀντίδοτο στὸ AIDS. Ἡ Ἁγία μας Ὁρθοδοξία θεωρεῖ τὴν οἰκογένεια ἀναντικατάστατη καὶ μοναδική. Παίξει μεγάλο ρόλο στὴ σωματικὴ, συναισθηματικὴ, ἠθικὴ, κοινωνικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἀνάπτυξη καὶ ἐξέλιξη τῶν μελῶν της καὶ ἰδιαίτερος τῶν παιδιῶν. Μιὰ ἀπὸ τίς κύριες λειτουργίες της εἶναι ἡ κοινωνικοποίηση.

Τὸ παιδί τὰ πρῶτὰ του χρόνια τὰ περνᾷ σχεδὸν μέσα στὴν οἰκογένεια, ὅπου τὰ θεμέλια γιὰ τὴ διαμόρφωση τῆς προσωπικότητάς μας τίθενται πρὶν ἀκόμη δεχθεῖ ἄλλες ἐπιρροές.

Τὸ καλὸ, σταθερὸ, ἡρεμὸ, ζεστὸ καὶ χριστιανικὸ σπῆτι βοηθᾷ τὰ παιδιά καὶ τοὺς νέους γενικώτερα νὰ ἀναπτυχθοῦν σὲ εὐτυχισμένα, χαρούμενα, ἐνθουσιώδη,

εύκολοπροσάρμοστα, ώριμα, υπεύθυνα, ασφαλή, γεμάτα αυτοπεποίθηση, τίμια, ήθικα και ελεύθερα άτομα. Η οικογένεια, ό θεόσδοτος αυτός και άναντικατάστατος θεσμός, ενισχύει τούς νέους μας, φυσικά μαζί και με άλλους παράγοντες, να αναπτύξουν την προσωπικότητά τους και να γίνουν δημιουργικά, παραγωγικά και υπεύθυνα μέλη τής Κοινωνίας. Η χριστιανική οικογένεια, «ή κατ' οίκον Έκκλησία», καταρτίζει τούς εύλαβεΐς, άφοσιωμένους, ζωντανούς και φωτισμένους χριστιανούς και προετοιμάζει τούς άγιους.

Αντιθέτως ή άσταθής, προβληματική, διχασμένη, άποξενωμένη, διαιρεμένη, διαλυμένη οικογένεια, χωρίς να γενικεύω, προπαρασκευάζει τούς μελλοντικούς άλκοολικούς, τοξικομανείς, διχασμένες προσωπικότητες, σεξουαλικώς άνωμάλους, κακοποιούς κλπ. Οί περισσότεροι άπ' αυτούς με τόν ένα ή άλλον τρόπο καταλήγουν στο AIDS.

Μερικά στατιστικά στοιχεία έπιβεβαιώνουν τήν αλήθεια αυτή:

H. Π. Α.

Οί έγκυμοσύνες τών έφήβων κοριτσιών υπερβαίνουν τó ένα έκατομμύριο τó χρόνο. Έκατομμύρια νέων και νεανίδων έρωτοτροπούν και πειραματίζονται με τά ναρκωτικά. 500.000 κάνουν βαρεία χρήση ναρκωτικών ένδοφλεβίως με σύριγγα, με κίνδυνο να προσβληθούν άπό τó AIDS, φυσικά³⁰.

ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Και στη Σοβιετική Ένωση τά πράγματα δέν είναι καλλίτερα.

Σύμφωνα με τήν έφημερίδα «Κομσομόλσκαγια Πράβντα», έπίσημο όργανο τής Κομμουνιστικής Νεολαίας, τó 1988 έγιναν στη Σοβιετική Ένωση 6,5 έκατομμύρια έκτρώσεις. Τó 1/5 τών έκτρώσεων αυτών άφορούν γυναΐκες κάτω τών 20 έτών.

Σέ έξαρση βρίσκονται έπίσης τά άφροδίσια νοσήματα... Πρόσφατη, άλλ' όχι άμελητέα, άπειλή είναι και τó AIDS. Νεαρά κορίτσια 13-18 έτών, προβληματικών κυρίως και διαλυμένων οικογενειών, στρέφονται πρós τήν πορνεία³¹.

ΕΛΛΑΔΑ

Μεγάλο είναι τó ποσοστό άμβλώσεων στην έφηβική ήλικία. Μία στις τρεις Έλληνίδες, πού ύποβάλλονται σέ έκτρωση, είναι στην ήλικία τής έφηβείας. Αυτό προκύπτει άπό έρευνα πού πραγματοποιήθηκε στο Μαιευτήριο «Αλεξάνδρα». Άπό τά πορίσματα τής έρευνας διαπιστώνεται, ότι ό αριθμός τών έκτρώσεων σέ κορίτσια άπό 14 έως 19 έτών σημείωσε σημαντική αύξηση τά τελευταία χρόνια. Άλλη πάλι μελέτη

στο ίδιο Νοσοκομείο, τού καθηγητού κ. Κρεατσά και τών συνεργατών του, άναφέρει ότι κατά τή διετία 1987-88 ή άναλογία τών τοκετών τών έφήβων στο σύνολο τών τοκετών τής κλινικής ήταν 1/10 και άπό τις κήσεις αυτές ένα μεγάλο ποσοστό ήταν εκτός γάμου³².

Τά παραπάνω στατιστικά στοιχεία πείθουν, ότι ή άσταθής, διχασμένη και διαλυμένη οικογένεια προπαρασκευάζει έλαττωματικά, μειονεκτικά και προβληματικά παιδιά, τά περισσότερα άπό τά όποια οδηγούνται στα ναρκωτικά, στο σεξ και τελικά στο AIDS. Η άπειλή τού AIDS θά πρέπει να μας κάνει να σκεφθóμε πολú σοβαρά για τήν προβληματική και διαλυμένη οικογένεια και τά άτυχή θύματά της.

Τó πλέον δραστικό, λοιπόν, και άποτελεσματικό αντίδοτο στο AIDS, μαζί με τήν έγγρατεια και μονογαμία, είναι τó σταθερό, χαρούμενο, ήρεμο, ζεστό, δημιουργικό χριστιανικό σπίτι, ή χριστιανική οικογένεια.

Η παγκόσμια Κοινότητα αντιμετωπίζει μία μεγάλη καταστροφή άνυπολογίστου έκτάσεως, λόγω τής άσθένειας τού AIDS, και ή Άγία μας Έκκλησία, όπως πάντοτε σέ όλες τις δοκιμασίες και συμφορές, μπορεί να παίξει άποφασιστικό και καταλυτικό ρόλο.

Έπιθυμώ να τελειώσω τήν όμιλία μου με τούς λόγους τού Κυρίου μας στο νομικό τής παραβολής τού Καλού Σαμαρείτη: «Πορεύου και σύ ποιεΐ όμοίως».

Άς πάμε, λοιπόν, κι έμεις με πολλή συμπόνια και καλωσύνη και μεγάλη στοργή και χριστιανική άγάπη να συναντήσουμε και να βοηθήσουμε τούς αδελφούς μας πού πάσχουν άπό AIDS, όπου κι άν βρίσκονται.

(Τέλος)

† Ό Φωκίδος ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

32. «Η Καθημερινή», 2.3.1990, σ. 5.

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Καθηγ. Ί. Μ. Φουντούλη

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ,

Κυκλοφόρησε και ό Β' τόμος — έκδοση Γ'

Βιβλίο - θησαυρός, πρωτίστως για τούς κληρικούς και γενικώτερα για κάθε όρθόδοξο πού ενδιαφέρεται να μάθει τó «τί» και «πώς» στις λεπτομέρειες τών Άκολουθιών πού τελούνται καθώς και σ' άλλα θέματα θ. Λατρείας.

Άπευθύνεσθε: Βιβλιοπωλείο όδ. Δραγατσάνιου 2 — Πλατ. Κλαυθμώνος.

Γράψατε: Ίασίου 1, 11521 Άθήνα, τηλέφ. 7228.008.

30. W. H. Mastres et al., ό. π., σσ. 136 - 137

31. «Τó Βήμα», 11.2.1990, σ. 19. «Η Καθημερινή», 10.2.1990, σ. 11. New York Times, 9.2.1990, σ. Α13.

ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΣΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Ι Σ

Τὸ θεμέλιον τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐτέθη ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ὁποῖος εἶπεν εἰς τοὺς μαθητάς Του: «Ἐάν ἀμαρτήσῃ εἰς σέ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε καὶ ἔλεγξον αὐτόν μετὰ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνον. Ἐάν σοῦ ἀκούσῃ, ἐκέρδισας τὸν ἀδελφόν σου· ἐάν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματιος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ρῆμα. Ἐάν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπέ τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἐάν δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης» (Ματθ. 18, 15-17). Ὑπὸ τὴν λέξιν «ἀμαρτάνειν» δὲν νοεῖται εἰς τὸ χωρίον αὐτὸ τὸ κριτήριον τῆς συνειδήσεως, οὔτε αἱ ἐσωτερικαὶ ἐξ ἀπλῶν διαλογισμῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀμαρτίαι, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ πνευματικοῦ κατὰ τὴν ἐξομολόγησιν. Πιρόκειται ἐγκαυθῆαι περὶ ἐξωτερικῶν κοινωνικῶν σχέσεων μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν σφαῖραν αὐτῆς, εἰς τὴν σχέσιν αὐτῶν μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, τὰς εὐθύνας αὐτῶν πρὸς αὐτήν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν συμπεριφορὰν ἐν σχέσει πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν.

Τὴν δικαστικὴν ἰδὲ αὐτὴν ἐξουσίαν ἀσκεῖ ἡ Ἐκκλησία, ὅχι ἐπὶ τῇ θάσει παρασχεθέντος εἰς αὐτὴν δικαίωματος ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἢ ὑπὸ ἄλλης τινὸς ὁμοίας πηγῆς, ἀλλ' ἀνεξαρτήτως καὶ αὐτατελῶς, ἐπὶ τῇ θάσει τῆς μεταβιβασθείσης μόνον εἰς αὐτὴν ἀμέσου ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἰησοῦ Χριστοῦ. Συνεπῶς, ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαστικὴ δικαιοδοσία στηρίζεται ἐπὶ θεοῦ δικαίου, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀργότερον ἀνεπτύχθη καὶ ἐσυστηματοποιήθη ἡ κανονικὴ διδασκαλία περὶ ἐκκλησιαστικῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ δὲ νομοθεσία ἐθέσπισε καὶ ὥρισεν ὅλας τὰς λεπτομερείας, αἱ ὁποῖαι ἐθεωρήθησαν ἀναγκαῖαι πρὸς κανονικὴν ἀσκησιν τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς.

Τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως τοῦ δικαστικοῦ ἀξιωματοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔχουν οἱ ἐπίσκοποι καὶ οὐδεὶς ἄλλος.

Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον δογματικὴν διδασκαλίαν περὶ Ἐκκλησίας, τὴν ἐκκλησιολογίαν ἰθρλ. καὶ κατὰ τοὺς ἰ. κανόνες, εἶναι ἀναποσπᾶστος συγφρασμένη μετὰ τῆς ἱερωσύνης καὶ ἀποκατὰ κατὰ τὴν χειροτονίαν (μυστήριον τῆς ἱερωσύνης). Ἡ ἀσκῆσις τῆς ἐξουσίας αὐτῆς ἀποβλέπει εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτή-

σαντος κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ, εἰς τὴν ἐμπέδωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας καὶ πειθαρχίας, ἢ προκειμένου περὶ μὴ διορθουμένου κληρικοῦ, εἰς τὴν καθάρωσιν του, ἵνα μὴ σκανδαλίζωνται οἱ πιστοὶ ἐκ τῆς διαγωγῆς του καὶ μὴ παρεμποδίζετα ἔτσι τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως τοῦ δικαστικοῦ ἀξιωματοῦ, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἔχουν οἱ ἐπίσκοποι. Διὰ τῆς μεταβιβάσεως ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς Ἀποστόλους τοῦ δικαίωματος «τοῦ κρίνειν τὸν ἀδελφόν» καταδεικνύεται, ὅτι τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνήκει εἰς τὰ πρόσωπα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι διαδόχοι τῶν Ἀποστόλων, δηλαδὴ εἰς τοὺς ἐπίσκοπους. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ ἰ. κανόνες ὁμολοῦν μόνον περὶ τῶν ἐπισκόπων ὡς τῶν κανονικῶν δικαστῶν εἰς τὰ θέματα πίστεως, εὐταξίας, ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας, καὶ ἠθικῆς, (Ἦος κανῶν τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου). Εἰς αὐτοὺς ἀναγνωρίζουν τὸ δικαίωμα αὐτὸ ἀπολύτως καὶ ἐπαπειλοῦν ἐπιτήμια εἰς τοὺς περιφρονοῦντας τὸν ἐπίσκοπον καὶ τὴν Σύνοδον καὶ ἀποτεινομένους εἰς ἄλλο δικαστήριον ἢ χρησιμοποιοῦντας κοσμικοὺς ἄρχοντας: «Εἴ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχει, μὴ ἔγκυαλιμπανέτω τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον καὶ ἐπίκοσμικά δικαστήρια μὴ κατατρέχέτω, ἀλλὰ πρότερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέτω παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, ἢ γοῦν, γνώμῃ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου... τὰ τῆς δίχης συγκροτήσθω· εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιήσῃ, κανονικοῖς ἐπιτιμίσις ὑποκείσθω. Εἰ δὲ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχει πρὸς τὸν ἰδιοῦν, ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικάζεσθω. Εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην, ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἀμφισβητήσῃ, καταλαμπανέτω τὸν ἕξάρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευσύνης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον (Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην), καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω» (Ἦος κανῶν Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, πρὸλ. 17ον κανὸνα τῆς αὐτῆς Συνόδου)¹.

Κληρικὸς παντὸς βαθμοῦ, ὁ ὁποῖος καταφρονήσας

1. «...Εἰ μέντοι τινὲς μήτε αἰρετικοί, μήτε ἀκρινῶντοι εἶεν, μήτε κατεγνωσμένοι, ἢ προκατηγορημένοι ἐπὶ τισι πλημμελήμασι, λέγοιεν δὲ ἔχειν τινὰ ἐκκλησιαστικὴν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου κατηγορίαν, τούτους κελεύει ἡ ἁγία σύνοδος, πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας πάντων ἐπίσκοπων ἐνί-

τὸ ἀρμόδιον δι' αὐτὸν ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον ἤθελε προσφύγει εἰς κοσμικὸν δικαστήριον, καθαιρεῖται ἰδιὰ τὴν αἰτίαν αὐτὴν καὶ μόνον², «διὰ τὸ παραιτήσασθαι τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον καὶ ἐπιλέξασθαι τὸ πολιτικόν», τῆς Ἐκκλησίας ἀρνούμενης νὰ δεχθῆ ὁτιδήποτε ἐν προκειμένῳ παρέμβαση πολιτικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῆς δικαστικὴν ἐξουσίαν καὶ δικαιοδοσίαν.

Δύναται ὅμως, ὁ ὑπὸ ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου καταδικασθεὶς κληρικὸς νὰ ἐφεσιβάλλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς ἀνώτερον δικαστήριον, ἐκκλησιαστικὸν καὶ μόνον.

Ἡ ἀρμοδιότης τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων εἰς ὅλα τὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐλέγχθη, ἐκπηγάζει ἐκ θεοῦ δικαίου. Ἐπομένως ἐπὶ τῶν ζητημάτων αὐτῶν ἡ Ἐκκλησία κέκτηται αὐτοτελῆ καὶ ἀνεξάρτητον δικαστικὴν ἐξουσίαν μὴ ἔχουσαν ἀνάγκη ἀναγνωρίσεως ὑπὸ οὐδενός. Πάντως, ἡ δικαιοδοσία

σταθαι τὰς κατηγορίας καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐλέγχειν τὰ ἐγκλήματα τοῦ ἐν αἰτίαις τισὶν ἐπισκόπου· εἰ δὲ συμβαίῃ ἀδυνατῆσαι τοὺς ἐπαρχιώτας πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐπιφερομένων ἐγκλημάτων τῷ ἐπισκόπῳ, τότε αὐτοὺς προσίεναι μετὰ τὸν συνῶδον, τῶν τῆς διοικήσεως ἐκείνης ἐπισκόπων ὑπὲρ τῆς αἰτίας ταύτης συγκαλουμένων... Εἰ δὲ τις καταφρονήσας τῶν κατὰ τὰ προδηλωθέντα δεδομένων, τοῦ μὴ σεῖν ἢ βασιλικὰς ἐνόχλους ἀκοάς, ἢ κοσμικῶν ἀρχόντων δικαστήρια... τὸ τοιοῦτον τὸ παράπαν εἰς κατηγορίαν μὴ εἶναι δεκτόν, ὡς καθυβρίσαντα τοὺς κανόνας καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λυμηνάμενον εὐταξίαν» (ἄρθρον τῆς Β' Οἰκουμενικῆς συνόδου).

2. Ἰῶος κανὼν τῆς ἐν Κερθαγένῃ συνόδου. «Καὶ ἀπὸ τῶν νόμων καὶ ἀπὸ τῶν κανόνων δέδοται, μὴ ἔχειν ἐπ' ἀδείας ἔκαστον παρ' οὗ βούλεται δικαστήριον ἀπροκρινάστως ἐνάγειν· ἀλλὰ τοῖς μὲν λαϊκοῖς ἀπενεμήθησαν τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, τοῖς δὲ ἱερωμένοις καὶ μοναχοῖς τὰ ἐκκλησιαστικά. Εἴ τις οὖν ἱερωμένος, φησὶν ὁ κανὼν (Ἰῶος Κερθαγένης), καταφρονήσας τῆς τοιαύτης θεσμοθεσίας, ἐναγάγῃ παρὰ πολιτικῶν δικαστηρίων κατὰ ἱερωμένου, ἢ κατὰ μοναχοῦ, περὶ ἐγκληματικῆς ὑποθέσεως, ἢ εἴ τις αὐτῶν παρὰ τῷ προσφύρῳ ἐκκλησιαστικῷ δικαστηρίῳ ἐκλυθεῖς, παραιτῆσεται τοῦτο καὶ ἐπιλέξεταί δικαστήριον δημοτικόν, ἢ τοῖς πολιτικόν (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ θέλειν καθαρθῆναι, ἢ τοῖς ἀθωωθῆναι, τοῦ αἰτιώματος διὰ δημοσίου δικαστηρίου), καὶ νικήσῃ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκείνῳ τῷ πολιτικῷ εἴτε ὡς ἐνάγων, εἴτε ὡς ἐναγόμενος, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον, ἢ τοῖς βαθμῶν, καὶ τὴν ἱερατικὴν τιμὴν ἀπολέσει· διὰ τοῦτο αὐτὸ καὶ μόνον καθαιρεῖται, ὡς ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον καὶ ἐπιλέξασθαι τὸ πολιτικόν. Καὶ ὅτε μὲν ἐγκληματικὸν εἴη τὸ δικαστήριον, γενήσεται τοῦτο· ὅτε δὲ πολιτικόν ἐστὶ τὸ κινούμενον, ἢ τοῖς χρηματικόν, καὶ δικαιοῦσιν ὁ ἱερωμένος, καὶ οὕτως ἐκπεσεῖται τοῦ οἰκείου βαθμοῦ, εἰ μὴ καταφρονήσῃ τοῦ πράγματός ἐφ' ᾧ ἐδικαιώθη καὶ παραχωρήσει εἶναι αὐτὸ παρὰ τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ τῷ ἡττηθέντι. Πρὸς τοῦτοις ὤρισαν οἱ Πατέρες, ἵνα, ἐὰν ἐκκαλέσται τις κατ' ἀποφάσεως ἐπισκόπου, ἢ ἑτέρων δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ ἡ ἐκκλησία ἐπαναδράμῃ εἰς μετὰ τὸ δικαστήριον, πάντως ἐκκλησιαστικόν, κατὰ τὴν καθόλου νομικὴν διδασκαλίαν...». Σχόλιον Βαλαμῆνος εἰς τὸν ὡς ἄνω ἰ. κανόνα. Πρὸς ἰ. Ζωνάρη καὶ Ἀριστοῦ σχόλια· ἐν Πάλλῃ καὶ Ποτλῇ, Σύνταγμα τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμ. Γ', σελ. 330-341.

αὐτὴ ἀνεγνωρίσθη ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων Ρωμαίων χριστιανῶν αὐτοκρατόρων, οἱ ὅποιοι ἀπηγόρευσαν εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια νὰ ἐπιλαμβάνωνται ὑποθέσεων, αἱ ὅποια ἀφοροῦσαν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον³.

Ὁ Ἰουστινιανὸς καθώρισε λεπτομερῶς τὰς σχέσεις ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν δικαστηρίων, ἐκδώσας σχετικὸν νόμον. Κατὰ τὴν νομοθεσίαν αὐτὴν, μεταξὺ τῶν ἄλλων, ὀρίζεται: 1) «Ὅλοι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ διαφοραὶ, ὡς καὶ αἱ περὶ διοικήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, ἀνήκουν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου. Ὁ κληρικὸς, ὁ ὅποιος δὲν συμφωνεῖ μὲ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἐπισκόπου, δύναται νὰ ἐκκαλέσῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Μητροπολίτην καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν Πατριάρχην, ὡς εἰς ἀνωτάτην δικαστικὴν ἀρχήν. 2) «Ὅλοι αἱ δίκαια μεταξὺ ἐπισκόπων, ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς φύσεως, διεξάγονται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς οἰκείας μητροπολιτικῆς συνόδου. Κατὰ τῆς ἀποφάσεώς της ἐπιτρέπεται ἔφεσις εἰς τὸν Πατριάρχην.

Οἱ μετὰ τὸν Ἰουστινιανὸν αὐτοκράτορες ἐξέδωσαν προστατευτικὸν νόμον περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων καὶ κατὰ πάσης παραδόσεως τῶν δικαιωμάτων τῶν ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων⁴.

Ὁ Μωάμεθ ὁ κατακτητῆς, μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς καὶ οἱ Ἀραβες Χαλίφαι προηγούμενος, εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων κατακτηθείσας χριστιανικὰς χώρας τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, εἰς τὴν ἐγγὺς καὶ μέσην Ἀνατολήν καὶ εἰς Αἴγυπτον, ἀνεγνώρισαν τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, μὴ ἀναμειγνύμενοι εἰς αὐτά.

Σήμερον, εἰς ὅλα τὰ Πατριαρχεῖα καὶ τὰς αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια, συμφώνως πρὸς τοὺς ἰ. κανόνας, δικάζουν τοὺς κληρικούς ὅλων τῶν βαθμῶν, ἐπὶ παραδόσεωσιν σχετικῶν πρὸς τὴν πίστιν, πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πειθαρχίαν, πρὸς τὰ ἱερατικὰ τῶν καθήκοντα καὶ πρὸς τὴν ἐν γένει ζωὴν τῶν.

Τὰ αὐτὰ συμβαίνουν καὶ εἰς πάσας τὰς ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας. Εἰς οὐδεμίαν χώραν τοῦ κόσμου, ἀνεξαρτήτως πολιτικοῦ ἢ κοινωνικοῦ καθεστῶτος, τὰ πολιτικὰ δικαστήρια παρεμβαίνουν εἰς ὑποθέσεις ἀρμοδιότητος τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων⁵. Τουαῦτη παρέμβαση

3. Πρὸς Cod. Theodos. XVI 11 Const. 1 καὶ Cod. Justin. 1.4.

4. Νεαρά τοῦ Ἡρακλείου (ἔτος 629), Ἐπιναγωγὴ XI, 11 καὶ 14, Νεαρά Ἰωάννου Κομνηνοῦ (ἔτος 1124 ἢ 1139), Νεαρά Μανουὴλ Κομνηνοῦ (ἔτος 1151 ἢ 1166), κ.κ.

5. Ὁ προσφάτως ἐκδοθεὶς ἐν Μόσχῃ (8 Ἰουνίου 1988) Καταστατικὸς Χάρτης περὶ τῆς Διοικήσεως τῆς Ρωσικῆς Ὀρ-

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΥΠΕΡ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΤΗΣ Β. ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἐπειδὴ προσφάτως εὐρύτατος λόγος γίνεται ὑπὲρ τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν ἀλυτρώτων Ὁρθόδοξων χριστιανῶν τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον ὅπως, ἐν περιλήψει, περιγράψωμεν ὅσα εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας συνετελέσθησαν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

Ἐνεκα τούτου καταχωροῦμεν ταῦτα, καθ' ὅτι εἶναι ἱστορικὰ στοιχεῖα πρὸς γνῶσιν καὶ ἐνημέρωσιν τῶν Ἑλλήνων.

α) Τὸ πραγματοποιηθὲν ἐν Καίρῳ, τῆς Αἰγύπτου, Βορειοηπειρωτικὸν Συλλαλητήριον ἐπὶ Πατριάρχου Φωτίου (1900 - 1925) τοῦ ὁποῦ ἠγήθη ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νικόλαος Ἐδαγγελίδης ὁ μετὰ ταῦτα γενόμενος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Νικόλαος Ε' (1936-1939, περιοδικὸν «ΠΑΝΤΑΙΝΟΣ», ἔτος 1918, σελ. 696):

ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟΝ

— *Αὐθήμερόν ἐγένετο ἐν τῷ ἐλληνικῷ κέντρῳ ἡ προαγγελθεῖσα συγκέντρωσις τῶν ἐν Καίρῳ Βο-*

οῖς θὰ ἐθεωρεῖτο κατὰ τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν, ἐπέμβουσις εἰς τὰ ἐσωτερικὰ καὶ πνευματικὰ θέματα τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀνάμειξις κοσμικῶν ἀρχόντων εἰς τὰ δικαστικά καθήκοντα τοῦ ἐπισκόπου, τὰ ὁποῖα ἀσκεῖ ὡς κατέχων διὰ τῆς χειροτονίας τὸ πλήρωμα τῆς ἱερωσύνης καὶ τῶν ἐπισκοπικῶν συνόδων, καὶ σφετερισμὸς ἀλλοτρίας δικαστικῆς ἐξουσίας.

Συνεπῶς, κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον δογματικὴν διδασκαλίαν περὶ Ἐκκλησίας καὶ περὶ μυστηρίων, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, κατὰ τὴν συνεχῆ ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν, καὶ κατὰ καθολικὴν πολιτειακὴν ἀναγνώρισιν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἀνὰ τὸν κόσμον, οἱ κληρικοί ὄλων τῶν βαθμῶν ἐπὶ παραβάσειν σχετικῶν πρὸς τὴν πίστιν, πρὸς τὰ ἱερατικά των καθήκοντα, πρὸς τὴν

θοδόξου Ἐκκλησίας ὀρίζει, συμφώνως πρὸς τὴν γενικὴν ἐκκλησιαστικὴν πρᾶξιν καὶ παράδοσιν, ὅτι: «Δικαίωμα ἀπονομῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιοσύνης ἔχουσιν: ἡ Τοπικὴ Σύνοδος, ἡ Ἀρχιερατικὴ Σύνοδος, ἡ Ἱερά Σύνοδος καὶ τὰ Ἐπαρχιακὰ συμβόλια» (ὅπῃ τὸν τοπικὸν Ἐπίσκοπον). Ἀτὰ παρῶτι, ὡς γνωστόν, ἡ Μόσχα ἀποτελεῖ τὸ ἰδεολογικὸν κέντρον τοῦ ἀπολύτου κρατισμοῦ.

ορειοηπειρωτῶν, καθ' ἣν παρέστησαν καὶ ἐπιτροπὴ Βορειοηπειρωτῶν ἐξ Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλων ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Σουδάν παροικιῶν. Ὁ ἔγκριτος ἱατρός κ. Ν. Τσάμης, πρόεδρος τῆς ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλεξανδρείας ἐξήγησε τὸν σκοπὸν τῆς συνελεύσεως, ἀνέγνω πολλὰ τηλεγραφήματα καὶ ψηφίσματα Βορειοηπειρωτικῶν ἐν Αἰγύπτῳ παροικιῶν, καὶ ψήφισμα, τὸ δι' ὁμοφώνου βοῆς ἐγκριθὲν, πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὰς συμμάχους Δυνάμεις, ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Β. Ἡπείρου. Εἶτα ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιεπίσκοπος Νικόλαος Ἐδαγγελίδης ἐχαιρέτισε καὶ ἠχαρίστησε τοὺς πανταχόθεν ἐν Καίρῳ συγκεντρωθέντας ἐπὶ σκοπῷ ἱερῷ, διηρημένους εἰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἡπείρου εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν δικαίων πόθων καὶ διὰ βραχείας ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως κατέδειξε τὴν ἀναμφισβήτητον ἐθνικότητα τῆς μᾶς καὶ ἀδιαίρετον Ἡπείρου ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἐκ τῆς ὥρας καὶ συγκινητικῆς συγκεντρώσεως ἐνθουσιασθεῖς Ἀυστραλὸς στρατιώτης, φιλέλληνας, κατὰ τύχην παρευρεθείς, ὁ κ. Λύδδ, δημοσιογράφος, εἶπέ τινα λίαν παραστατικὰ τῆς ἐκπολιτιστικῆς δυνά-

ἐκκλησιαστικὴν πενταρχίαν καὶ πρὸς τὴν ἐν γένει ζωὴν των δικάζοντα ὑπὸ ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, θεσπισθέντων θεῖω δικαίῳ.

Ἡ ἀνάμειξις τῆς Πολιτείας διὰ τῶν διοικητικῶν τῆς ὀργανῶν καὶ δικαστηρίων τῆς εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἀποτελεῖ κατάφωρον ἐπέμβασιν τῆς Πολιτείας εἰς τὰ ἐσωτερικὰ καὶ πνευματικὰ θέματα τῆς Ἐκκλησίας, ἀντιστατευομένη πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον ἐκκλησιολογίαν, ἀντικανονικὴν καὶ ὡς τοιαύτην ἀντισυμβατικὴν, ἀντίθετον πρὸς τὴν γενικὴν ἀνὰ τὸν κόσμον πρακτικὴν καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, κατοχυρωμένας ὑπὸ τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ ὑπὸ διεθνῶν συμβάσεων.

Ὁ Μητροπολίτης Τυρολόης καὶ Σερεντίου
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΡΟΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητὴς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου
τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,

Πρόεδρος τῆς Διεθνoῦς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας
Δικαίου τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν.

μεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀρχαίου καὶ νεωτέρου καὶ τῶν δικαίων αὐτοῦ ἀνὰ τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην.

Ε Κ Κ Λ Η Σ Ι Σ

ΤΗΣ Α.Θ. ΜΑΚΑΡΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΗΜΩΝ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΒΟΡΕΙΟΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Ἐξοχώτατον Οὐνισίων Τσῶρτσιλ

Λ ο ρ δ ῖ ο ν .

Κατ' ἐξηκριθωμένας πληροφορίας, ὁ ὑπὸ Ἀλβανικὴν κατοχὴν Ἑλληνοχριστιανικὸς πληθυσμὸς τῆς Β. Ἡπείρου εὐρίσκεται ὑπὸ διωγμὸν καὶ ἐξοντώνεται συστηματικῶς ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν Μουσουλμάνων. Οἱ δυνάμενοι, γυμνοὶ καὶ ἀνυπόδυτοι, θαδίζοντες μέσῳ δυσβάτων ὁρέων καὶ φαράγγων, καταφεύγουσι εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος διὰ νὰ σωθοῦν. Οἱ ὑπολειπόμενοι, ἀφοῦ ἀπογυμνωθῶν τελεείως παντός, ὅ,τι κατέχουν, ἐκδιώκονται ἐκ τῶν ἐσιῶν των καὶ ὀδηγοῦνται ἀγεληδὸν πρὸς τὰ Βόρεια μέρη τῆς Ἀλβανίας, ὅπου, ἐπερχομένου τοῦ χειμῶνος, εἶνε καταδικασμένοι εἰς τὸν ἐκ πείνης καὶ τοῦ ψύχους θάνατον. Μόνον των ἀμάρισμα εἶνε ὁ ἐθνισμὸς των καὶ ἡ θρησκεία των καὶ μόνον των κακούργημα εἶνε τὸ δις συνέπραξαν κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, πρωτοπόρου τῆς μεγαλειώδους Συμμαχικῆς Νίκης. Ναοὶ ἐπωπολήθησαν καὶ ἠρειπώθησαν, σχολεῖα καὶ χωριά ὀλόκληρα Χριστιανικὰ ἐξηφανίσθησαν καὶ πανταχοῦ ἐπιβάλλεται ὁ ἐξαλβανισμὸς.

Ὡς ἀρχηγὸς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ποιοῦμαι ἐκκλησιῶν πρὸς Ὑμᾶς, τὸν Μέγαν Χριστιανὸν ἡγέτην τοῦ Μεγάλου Χριστιανικοῦ λαοῦ, ὅπως ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἄλλων μεγάλων Συμμάχων προβῆτε εἰς τὴν κατάληψιν τῆς Βορείου Ἡπείρου ὑπὸ συμμαχικῶν δυνάμεων, ἐφόσον, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἀδυνατοῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν, δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν νὰ καταλάβῃ τὰ ἐδάφη ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα πλεισιάκις ἐπότισε διὰ τοῦ αἵματός του καὶ τῶν ὁποίων ἡ Ἑλληνικότης ἀνεγνωρίσθη κατ' ἐπαράληψιν διὰ διεθνῶν συνθηκῶν καὶ πράξεων.

Σώσατε τὸν Ἑλληνοχριστιανικὸν πληθυσμὸν τῆς Β. Ἡπείρου. Εἶνε τοῦτο καθήκον χριστιανικόν, καθήκον ἀνθρωπιστικόν, ἐπιβεβλημένον ὑπὸ τῶν παρ' Ὑμῶν διακηρυχθέντων σκοπῶν τοῦ λήξαντος πολέμου. Εἶνε ἀπόδοσις δικαιοσύνης πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐβοήθησαν τὸν συμμαχικὸν ἀγῶνα καὶ οἱ ὁποῖοι θυ-

σιασθέντες, ὅπως ἐθνυσιάσθησαν, ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας, ἐφίστανται σήμερον τὰ δεινὰ σιγνῆς δουλείας.

Ἡμεῖς, ὡς Πατριάρχης, θὰ δεώμεθα τοῦ Κυρίου ὑπὲρ τῶν συμμάχων πρὸς ἀπαλλαγὴν ὅλων τῶν μεταπολεμικῶν δυσχερειῶν καὶ ἵνα ἴδωσι τὰ Ἔθνη των μεγαλυνόμενα καὶ τὴν εἰρήνην πρωτανενομένην ἐν τῷ κόσμῳ.

† ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ Πάσης Ἀφρικής.

Ἀνάλογα τηλεγραφήματα διεβιβάσθησαν ὡσαύτως πρὸς τὴν Α.Ε. τὸν πρόεδρον τῶν Ἡν. Πολιτειῶν Χάρου Τρουμαν, τὸν Στρατάρχην Στάλιν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν Α. Χάρिता τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντερβουρίας. («Πάνταινος», ἔτος 1945, σ. 375).

Πρὸς ταῦτα καὶ ὁ νῦν Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κύριος Παρθένιος ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς πληρέστατα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν σθεναρὰν στάσιν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος Κυρίου Σεραφεῖμ καὶ τῶν Ἱεραρχῶν ταύτης πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ὀρθόδοξων χριστιανῶν τῆς Βορείου Ἡπείρου.

† Ὁ Λεοντοπόλεως ΤΙΤΟΣ

Τὸ βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἔχει καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ τῶν βιβλίων:

★ ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ περὶ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ, με στόχασες πνευματικῆς καὶ κατὰ νυξιν εἰς κάθε κεφάλαιον. Προνοία τοῦ Μητροπολίτου Γρεβενῶν Σεργίου.

★ Η ΖΩΗ ΕΚ ΤΑΦΩΝ. Αὐθεντικὲς μαρτυρίες τῆς θαυμαστῆς φανερώσεως τῶν ἁγίων Ραφαήλ, Νικολάου καὶ Εἰρήνης. Τοῦ ἀρχιμ. Δημ. Μπεκιάρη (νῦν Μητροπολίτου Λαρίσης).

★ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΤΕΛΕΤΗ ΛΗΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ, ἡ πῶς οἱ ἐξελικτικοὶ ἐλίσσονται γιὰ νὰ πείσουν ὅτι τὰ εἶδη ἐξελίσσονται. Τοῦ Γιάννη Κωστώφ, φυσικοῦ.

★ ΠΕΡΠΑΤΩΝΤΑΣ ΣΤΟ ΦΩΣ. Ὀδοιπορικὸ στοὺς Ἁγίους Τόπους καὶ στὸ Σινᾶ. Τῆς Κασσιανῆς Πανουτσπούλου.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασίου 1 - 115 21 Ἀθήνα, τηλ. 722.8008.

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ: ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΟΥΝΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥΣ ΣΚΟΠΟΥΣ

Έννοια άρθρου 966, σε συνδυασμό με άρθρο 671 Α.Κ. και άρθρο 45 ν. 590)77

Έπι έρωτήματος τής 'Ι. Μητροπόλεως διά τόν χα-
ρακτήρα άκινήτου όριζοντίου συνιδιοκτησίας της (Μη-
τροπολιτικό Μέγαρο, Πνευματικό Κέντρο) που περι-
γράφεται στη μεταγεγραμμένη σχετική συμβολαιογρα-
φική πράξη και για τήν όποία ό νομικός Σύμβουλος
του Ταμείου... έχει τήν γνώμη ότι αποτελούν πράγμα-
τα έκτός συναλλαγής, κατά τό άρθρο 966 Α.Κ. ώς
έξυπηρετούνται θρησκευτικούς σκοπούς, ή ζητούμενη
γνώμη μου είναι:

Τό άρθρο 966 του Άστικού Κώδικος όρίζει: «Πρά-
γματα έκτός συναλλαγής είναι τά κοινά τοίς πάσι, τά
τής κοινής χρήσεως και τά προωριζόμενα εις έξυπηρέ-
τησιν δημοσίων, δημοτικών, κοινοτικών ή θρησκευ-
τικών σκοπών». Τό άρθρον 971 Α.Κ. όρίζει:
«Τά έκτός συναλλαγής πράγματα αποβάλλουσι τήν
τοιαύτην αύτών ιδιότητα άφ' ότου έπαυσεν ό διά κοινήν
χρήσιν ή διά δημοσίον, δημοτικών, κοινοτικών ή θρη-
σκευτικών σκοπών προορισμός αύτών».

Τό άρθρο 966 Α.Κ. δέν κάνει καμμία διάκριση και,
κατά τήν έφαρμογήν του, ανέκυψε τό ζήτημα άν όλα,
χωρίς εξαίρεση, τά εκκλησιαστικά πράγματα άκίνητα
και κινητά είναι πράγματα έκτός συναλλαγής.

Είς τήν έρμηνεία τής άνωτέρω διατάξεως και τήν
πρακτική έφαρμογή της δημιουργούνται άμφισβήτηση,
νομικής έρμηνείας και πρακτικής έφαρμογής όπως στήν
προκειμένη περίπτωση ή γνώμη του προεξηρημένου Νο-
μικού Συμβούλου, τά όποια δημιουργούν προβλήματα,
δεδομένου ότι τά εκκλησιαστικά άκίνητα και κινητά
πράγματα έξυπηρετούν, άμεσα ή έμμεσα, «θρησκευτι-
κούς σκοπούς».

Είναι γνωστό ότι τά εκκλησιαστικά πράγματα ύπο-
διακρίνονται, για λόγους συστηματικούς, στα «ιερά» και
στα «άγια».

ΙΕΡΑ είναι εκείνα τά εκκλησιαστικά πράγμα-
τα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για
τήν Λατρεία. Τά ιερά ύποδιαιρούνται σε πρά-
γματα «καθιερωμένα» όπως λ.χ. ό Ναός, ή Άγία Τρά-

πεζα κ.λπ. και σε «άγιασμένα», όπως οι εικόνες, τά
εκκλησιαστικά βιβλία, τά άμφια κ.λπ.

ΑΓΙΑ είναι όλα τά ύπόλοιπα εκκλησιαστικά
πράγματα. (βλ. Σ. Τρωϊάνου: Παράδοσεις εκκλ. δικ.
1984, σελ. 375. Α. Χριστοφιλοπούλου: Έκκλ. δικ.
1965, σελ. 255)!

Κατά τά άνωτέρω θά έπρεπε κατ' άρχήν να γίνει
δεκτό ότι όλα τά εκκλησιαστικά πράγματα, χωρίς
καμμία εξαίρεση, έμπίπτουν στήν διάταξη του άρθρου
966 Α.Κ. και αποτελούν πράγματα έκτός συναλλαγής.
Αυτό κατά τόν γενικό έρμηνευτικό κανόνα τής μη δια-
κρίσεως όπου ό νόμος δέν διακρίνει (UBI LEX NON
DISTINOVET NON EST NOBIS DISTINEVERE).

Με αύτή τήν έρμηνεία απαγορεύονται συναλλαγές.
όχι μόνο στα ιερά άντικείμενα τής Λατρείας (όπως
λ.χ. ό Ναός), αλλά και στα μη ιερά και έκτός τής
Λατρείας άντικείμενα, που χρησιμοποιούνται στήν Έκ-
κλησία άπλά και μόνο για τήν οικονομική συντήρησή
της, π.χ., όπως είναι ή ιδιωτική περιουσία τής Έκκλη-
σίας (τό οικόπεδο που προσέρχεται από δωρεά πιστού
πρός οικονομική ενίσχυσή της και χωρίς όρο να καθιε-
ρωθεί στή λατρεία ή ή αίθουσα διαλέξεων επί θρησκευ-
τικού Σωματείου κ.λπ.).

Είναι φανερό ότι ή άνωτέρω (μη διακρίνουσα) έρ-
μηνεία οδηγεί σε υπερβολές, διότι άχρηστεύει οικονο-
μικά άγαθά τής Έκκλησίας και παρακωλύει κατά συνέ-
πεια χωρίς λόγο τήν οικονομική δραστηριότητά της.
Γι' αυτό έπι κ ρ ά τ η σ ε τελικά στήν θεωρία
και στήν Νομολογία ή αντίθετη άποψη, δηλ. ή άποψη
που δέχεται ότι, μόνον τά εκκλησιαστικά πράγματα
που έχουν λ α τ ρ ε υ τ ι κ ό προορισμό έμπίπτουν
στήν διάταξη του άρθρ. 966 Α.Κ.

Ειδικώτερα, έρμηνευτικά και πρακτικά, κρατεί ή
γνώμη ότι όχι όλα άνεξαίρετως τά εκκλησιαστικά πρά-
γματα, α λ λ ά μ ό ν ο τ ά Ι Ε Ρ Α εκκλησ.
πράγματα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τή

Λ α τ ρ ε ί α και μόνο υπάγονται στο άρθρο 966 Α.Κ. και αποτελούν πράγματα εκτός συναλλαγής.

Πρόκειται δηλ. μόνο για τὰ «καθιερωμένα» και τὰ «άγιασιμένα» εκκλ. πράγματα υπό τήν άνωτέρω διάκριση, τὰ όποία έχουν τεθεί στην λ α τ ρ ε ί α κατά νόμιμο τρόπο, είτε από τον νόμο, είτε από τήν σχετική δικαιοπραξία και μάλιστα προκειμένου περι άκινήτων από συμβολαιογραφική σύμβαση με μεταγραφή.

Όλα τὰ ύπόλοιπα εκκλησιαστικά πράγματα που χαρακτηρίζονται «ά γ ι α» και δέν αποτελούν λατρευτικά άνωκειμένα και μάλιστα STRICTO SENSU, άφού δηλ. δέν έχουν καθιερωθεί στην λατρεία με νόμιμο τρόπο, αλλά άπλώς έξυπηρετούν θρησκευτικούς αλλά όχι λατρευτικούς σκοπούς, δ έ ν έ μ π ι π τ ο υ ν στο άρθρο 966 Α.Κ. και δέν αποτελούν πράγματα εκτός συναλλαγής.

Η άνωτέρω κρατήσασα άποψη ένισχύεται και από τήν νεωτέρα διάταξη του άρθρου 45 του Ν. 590) 77 περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος, ή όποία όρίζει: «Οί Έργοί Ναοί, τά έν λατρευτική χρήση ιερά σκεύη, άμφια, λειτουργικά βιβλία και είκόνας αποτελούν πράγματα ιερά, καθιερωμένα ή ήγιασιμένα, και ισχύουν επ' αυτών αι διατάξεις των άρθρων 966 και 971 του Άστικού Κώδικος» (παράγ. 1). «Ό πωλών ή αγοράζων ιερόν, κατά τήν προηγούμενη παράγραφο, πράγμα ή δωρούμενος ή συνιστών επ' αυτού εμπράγματον ασφάλειαν τιμωρείται διά φυλακίσεως τουλάχιστον ένός έτους» (παράγρ. 2). Είναι σαφές ότι με τήν άνωτέρω διάταξη εις τον ν. 590) 77, στο άρθρο 966 Α.Κ. έντάσσονται μόνο τά έξυπηρετούντα λατρευτικό σκοπό εκκλησιαστικά πράγματα, όπως οι ιεροί Ναοί και τά άκίνητα πράγματα λατρείας, δηλαδή τά ι ε ρ ά πράγματα κατά τήν προεκτεθείσα διάκριση. Γίνεται δεκτό ότι, με τήν νεωτέρα αυτή διάταξη δι' άρθρου 45 του ν. 590) 77, ύπάρχει από τήν πρακτική επιβληθείσα π α ρ έ μ δ α σ η στο άρθρ. 966 Α.Κ. προς περιορισμό τής έννοίας των «θρησκευτικού» σκοπού εκτός συναλλαγής πραγμάτων, θεωρουμένου ότι επήλθε νομοθετική κύρωση τής κρατούσης άπόφως στη Νομολογία και θεωρία, ή όποία έδέχετο ως επιβεβλημένη τήν σ υ σ τ α λ τ ι κ ή έρμηνεία του άρθρου 966 Α.Κ..

Γιά τήν πρό του Ν. 590) 77 σχετική νομολογία που έδέχετο τήν συστατική έρμηνεία κατά τήν άνωτέρω διακρίνουσα άποψη είναι σχετικά τά δια μακρών ύποστηριζόμενα εις Γνωμοδότηση Καθ. Ί. Κοινάρη «Ίδιόκτητα καθεστώς Ναών κ.λπ.» εις ΝοΒ 46,318.

Τήν ίδια άποψη ύποστήριξε και ό Καθ. Σ. Τρωιά-

νος στην μελέτη του: «Οί ιδιόκτητοι ναοί και τό άρθρο 966 Α.Κ.» εις ΝοΔ 32 (1976) σελ. 93, διά γά επανέλθει άκολούθως επί του ίδιου θέματος εις έκτενη σχόλιά του επί τής άποφ. Ε.Α. 7112) 82 εις ΝοΒ 30 σελ. 1498 - 1501, όπου τονίζεται ότι ή επέμβαση του άρθρ. 45 Ν. 590) 77 στο άρθρο 966 Α.Κ. «συνίσταται στον περιορισμό τής ύπερβολικά εύρείας έννοίας του θρησκευτικού σκοπού σε λατρευτικό σκοπό, προκειμένου γά άποφευχθεί ό κίνδυνος γά προσδίδεται ή ιδιότητα του πράγματος εκτός συναλλαγής σε χώρους που προορίζονται για τήν έξυπηρετηση θρησκευτικού σκοπού χωρίς λατρευτικό χαρακτήρα, πράγμα που άσφαλώς θά υπερακόνηζε τον σκοπό που έπεδίωκε ό νομοθέτης με τό άρθρο 966 Α.Κ.».

Άπό τή σχετική νομολογία αναφέρουμε ένδεικτικά τήν ΑΠ. 732) 69, ΝοΒ 13,659 και ΑΠ. 52) 71, ΝοΒ 19,453. Επίσης σχετική είναι ή Γνωμ. ΝΣΚ 1484) 68 εις ΝοΒ 17 (1969) 500, ή όποία κυρίως αναφέρεται εις Νεκροταφεία.

Πλέον διαφωτιστική είναι ή διεξοδική άνάλυση του ζητήματος εις Γεωργιάδη - Σταθοπούλου Άστ. Κώδ. τόμ. V υπό άρθρα 966 - 971 Α.Κ. (μελέτη Παπαδά σελ. 109 επ.) και ιδιαίτερα για τά πράγματα «θρησκευτικού σκοπού» εις σελ. 127 - 132, όπου αναφέρονται τά ένδεικτικώς άπαριθμούμενα από τήν Νομολογία και θεωρία εκκλησιαστικά πράγματα, τά όποία έμπίπτουν στο άρθρ. 966 Α.Κ. και δη τά EX LEGE καθιερωμένα εκκλ. πράγματα λατρευτικού χαρακτήρα (σελ. 130 - 131) και παρατίθεται ή σχετική Νομολογία.

Με τά δεδομένα αυτά πρόδηλο είναι ότι τό εις τήν άρχή τής παρούσης αναφερόμενο άκίνητο τής Ί. Μ. με τό υπό άνοικοδόμηση κτίσμα του Μητροπ. Μεγάρου και Πνευματικού Κέντρου, ως μη έχον λατρευτικό χαρακτήρα ούτε από τον Νόμο (6λ. άρθρο 47 και άρθρ. 62 Ν. 590/77) ούτε από τά κτητορικά συμβόλαια που έχουν μεταγραφεί, δέν αποτελεί πράγμα «ι ε ρ ό» κατά τήν έννοια του άρθρ. 45 Ν. 590) 77 και δέν έμπίπτει στην διάταξη του άρθρ. 966 Α.Κ. αλλά άνήκει εις τήν λοιπή εκκλησιαστική περιουσία ή όποία είναι δεκτική συναλλαγών και συνεπώς μπορεί γά αποτελέσει άντικείμενο εκποιήσεως, επιδωρόνσεως κ.λπ., τηρουμένων όμως των σχετικών διατάξεων του Ν. 590) 77 (άρθρ. 46, 47, 48, 62 και 67) καθώς και των κατά περίπτωση ισχυουσών ειδικών διατάξεων για τήν διάθεση των εκκλησιαστικών ακινήτων.

Άθήνα, 10 Ίουνίου 1990

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΙΚ. ΛΙΑΛΙΟΣ

Η ΟΦΕΙΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΤΟΛΗ*

Μακαριώτατε Πάτερ και Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι και Θεοφιλέστατοι άγιοι Άρχιε-
ρεΐς,

Τίμιο Πρεσβυτέριο,

Άξιότιμε κ. Γεν. Γραμματεΰ Θρησκευμάτων,

Άξιότιμε κ. Δήμαρχε,

Έντιμότατοι λοιποί εκπρόσωποι τών Πολιτικών, Δι-
καστικών και Στρατιωτικών Άρχών,

Έλλογιμώτατοι κ.κ. Καθηγηται τών Θεολογικών
μας Σχολών,

Εύσεβές Πλήρωμα τής Έκκλησίας τών Άθηνών.

1. Εΐς εποχή, πού ό σχεδιασμός τής Ένωμένης
Ευρώπης γίνεται πραγματικότητα και ή Ευρωπαϊκή
Ένοποίηση αναζητεί επιμόνως θεμέλια ιστορικά και
πολιτιστικά, ή αναφορά στον Άποστολο Παύλο ως
πατέρα τής Χριστιανικής Ευρώπης είναι άπόλυτα δι-
καιωμένη και επιβεβλημένη. Διότι τó πέρασμα του Άπ.
Παύλου από την Έλληνική γή έσήμανε την άρχή
του εκχριστιανισμού σύνολης τής Ευρώπης. Μετά τόν
Παύλο, όπως μιλούμε για έλληνική κληρονομία τής
Ευρώπης, έξ ίσου μιλούμε και για χριστιανική κλη-
ρονομία της, πού ανάγεται σ' εκείνον. Την αγαθο-
ποιό και ζωοτόκο συνάντηση Παύλου και Ευρώπης
μέσω τής Ελλάδος έορτάζουμε σήμερα. Την «έν πνεύ-
ματι έλευθερίας» συνάντηση του Άποστόλου τών Έ-
θνών, «ώς του πλέον ισχυρού και γονίμου πνεύμα-
τος» του έλληνιστικού κόσμου και «κήρυκος του ένός
πνευματικού Θεού και του Άναστάντος Υΐου του, με-
τά τών θεοφιλών Άθηνών»¹, τής πνευματικής τροφού
πάσης τής Οΐκουμένης.

Άπό τούς Φιλίππους, την Θεσσαλονίκη και την
Βέροια, ως την Άθήνα και την Κόρινθο, έσπειρε
ό Παύλος την «καινήν διδαχήν» (Μάρκ. 1,27), όδη-
γώντας τούς Έλληνες, ως πρώτο Ευρωπαϊκό λαό, στην
«καινήν κτίσιν» (Γαλ. 6,13).

Στην πόλη τών φώτων, την Άθήνα, έφερε τó ά-
κτιστο και άδυτο Φώς τής Τρισηλίου Θεότητας, μετα-

λαμπαδεύοντάς το από την Σιών στην Άθηναϊκή Ά-
κρόπολη, ή όποία, θεία ευδοκία, θα άποβεί ή Νέα Σιών
τής Χριστιανικής Οΐκουμένης. Η όμιλία του Παύλου,
πού ήκούσθη σ' αυτόν έδω τó χώρο, συνιστά αιώνιο
πολιτιστικό και θεολογικό «ντοκουμέντο» για τó περιε-
χόμενο του άποστολικού κηρύγματος και τó πέρασμά
του από την Ιουδαϊκή συναγωγή στον έλληνιστικό κό-
σμο, από τόν παλαιόν στον νέον Ίσραήλ. Σ' αυτό άν-
τιπαρατίθεται τó Ευάγγελιον του Χριστού στις θρη-
σκευίες και ιδεολογίες του κόσμου και διακηρύσσεται
ή αυτοτέλεια του Χριστιανισμού, ως τρόπου σκέψως
και ύπάρξεως, και ό κατηγορηματικός διαχωρισμός
του από τόν κόσμο.

Ό Έλληνισμός συναντήθηκε, έτσι, στο χώρο τής
αΐθεντικής πραγματώσεως και έκφράσεώς του με τόν
αΐθεντικότερο φορέα και έκφραστή του Χριστιανι-
σμού, ως κηρύγματος σωτηρίας - θεώσεως. Η άνα-
καίνιση και μεταστοιχείωση του Έλληνισμού διά του
Παύλου προσέλαβε παγκόσμια σημασία, με την έμφά-
νιση στην ιστορία ένός κυριολεκτικά νέου μεγέθους,
του Έλληνοχριστιανισμού ως Όρθοδοξίας². Έδω στην
Άθήνα εύδόκησεν ό Θεός να λάβει ιστορικά ύπόστα-
ση αυτή ή ζεύξη, στα πρόσωπα, φυσικά, όχι τών έκ-
προσώπων τής παρηκμασμένης φιλοσοφίας τών Στωϊ-
κών και Έπικουρείων, άλλα τών γνησίων ζητητών
τής αληθείας, με κορυφαίους τόν άγιο Διονύσιο Άρεο-
παγίτη και την άγίαν Δάμαρι. Αυτοί, μαζί με τούς
χριστιανούς τής Έλληνικής Μακεδονίας, θα είναι οί
πρώτοι Ευρωπαίοι, οί όποιοι θα έλκυσθούν από την
σαρκωμένη σοφία και Παναλήθεια, τόν Ίησού Χρι-
στό, επιβεβαιώνοντας τó γεγονός, ότι ό Θεός δέν εύ-
ρίσκεται διά τής σοφίας, άλλα διά τής «μωρίας του
κηρύγματος», διά τής όποίας «σώζει τούς πιστεύον-
τας» (Α' Κορ. 1,21).

Η παρουσία του Άπ. Παύλου στην Ελλάδα την
κατέστησε πνευματική ζύμη (Α' Κορ. 5,6) τής Ευ-
ρώπης. Η μετάβασή του δε και στην «έλληνίδα» Ρώ-
μη θα σφραγίσει άμετάκλητα την νέα πνευματική και
πολιτιστική ταυτότητα τής Ευρώπης. Χριστιανισμός,

* Λόγος πού έκφωνήθηκε κατά τόν καθιερωμένο πανηγυρι-
κό Έσπερινό (29.6.90) στην Πύνα.

1. Βλ. Γερ. Ί. Κ ο ν : δ ά ρ η, Έκκλησι. Ιστορία τής
Έλλάδος, τόμ. Α', έν Άθήναις 1954, σ. 15' έ.

2. Βλ. π. Γ. Μ ε τ α λ λ η ν ο υ, Όρθοδοξία και Έλλη-
νικότητα, Άθήνα 1987, σ. 12 έ.έ.

Ἑλληνικότητα καὶ ρωμαϊκὴ κρατικὴ ἰδέα θὰ ἀποβοῦν ἢ πεμπτουσία τῆς εὐρωπαϊκῆς κληρονομίας. Αὐτὴ ἢ τρισυπόστατη σύνθεση θὰ καταξιώθῃ ἱστορικὰ μὲ τὴν μεταφορὰ τῆς Παλαιᾶς Ρώμης στὴ Νέα Ρώμη τὴν Κωνσταντινούπολη, διὰ τοῦ νέου Παύλου, τοῦ Μ. Κωνσταντίνου, καὶ τὴν ἐμφάνιση στὴν ἱστορικὴ διαδικασία τῆς Ρωμανίας/Βυζαντίου ποὺ θὰ ἀποβῆ ὁ χῶρος συνεχοῦς πραγματώσεως ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τῆς πνευματικῆς συζυγίας Ἑλληνισμοῦ καὶ Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς διακρατήσεως τῆς ὀρθῆς μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν ἰσορροπίας, στὰ πρόσωπα τῶν Ἁγίων Πατέρων μας³.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου στὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος «ἀπετέλει —κατὰ τὸν ἀείμνηστον ἱστορικὸν Γερ. Κοινιδάρην— τὸ πρῶτον ἐλπιδοφόρον μήνυμα πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν Ἑλληνισμὸν καὶ ἐμμέσως πρὸς τὸν ἐν σκότει εὐρισκόμενον εὐρωπαϊκὸν κόσμον»⁴. Ὁ Παῦλος μετέδωσε τὸ «εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ Πατρὸς τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐλευθερίας. Πρὸ πάντων ὅμως συνεπλήρωσε τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐνα νέον ὑπόδειγμα τελείου ἀνθρώπου ἐτέθη εἰς τὴν θέσιν τῆς θαυμασίας μέχρι τότε συλλήψεως τῆς ἐννοίας τοῦ ἀνθρώπου - πολίτου, τῆς γενομένης ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας...»⁵. Ὁ χριστιανὸς ἄνθρωπος, ὡς ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος, ἦτοι θεοῦμενος, θὰ ἀποτελέσει μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου τὴν βάση τοῦ νέου πολιτισμοῦ: τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ - εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Παῦλος θὰ κηρύξῃ τὸν τρόπο καταξιώσεως τοῦ ἀνθρώπου σὲ «ναὸν Θεοῦ» (Α' Κορ. 3,16) καὶ τὴν μεταστοιχείωσή του σὲ πρόσωπο, ἱκανὸ νὰ συμπτῆξῃ κοινωνία ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης καί, συνεπῶς, καὶ ἰσότητος, δικαιοσύνης καὶ ἀδελφοσύνης. Ἡ σωτηρία «ἐν Χριστῷ» ἀνθρώπου καὶ κοινωνίας ἦταν ἡ οὐσία τοῦ παυλείου κηρύγματος καὶ αὐτὸ ἐνσαρκώνει ἀνελλιπῶς ἕκτοτε ἢ Ὁρθοδοξία στὰ πρόσωπα τῶν Ἁγίων τῆς. Οἱ Ἅγιοι ὅλων τῶν αἰῶνων, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ τὸ μοναστικὸ κοινόντιο, ὡς τὸ ἀρχέτυπον τῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας, συνεχίζουν τὴν πραγμάτωσιν τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου καὶ ὅλων τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐπιβεβαιώνουν τὴν πραγματικότητα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας.

2. Ἄν ὅμως ὁ Παῦλος ἔσπειρε καὶ ἐφύτευσε τὸν Χριστιανισμὸ ὡς σωστικὴ ἀλήθεια στὴν εὐρωπαϊκὴ ἥπειρο, ἄλλοι «ἐπότισαν», γιὰ νὰ λάβῃ ἢ πνευματικὴ αὐτὴ πορὰ τὴν κατὰ Θεὸν αὔξησιν (πρβλ. Α' Κορ.

3,6). Ἡ Ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ δὲν θὰ παύσῃ μετὰ τὸν Παῦλο νὰ προμηθεύῃ στὴν Εὐρώπῃ τὶς μορφές ἐκείνες, ποὺ θὰ συνεχίζον τὸ ἔργο του καὶ θὰ διακρατοῦν τὴν αὐθεντικὴ συνέχειά του. Αὐτὰ τὰ πρόσωπα θὰ ἀποβοῦν γιὰ τὴν Εὐρώπῃ ἐξ ἴσου εὐεργετικά, ὅπως ὁ Παῦλος, διότι μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ θὰ σώζον ἐπὶ αἰῶνες τὴν καθαρότητα τῆς παύλειας Ὁρθοδοξίας στὴν Εὐρώπῃ, ποὺ ἀπὸ τὸν 4ο αἰῶνα θὰ ζεῖ σὲ μιὰ διαρκῆ ἀναστάτωση λόγῳ τῆς κινητικότητος τῶν λαϊκῶν μαζῶν καὶ τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν, ποὺ θὰ ἀλλάξουν τελικὰ τὸ πρόσωπό της. Διὰ τῶν μορφῶν αὐτῶν ἢ Ἑλληνικὴ Ἀνατολὴ θὰ ἐνισχύει πνευματικὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Δύση, μεταλαμπαδεύουσα σ' αὐτὴν τὸ ἄσβεστο φῶς της.

Ἦδη στὰ μέσα τοῦ 6' αἰῶνος ὁ μικρασιάτης μαθητῆς τοῦ Ἰωάννου Πολύκαρπος Σμυρναίων θὰ συναντηθῆ στὴ Ρώμη μὲ τὸν ἐπίσκοπό της Ἀνίκητο (154) γιὰ τὴν εἰρήνευση τῆς Ἐκκλησίας καὶ διασφάλισιν τῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως⁶. Ἡ Ἑλληνικὴ Μικρασία δὲν θὰ παύσῃ νὰ τροφοδοτεῖ τὴ Δύση μὲ ἔμφυχο ὕλικό, μετανάστες δηλαδή, σύμφωνα μὲ μιὰ μακρὰ παράδοση. Ἐνας ἐπιφανὴς μαθητῆς τοῦ Πολυκάρπου, ὁ Εἰρηναῖος (140 - 199), μικρασιάτης καὶ αὐτός, τὸ 177 θὰ δρᾷ στὴ Λυών, ὡς φωτιστῆς τῆς Δύσεως⁷. Κηρύσσει τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερία καὶ ὑπερασπίζεται τὸ οἰκουμενικὸ φιλελεύθερο ἑλληνικὸ πνεῦμα, ἀντικρούοντας τὸν Γνωστικισμὸ καὶ διαδίδοντας τὴν Ὁρθοδοξία στοὺς Κέλτες καὶ μάλιστα στὴ γλώσσα τους⁸, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι τὸ φιλελεύθερο πνεῦμα καὶ τὴν παγκοσμιότητα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἅγιος Εἰρηναῖος ἀνεδείχθη μόνιμος δέκτης γνησιότητος γιὰ τὴν Ἀνατολὴ καὶ τὴν Δύση, ὡς θεολόγος τῆς παραδόσεως καὶ πολέμιος κάθε ἐκφιλοσοφῆσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, καταδεικνύοντας, ὅτι ἡ ὑπαρξιακὴ μετοχὴ στὴν ἐν Χριστῷ ἀλήθεια γίνεται κριτήριο τῆς πλάνης.

Ἡ Δύση δὲν θὰ παύσῃ νὰ ἀντλεῖ συνεχῶς ἀπὸ τὴν πατερικὴ Ἀνατολή. Ἡ διατήρησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης στὴ Θεολογία καὶ τὴ λατρεία μέχρι τὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ μετέπειτα ἀκόμη σὲ κάποιες περιπτώσεις, διακρατοῦσε καὶ τὸν σύνδεσμο μὲ τὴν Θεολογία τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς. Μόνον ὁ ἱερός Αὐγουστίνος, παρὰ τὴν εὐφυΐα του, θὰ μείνῃ ἄγευστος τῆς Ἑλληνικῆς καὶ γι' αὐτὸ θὰ ἀγνοεῖ τὴν ἀνατολικὴ Θεολογία, ἀκολουθώντας δικούς του δρό-

3. Στὸ ἴδιο, σ. 21 ἐ.έ.

4. Ὁπ. π. σ. ιστ'.

5. Στὸ ἴδιο, σ. ιδ'.

6. Στωλ. Γ. Παπαδοπούλου, Πατρολογία, τόμ. Α', Ἀθήνα 1977, σ. 181.

7. Στὸ ἴδιο, σ. 294 ἐ.έ.

8. Στὸ ἴδιο, σ. 305.

μους μετὰ τὰ γνωστὰ ἀποτελέσματα⁹. Πατέρες ὅμως, ὅπως ὁ Ἀμβρόσιος Μεδιολάνων, θὰ βρισκονται σὲ συνεχή ἐπαφή καὶ σχέση μετὰ τοὺς ἑλληνοφώνους Ἀνατολικούς, ἀντλώντας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ συντονίζοντας τὴ θεολογία τους μετὰ τὴ δική τους.

Ἡ ἀλληλοπεριχώρηση ὅμως Ἀνατολῆς - Δύσεως ἀπεδείχθη ἰδιαίτερα εὐεργετική γιὰ τὴν Δύση στὸ χῶρο τῆς πνευματικότητος, πού συνιστᾷ τὴν πεμπτοσύνη τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς Ὁρθοδοξίας. Τὸ ἔτος 336 θὰ ἐξορισθεῖ στὰ Τρέβιρα τῆς Γαλλίας, τὴν καρδιά τῆς μετέπειτα Φραγκίας, ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Στὰ δύο χρόνια καὶ 4 μῆνες τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του ὁ μέγας αὐτὸς πατὴρ καὶ πνευματικὸν ἀνάστημα τοῦ Μ. Ἀντωνίου¹⁰ θὰ γίνῃ κήρυκας τῆς ἀσκήσεως καὶ πνευματικῆς ζωῆς. Τὸ ἔργο του μάλιστα «Βίος τοῦ Μ. Ἀντωνίου», μεταφρασμένο στὴ λατινική ἀπὸ τὸν Ἀντιοχείας Εὐάγριο (τέλος τοῦ δ' αἰ.) θὰ δώσει στὴ Δύση τέλει ἀσκητικὸ πρότυπο, διασώζοντας τὸν γνήσιο χαρακτήρα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὡς ἀσκητικῆς ἐμπειρίας καὶ θεραπευτικῆς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Στὰ τέλη τοῦ δ' αἰῶνα ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος, γεννημένος στὰ Τρέβιρα (μεταξὺ 334 - 340) θὰ ἀποβεῖ συνεχιστὴς τοῦ πνεύματος τοῦ Μ. Ἀθανασίου. Ἐπικοινωνώντας δι' ἀλληλογραφίας μετὰ τὸν Μ. Βασίλειο (βλ. PG. 32, 909-913) καὶ τροφοδοτούμενος ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Ἀνατολῆς, θὰ ἀναδειχθεῖ μέγας ποιμὴν καὶ συνεχιστὴς τῆς πνευματικῆς παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας¹¹. Τὴν πιστότητα καὶ σύμπτωσή του μετὰ τοὺς μεγάλους ἀνατολικούς Πατέρες τῆς ἐποχῆς του ἀποδεικνύει ἡ μέσα στὸ πνεῦμα τῶν Καππαδοκῶν ἀξιολόγησι καὶ χρῆσι τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας¹², ἔξω ἀπὸ κάθε ἔννοια συγχύσεως τῆς μετὰ τὴν ἐν Χριστῶ ἀποκάλυψη ἢ ἐκφίλοσοφῆσεως τῆς χριστιανικῆς θεολογίας, κάτι πού συνέβη, ὡς μὴ ὄφειλε, στὸν ἱ. Αὐγουστίνου.

Στὶς μεγάλες πατερικὲς μορφές, πού ἔγιναν γέφυρες μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς, συντελώντας στὴν πνευματικὴ μετάγχιση τῆς δεύτερης πρὸς τὴν πρώτη, καταλέγεται καὶ ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος († 420), τοῦ ὁποῦ ἡ πνευματικὴ ζωὴ ἀρχίζει στὰ Τρέβιρα

9. π. Ἰω. Σ. Ρωμανίδου, Ρωμησὸν - Ρωμανία - Ροῦμελη, Θεσσαλονίκη 1975, σ. 77 ἐ.ε., 85 ἐ.ε.

10. Βλ. ἄρθρο τοῦ Π. Χ. Δημητροπούλου, στὴν Θ.Η.Ε. τ. 1 (1962) σ. 524 ἐ.ε. πρβλ. Ἡλ. Δ. Μουτσούλα, Ἡ ἀφρικανικὴ ἔρις καὶ ὁ Μ. Ἀθανάσιος, τόμ. Α', μέρ. Β', Ἀθήναι 1978, σ. 23.

11. Βλ. ἄρθρο τοῦ Β. ΒΟΤΤΕ στὴ Θ.Η.Ε. τ. 2 (1963), σ. 272 ἐ.ε. Πρβλ. π. Γ. Δ. Μεταλλήνου, Ἡ Ἐκκλησία μέσα στὸν κόσμῳ, Ἀθήναι 1988, σ. 90 ἐξ.

12. Γιὰ τὴν ἑλληνικὴ παιδεία του βλ. Π. Γ. Νικολόπουλου στὴ Θ.Η.Ε., ὅπ. π. σ. 274 ἐξ.

ἐπίσης¹³. Μοναχὸς στὴν Ἀνατολὴ καὶ ἄριστος γνώστης τῆς Ἑλληνικῆς, ἀκούει καὶ μελετᾷ ἀνατολικούς Πατέρες, ὅπως οἱ δύο Γρηγόριοι, Νύσσης καὶ Θεολόγος, ζώντας στὸ πνεῦμα καὶ τὴν πνευματικότητά τους. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα μεταφυτεύει καὶ στὴ Ρώμη, ὡς βοηθὸς τοῦ πάπα Δαμάσου καὶ πνευματικὸς πατέρας πολλῶν πιστῶν (382 - 95). Ἀκόμη μεγαλύτερη ὅμως ἦταν ἡ πνευματικὴ προσφορὰ στὴ Δύση τοῦ σπουδαίου «μοναχικοῦ ἡγέτου» ὁσίου Κασσιανοῦ¹⁴. Ἐχοντας ἀποκτήσει πλούσια πνευματικὴ ἐμπειρία στὴν Ἀνατολὴ (στὰ ἀσκητήρια τῆς Παλαιστίνης καὶ Αἰγύπτου), κοντὰ σὲ μεγάλους Γέροντες, εἶχε τὴν εὐλογία νὰ χρηματίσει ἐπὶ πέντε ἔτη διάκονος καὶ μαθητῆς τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Αὐτὴ ἡ ἐμπειρία ὑπῆρξε τὸ θεμέλιο τῆς πνευματικῆς καὶ ποιμαντικῆς προσφορᾶς του στὴ Μασσαλία (415 κ.ε.). Δίκαια ἀπεκλήθη «ὁ πρῶτος μέγας ὀργανωτὴς τοῦ μοναχισμοῦ στὴ Δύση». Τὰ ἔργα του «Περὶ τῶν θεσμῶν τοῦ Κοινοβίου καὶ περὶ θεραπείας τῶν ὀκτὼ κυρίων κακιῶν (ἢ θανασίμων ἁμαρτημάτων)» καὶ «Διαλέξεις Πατέρων», στὰ ὁποῖα διατυπώνει τὶς ἐμπειρίες του γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ τὴν ὀρθόδοξη γνωσιολογία, ἦταν βασικὰ ἀναγνώσματα τῶν δυτικῶν χριστιανῶν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες. Ὁ ἅγιος Κασσιανὸς ἀνεδείχθη σὲ σπουδαῖο μεταφυτευτὴ τῆς πνευματικότητος τῆς Ἀνατολῆς στὴ Δύση.

Σημαντικὸ ὅμως ἔργο στὴν ἴδια κατεύθυνση θὰ ἐπιτελέσει καὶ ὁ ἅγιος Βενέδικτος ἐκ Νουρσίας, ὁ ὁποῖος «συντέλεσε τὰ μέγιστα στὴν πνευματικὴ ἀναμόρφωση τῆς Εὐρώπης μετὰ τὴν ἀκτινοβολία τοῦ Κοινοβίου, πού ἱδρυσεν στὸ MONTE CASSINO» τῆς Κ. Ἰταλίας, ἀκολουθώντας τὴν παράδοση πού διαμορφώθηκε στὴν Ἀνατολὴ μετὰ τὴ συμβολὴ τοῦ Μ. Βασιλείου¹⁵. Ὁρθᾶ ὁ Καθηγητὴς κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου θέτει τὴν ἐρώτησι: «Ἄλλ' ἄρα γε ὁ ὁσῖος Βενέδικτος συντέλεσε (...) στὴν ἐδραίωσι μιᾶς "λατινικῆς Εὐρώπης" ἢ μήπως συντέλεσε στὸ νὰ ἐξευγενισθῇ ἡ Εὐρώπη μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς, πού εἰσεχώρησε στὴν Δύσι διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ Μοναχισμοῦ;»¹⁶. Καὶ συνεχίζει ὁ ἴδιος θεολόγος καὶ πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος: «Γενικῶς ὁ Κανὼν τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου ὀρθῶς ἐξαίρεται "ὡς προῖον βαθείας ἀφομοιώσεως τοῦ συνόλου τῶν μεγά-

13. Βλ. ἄρθρο τοῦ Β. Ψευτογᾶ στὴ Θ.Η.Ε., τ. 7 (1965), σ. 844 - 49.

14. Βλ. ἄρθρο τοῦ Π. Χρήστου στὴ Θ.Η.Ε., τ. 6 (1965), σ. 1194 - 95.

15. Βλ. Εὐάγγ. Θεοδώρου, Τὰ πνευματικὰ θεμέλια τῆς Εὐρώπης, «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», τ. ΕΖ' (1.6.1990), σ. 289 ἐξ.

16. Στὸ ἴδιο, σ. 290.

λων ἀνατολικῶν μοναστικῶν παραδόσεων», ἰδίως ἐκείνων, πού ἀνάγονται σέ μεγάλες μορφές τοῦ Ἀνατολικοῦ Μοναχισμοῦ (Μ. Ἀντόνιο, Παχώμιο, Μ. Βασίλειο)¹⁷. Ὁ ὁσῖος Βενέδικτος μπορεῖ, πράγματι, νά θεωρεῖται ὡς «ένας ἀπό τοὺς ἀκρογωνιαίους λίθους τοῦ οἰκοδομήματος τῆς Ἠνωμένης Εὐρώπης»¹⁸, ὡς φορεὺς τοῦ αὐθεντικοῦ μοναστικοῦ πνεύματος τῆς Ἐλληνορθοδόξου Ἀνατολῆς.

3. Ἡ πνευματικὴ πορεία τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης θὰ ἀναπτύσσεται ἐπὶ σειρὰν αἰῶνων στὰ πλαίσια, πού καθώρισαν οἱ μεγάλες αὐτὲς ἐκκλησιαστικὲς καὶ πατερικὲς μορφές, ἀκολουθώντας πιστὰ τὰ βήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς. Καὶ παρὰ τὶς πολιτικοκοινωνικὲς περιπέτειές της ἡ Χριστιανικὴ Δύση θὰ διασώσει τὴν ἀποστολικοπατερικὴ πνευματικότητά της, τὸν πολιτισμὸ δηλαδὴ τῆς ψυχῆς, πού συνιστᾷ τὸ ἀληθινὸ θεμέλιο τοῦ πολιτισμοῦ τῆς κοινωνίας. Ἡ βαθμιαία ὅμως ὑποδούλωση στὰ βάρβαρα βόρεια φύλα καὶ οἱ συντελεσθεῖσες διαδοχικὰ σημαντικὲς ἀνακατατάξεις θὰ ἐπηρεάσουν καὶ τὴν χριστιανικὴ κληρονομία τῆς Εὐρώπης ὅταν μάλιστα οἱ ἐκ Βορρᾶ κατακτητὰί θὰ ἀλώσουν καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Δύσεως. Ἡ φραγκογερμανικὴ λαίλαπα θὰ καταπνίξει τὸ ὀρθόδοξο πνεῦμα μὲ τὸ σχολαστικισμὸ καὶ τὴν πολιτικοκοινωνικὴ ἀνελευθερία (φεουδαρχία), ὀδηγώντας στὶς γνωστὲς νοθεύσεις τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος, τὸν Παπισμὸ καὶ τὸν Προτεσταντισμὸ, ὡς ἀφετηρία καὶ τῶν λοιπῶν ποικίλων πνευματικῶν καὶ πολιτικοκοινωνικῶν ἀλλοιώσεων τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση ὡς σήμερα.

Ἡ ἐκφράγρευση τῆς Εὐρώπης ἐπέφερε τὴ ριζικὴ διαφοροποίησή της στὴ στάση ἀπέναντι στὸ Θεὸ (Θεολογία), στὸν ἄνθρωπο (ἀνθρωπολογία) καὶ στὸν κόσμο (πολιτικὴ - κοινωνικὲς θεωρίες)¹⁹.

Ἡ Θεολογία τῆς μετακαρλομάγνιας Εὐρώπης κατῆντησε σχολαστικισμὸς καὶ στείρος διανοητικισμὸς, μὲ τὴν ἐγκατάληψη τῆς ἐμπειρικῆς ἀσκητικοπνευματικῆς Θεολογήσεως τῶν Ἀποστόλων καὶ Πατέρων, μεταβαλλόμενη στὴν ἐποχὴ μας —ἐποχὴ τοῦ μεταδιαφωτιστικοῦ ἀνθρώπου— σὲ ἀπλὴ κοινωνιολογία, ἀποξενωμένη ἀπὸ κάθε ὑπερβατικὴ ἀνάταση καὶ τάση. Τὸ ἀνθρωπολογικὸ ἐξ ἄλλου πρότυπο τῆς νεωτέρας Εὐρώπης ἔχει τελείως ἀποξενωθεῖ ἀπὸ τὸ ἀρχέτυπο τοῦ ἀπ. Παύλου καὶ τῶν Πατέρων, πού εἶναι ὁ Θεάν-

θρωπος. Ὁ Παῦλος ἐκήρυξε τὸν θεούμενον ἄνθρωπον ὡς σκοπὸ καὶ τέλος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὰ λόγια: «ἵνα μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ἡμῖν» (Γαλ. 4,19) καὶ «Εἴ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ» (Ρωμ. 8,9). Τὸ πρότυπο τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἀνθρώπου ἔχει πὰ προσαρμοσθῆ στὶς ἀναζητήσεις τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ Διαφωτισμοῦ καὶ ταυτισθεῖ μὲ τὸν «ἀπελευθερωμένο» ἀπὸ κάθε ὑπερβατικὴ ἀναζήτηση αὐτόνομο καὶ αὐτοοριζόμενο ἄνθρωπο, πού ἔχει τελείως χάσει τὴ συνείδηση, ὅτι εἶναι «Θεὸς κεκελευσμένος», καλούμενος νά γίνῃ «Θεὸς κατὰ χάριν». Ὁ HOMO DECONOMICUS θὰ ἀποβεῖ τὸ ἀνθρωπολογικὸ ἰδανικὸ τῆς Εὐρώπης, προσδιοριζόμενο εἰδικότερα ἀπὸ τὰ κυρίαρχα πολιτικοκοινωνικὰ συστήματα, γεννήματα καὶ αὐτὰ τῆς μακρᾶς διαλεκτικῆς διαδικασίας τοῦ αὐτονομημένου καὶ ἀποξενωμένου ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου καὶ τῶν Πατέρων εὐρωπαϊκοῦ χώρου. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ σημερινὴ Εὐρώπη, σ' ὅλες τὶς πτυχὲς τῆς ζωῆς της, ἀκόμη καὶ τὴ θρησκευτικὴ, εἶναι τελείως ἀπομακρυσμένη ἀπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου καὶ τῶν ἀρχαίων Πατέρων της²⁰.

Εἶναι ὅμως ἐξ ἴσου γεγονός ἀδιαμφισβήτητο, ὅτι ἡ Ἐλληνορθόδοξος Ἀνατολὴ δὲν ἄφησε ποτὲ ἐγκαταλελειμμένη τὴν Εὐρώπη, προσπαθώντας ἀπεγνωσμένα νά ἐμποδίσῃ τὴν ἀλλοτριώσή της ἢ νά ἐπιτύχει τὴν ἐπιστροφή της. Αὐτὸ τὸ ἔργο ἐνεκαινίασαν ἐπίσημα πρῶτοι οἱ Θεσσαλονικεῖς ἀυτάδελφοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, ὡς «Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι τῶν Λατίνων εἰς Σλαύους ἔναντι τῶν Φράγκων», ἀγωνιζόμενοι μὲ τὴν εὐλογία τῶν ὀρθοδόξων προκαθημένων τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Ρώμης νά ἐμποδίσουν τὴν φραγκικὴ διείσδυση, ἀντιτασσόμενοι στὸν φραγκικὸ ἐπεκτατισμὸ²¹. Πολεμοῦν τὰ φραγκικὰ δόγματα τοῦ Φιλιόκθε καὶ τοῦ παπικοῦ (ἀπολυταρχικοῦ) πρωτείου, ἀνθίστανται στὴν αἵρεση τῶν Τριγλωσσιτῶν²² καὶ χρησιμοποιοῦν κατὰ ἀξιοποιῶν τὴ σλαβικὴ γλῶσσα, ὡς ἔμπρακτη κατάφαση τῆς ὀρθοδόξου οἰκουμενικότητος τοῦ Παύλου καὶ τῶν πρὸ αὐτῶν Πατέρων. Κατὰ τὴν εὐστοχη παρατήρηση τοῦ καθηγητοῦ π. Ἰωάννου Ρωμανίδου, «ἐνώπιον τοῦ φραγκογερμανικοῦ κινδύνου οἱ Ἕλληνες ἐκινήθησαν δραστηρίως διὰ τὴν διάσωσιν τῆς ἐν τῇ Δύσει Ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας Ἐλ-

20. Βλ. λεπτομερέστερη ἀνάπτυξη στὸ ἴδιο.

17. Στὸ ἴδιο. Τὰ «Ἀσκητικά» τοῦ Μ. Βασιλείου μεταφράστηκαν στὴ λατινικὴ γλῶσσα ἀπὸ τὸν Ρουφίνο ὑπὸ τὸν τίτλο «INSTITUTA MONACHORUM».

18. Στὸ ἴδιο.

19. Περισσότερα βλ. στοῦ π. Γ. Δ. Μ ε τ α λ λ η ν ο ὀ, 1992: ἀπειλὴ ἢ ἐλπίδα;, Ἀθήνα 1989, σ. 16 ἔξ.

21. Βλ. τὴν σπουδαία μελέτη τοῦ καθηγ. π. Ἰω. Σ. Ρ ω μ α ν ἰ δ ο υ, Οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, Ἕλληνες ἀντιπρόσωποι Λατίνων εἰς Σλαύους ἔναντι Φράγκων, στὸ περ. «Γρηγόριος Παλαμᾶς», 1971, σ. 273 - 281.

22. Γιὰ τὸ πρόβλημα βλ. στοῦ Ἐδωγγ. Θ ε ο δ ὀ ρ ο υ, Μαθήματα Λευτοργικῆς, ἐν Ἀθήναις 1986, σ. 345 ἔξ.

λήνων και Σλαύων»²³. Σ' αυτόν τον αγώνα Παλαιά και Νέα Ρώμη ήσαν την εποχή αυτή απόλυτα ενωμένες. Η διάσπασή τους (σχίσμα) θά είναι ή συνέπεια τής έκφραγκεύσεως και του πατριαρχικού θρόνου τής Παλαιάς Ρώμης, τόν 11ο αιώνα. Τήν ορθόδοξη προφραγκική και όχι τήν μεταφραγκική Ρώμη εξέφραζαν λοιπόν οι Θεσσαλονικείς αδελφοί και φωτιστάι τών Σλαύων. Τήν προσπάθεια δέ τών αγίων Κυρίλλου και Μεθοδίου, πού ανεπτύχθη με τήν εύλογία και πρωτοβουλία του Μ. Φωτίου, θά συνεχίσουν ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμής (14ος), ο άγιος Μάρκος ο Ευγενικός (15ος αι.) και οι Πατέρες μας τών χρόνων τής δουλείας, με κορυφαίους τους κολυβάδες, υπενθυμίζοντας με τόν δικό του τρόπο ο καθένας, στην Ευρωπαϊκή Χριστιανιστή τήν πνευματική τής πώση. Η Ευρώπη όμως είχε ήδη ακολουθήσει πνευματικά τήν δική τής διάστροφη πορεία πού με τήν πάροδο τών αιώνων τήν απεμάκρυνε όλο και περισσότερο από τήν παύλεια παράδοση τής Έλληνικής Άνατολής, ώστε τελικά τó χάσμα να γίνει άγεφύρωτο.

Μακαριώτατε,

Η σημερινή επέτειος, τήν οποία με τόση λαμπρότητα συνορατάζουν Έλληνική Έκκλησία και Πολιτεία, υπενθυμίζει πέραν όλων τών άλλων τήν διπλή όφειλή τής Ευρώπης στον Παύλο και τήν Έλληνορθόδοξη Άνατολή. Πρόκειται μάλλον για μιά όφειλή με διπλή όψη. Η Ευρώπη, όπως άμυδρά και άποσπασματικά προσπαθήσαμε να αναπτύξουμε παραπάνω, από τόν Παύλο και τους συνεχιστάς του έργου του, Έλληνορθόδοξους Πατέρας, έλαβε τó φώς τής έν Χριστώ αλήθειας και σ' αυτούς όφείλει τήν έν Χριστώ γέννηση και ύπαρξή τής. Από τήν άλλη όμως πλευρά, τόσο πρós τόν φωτιστή τής Παύλο, όσο και τους μετ' αυτόν Πατέρας έχει και μίαν άλλη όφειλή: Να αναθεωρήσει τήν άλλοτριωμένη από τόν 9ο αιώνα πορεία τής και να επιστρέψει στην άποστολική και πατερική αλήθεια. Τότε θα εύρουν λύση όλα τά τραγικά και πολύμορφα αδιέξοδά τής, όφειλόμενα στην άπομάκρυνσή τής από τόν τρόπο ύπάρξεως τής Όρθοδοξίας. Τότε όμως θα άποδείξει έμπρακτα, ότι αληθινά τιμά τόν άπ. Παύλο και τόν αναγνωρίζει, ως θεμέλιο του πολιτισμού τής. Ο άπ. Παύλος και όλοι οι άγιοι Πατέρες, πού έννημονεύσαμε στην λιτή αυτή έκθεσή μας, ως τους άγιους Κύριλλο και Μεθόδιο, έθεσαν στον ευρωπαϊκό χώρο θεμέλια, πολύ διαφορετικά από εκείνα, στα οποία στηρίζεται ο σημερινός ευρωπαϊκός

23. Όπ. π., σ. 274.

πολιτισμός, ο όποιος διαφοροποιείται ριζικά από τó πνεύμα και τήν κοινωνική πράξη τής ρωμαϊκής Άνατολής.

Στήν άναγκαία όμως αυτή στροφή τής σημερινής Ευρώπης αναδύεται και τó δικό μας χρέος, ως Έλλήνων και μελών τής Ευρωπαϊκής Οικογενείας. Η Έλλάς, ως μέλος τής Ένωμένης Ευρώπης όφείλει και αυτή να φέρει στην Ευρώπη τήν άποστολικοπατερική τής παράδοση, τις πνευματικές δηλαδή και κοινωνικές τής ρίζες, διότι τότε μόνο θα έχει ιστορική δικαίωση ή παρουσία τής στην θεμελιωμένη σήμερα Πανευρώπη²⁴. Πόσο δέ μάλλον, όταν ή ίδια ή Ευρώπη στα πρόσωπα κάποιων ευαίσθητοποιημένων τέκνων τής, έκφράζει κραυγαλέα τήν νοσταλγική αναζήτηση του Παύλου και του πνεύματος τής Έλληνικής Άνατολής²⁵. Η Έλλάς μπορεί να γίνει χειραγωγός τής Ευρώπης σ' αυτήν τήν λυτρωτική νοσταλγία. Και δέν έχουμε δικαίωμα να τó άρνηθούμε. Όπως ο «άνηρ Μακεδών» παρεκάλεσε κάποτε τόν Παύλο, «διαβάς εις Μακεδονίαν βοήθησον ήμίν» (Πράξ. 16,9), έτσι και ή Ευρώπη παρακαλεί τήν σημερινή Έλλάδα να τής γνωρίσει και πάλι τήν παράδοση του Παύλου για να επανεύρει τήν άπολεσθεϊσα πρωτοχριστιανική ταυτότητά τής.

Άρχιμ. ΑΛΕΞΙΟΣ ΒΡΥΩΝΗΣ
Πρωτοσύγκελλος 'Ι. Άρχ/πής Άθηνών

24. Βλ. στοδ Γ. Δ. Μ ε τ α λ λ η ν ο υ, 1992, όπ. π., σ. 47 έξ.

25. Βλ. στοδ Εδζγγ. Θ ε ο δ ώ ρ ο υ, Τά πνευματικά θεμέλια, όπ. π., σ. 291.

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Η Άποστολική Διακονία με τó ειδικό ιεραποτολικό περιοδικό «Πάντα τά Έθνη»

★ πληροφορεί υπεύθυνα για τó ιεραποστολικό έργο πού άσκει σήμερα ή ορθόδοξη Έκκλησία,

★ περιγράφει τó περιβάλλον μέσα στο όποιο άσκειται ή ιεραποστολή.

Όσοι επιθυμούν να έγγραφούν συνδρομητές μπορούν να στείλουν τήν έτήσια συνδρομή τους (300 δρχ.) στη διεύθυνση:

Άποστολική Διακονία τής Έκκλησίας τής Έλλάδος — «Πάντα τά Έθνη», 'Ιω. Γεωργιάδου 14, 115 21 Άθήνα. Τηλ. 7212.112.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΟΥ ΠΑΧΩΜΙΑΝΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ

ΗΓΕΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

5.1 Η σημασία της συμπεριφοράς του μοναχού.

Τά προβλήματα συμπεριφοράς, ανθρωπίνων σχέσεων και πειθαρχίας, είναι τὰ πιο σημαντικά θέματα, πού αντιμετώπιζουν οί κανόνες του Παχωμίου. 'Ολόκληρη ή μοναστική πολιτεία θά χάσει τὸ νόημά της και τὸν προορισμό της ἂν ἀποτύχει στὸν τομέα αὐτόν. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, παρὰ τὴ λεπτομερῆ ρύθμιση τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων, γιὰ τίς ὁποῖες μιλήσαμε μέχρι τώρα και θά ξαναμιλήσουμε σ' ἐπόμενες παραγράφους, ὅταν ἀναλύσουμε τὴν ὀργάνωση ἐργασίας και τοὺς διαχειριστικούς κανόνες, τὰ παραγγέλματα τοῦ Παχωμίου γιὰ τὰ θέματα συμπεριφοράς και τίς συναφεῖς τιμωρίες, εἶναι λεπτομερειακά.

Οί ρυθμίσεις στὸν τομέα αὐτόν, δικαιολογοῦνται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἀντικειμενικός σκοπὸς τῆς Κοινοτήτας εἶναι ἡ ψυχικὴ τελείωση και θέωση τῶν μελῶν της. Σὲ τίποτε δὲν ὠφελεῖ ἡ τάξη και ἡ ἐξωτερικὴ λειτουργικότητα του συστήματος ἂν δὲν ἐξασφαλίζει χριστιανικὴ συμπεριφορά και ἀνθρώπινες σχέσεις κατὰ τοὺς ὀρισμούς τῶν Γραφῶν.

Θά μπορούσε νὰ πεῖ κανεὶς, χρησιμοποιώντας τὴν τεχνικὴ ὀρολογία τῆς σύγχρονης θεωρίας ὀργανώσεως και διοικήσεως, ὅτι ἡ ἐξασφάλιση τῆς «καλῆς» (χριστιανικῆς) συμπεριφοράς σημαίνει ἐπιτυχία τῆς «παραγωγικῆς» διαδικασίας του μοναστηρίου.

Ἡ ἔννοια αὐτὴ γίνεται περισσότερο κατανοητὴ ἀπὸ τὸν Κ. 179, πού ὀρίζει ὅτι «οἱ ἀδελφοὶ δὲν πρέπει ν' ἀναγκάζονται νὰ κάμνουν περισσότερη ἐργασία, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐργάζονται μέτρια. Μεταξὺ αὐτῶν πρέπει νὰ βασιλεύει εἰρήνη και ὁμόνοια και πρόθυμα νὰ ὑπακούουν στοὺς πρεσβυτέρους, ὅταν κάθονται, ὅταν περιφέρονται, ὅταν στέκονται στὴ συνηθισμένη τάξη και ἀμιλλῶνται μεταξύ τους σὲ ταπεινότητα».

Ἀπὸ τὸν κανόνα αὐτόν βγαίνει εὐκολα τὸ συμπέρασμα ὅτι στόχος τῆς «παραγωγικῆς μονάδας» πού λέγεται μοναστήρι, εἶναι νὰ «παραγάγει» ἁγίους και ὄχι χειροτεχνήματα.

Ἡ παραγωγή τῶν τελευταίων, ἀποτελεῖ ἀπλῶς μέσο ἐπιβιώσεως τοῦ μοναστηρίου και ἄσκηση ὑπακοῆς τῶν μοναχῶν. Χαρακτηριστικό εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ μοναχοῦ, πού ἀντὶ νὰ πλέξει μιὰ ψάθα, ὅπως ὅρισε ὁ Παχώμιος, ἐκεῖνος ἐπλέξε δύο. Κατὰ τὸν Συναξαριστὴ, ὁ Παχώμιος τὸν κατηγοροῦσε «διότι τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ὑπὲρ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ ἠγάπησεν» και τὸν τιμῶρησε νὰ κρατᾶ τίς δύο ψάθες του ὀρθίως τὴν ὥρα, πού ἔτρωγαν οἱ ἀδελφοὶ του καί, στὴ

συνέχεια, νὰ κλειστεῖ 6 μῆνες τρώγοντας ψωμί και νερὸ και πλέκοντας δύο ψάθες τὴν ἡμέρα.

Στὰ θέματα αὐτὰ τῆς ὑπακοῆς, πειθαρχίας, συμπεριφοράς και ἀνθρωπίνων σχέσεων, πού ἀποτελοῦν τὰ κύρια «προϊόντα» τῆς μοναστικῆς πολιτείας σὲ ἀτομικὸ ἐπίπεδο κάθε μοναχοῦ, εἶναι ἀφιερωμένοι οἱ Κ. 160 κ. ἐπ. 'Ο Παχώμιος ἀρχίζει μὲ μιὰν ἐξαρση τῆς σημασίας τῆς ἀγάπης, πού ἀποτελεῖ τὴν πλήρωση τοῦ νόμου, και μὲ τὴν ἀνάλυση τῆς ὑποχρέωσης τῶν μοναχῶν ν' ἀπωθήσουν τὰ «ἔργα τοῦ σκότους», δηλαδή τοὺς καβγάδες, τίς συκοφαντίες, τὰ μῖση, τὴν ἀλαζονεία της ψυχῆς, τὴν ὀργή, κ.τ.τ. Ἀπαριθμεῖ μὲ λεπτομέρειες τίς τιμωρίες και νοθεσίες γιὰ τίς περιπτώσεις πού:

- κάποιος εἶναι ὀργίλος και δξύθυμος (Κ. 161),
- κάποιος ἐπιμένει ὑποστηρίζοντας κάτι ψεύτικο σὲ βάρος ἄλλου, γιὰ ν' ἀδικήσει τὸν ἀθῶο (Κ. 162),
- κάποιος ἔχει τὴν κακὴ συνήθεια νὰ κλονίζει τοὺς ἀδελφούς μὲ παχιά λόγια, και νὰ διαστρέφει τίς ψυχές τῶν ἀπλοϊκότερων (Κ. 163),
- κάποιος ἔχει τὴ συνήθεια νὰ γογγύζει και παραπονοῖεται ὅτι πιέζεται ἀπὸ βαριά ἐργασία (Κ. 164),
- κάποιος εἶναι ἀπειθῆς ἢ φιλόνηκος ἢ φιλοψευδῆς (Κ. 165),
- κάποιος τραγουδᾷ, γελά και παίζει μὲ παιδιὰ (Κ. 166),
- κάποιος, ἐνῶ εἶναι «δικαστῆς πάντων τῶν ἀμαρτημάτων», παραβλέπει τὴν ἀλήθεια ἀπὸ διαστροφή τοῦ μυαλοῦ του ἢ ἀπὸ ἀμέλεια (Κ. 168),
- κάποιος ἀπ' τοὺς πρεσβυτέρους ἢ προεστώτες, ἐνῶ εἶδε τὸν ἀδελφὸ του παραγμένο, δὲν θέλησε νὰ ἐξετάσει τὴν αἰτία τῆς παραχῆς, ἀλλὰ τὸν περιφρόνησε (Κ. 170), κ.τ.τ.

5.2 Ἡ ἱκανότητα τῶν ἡγετῶν νὰ βοηθοῦν τοὺς μοναχοὺς.

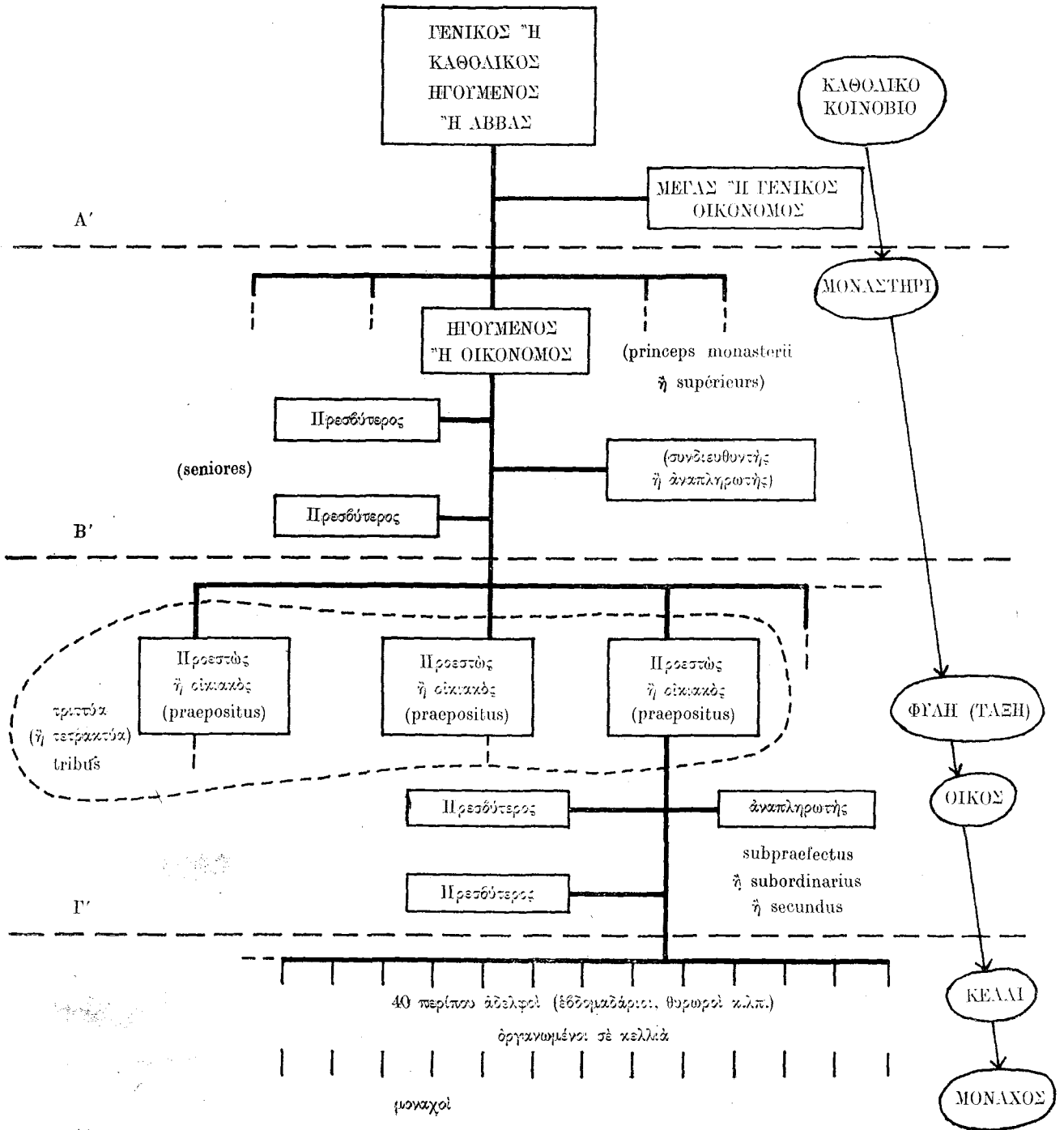
Προϋπόθεση γιὰ τὴν τήρηση τῆς πειθαρχίας και τὴν ἄσκηση τῆς ὑπακοῆς ἀποτελεῖ ἡ ὑπαρξὴ καλῶν, ἱκανῶν και χαρισματικῶν ἡγετῶν.

Ὁ Μ. Βασίλειος, μὲ τὴ βαθιὰ γνώση τοῦ προβλήματος διέκρινε, ὅτι μέσα στὴν ἀδελφότητα ὑπάρχουν τὰ παρακάτω τρία χαρίσματα:

- α. Τὸ χάρισμα τοῦ λόγου πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἀδελφῶν και τῶν ἐπισκεπτῶν (Κατὰ πλάτος 32)
- β. Τὸ χάρισμα τῆς διαχειρίσεως και τῆς πειθαρχίας τοῦ κοινοβίου ὑπὸ τὸν προεστώτα (Κατὰ πλάτος 34,35)
- γ. Τὰ χαρίσματα τῶν προεστώτων ἢ πρεσβυτέρων τῆς ἀδελφότητος (Κατὰ πλάτος 35, βλ. και 24,43). Ὁ σύγχρονος μελετητῆς τῆς ὀργανώσεως τοῦ μονα-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 376 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

ΤΥΠΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ

χικού βίου διερωτάται ασφαλώς πώς ή ύπαρξη των πρεσβύτερων μέσα στην αδελφότητα δεν δημιουργεί προβλήματα. Ο Clarke, ο οποίος ανέλυσε τα έργα περί ασκητισμού του Μ. Βασιλείου (28) έφθασε στο συμπέρασμα ότι τέτοια προβλήματα δεν σημειώθηκαν κυρίως διότι:

- α. 'Η διάκριση μεταξύ των μοναχών ήταν χαρακτηρισκή.
- β. 'Η παρακολούθηση της ζωής των αδελφοτήτων από τον Μ. Βασίλειο δεν άφηνε μεγάλα περιθώρια για δημιουργία σοβαρών προβλημάτων τάξεως.
- γ. Οί πρεσβύτεροι ή οί προσετώτες φαίνεται ότι προήλθαν από τη συγχώνευση μικρών αδελφοτήτων σε μία, όποτε το παλαιό αξίωμά τους μέσα στο μοναστήρι θα ήταν προσωρινό.
- δ. Είναι δυνατόν οί προσετώτες να ήταν οί υπεύθυνοι των διαφόρων οικιών, που συναποτελούν το μοναστήρι.

'Εν πάση περιπτώσει, το άπόλυτο δικαίωμα του προϊσταμένου (βλ. άνωτ. παρ. 3,3 και 4.1), όπως όρίστηκε από τον όσιο Παχώμιο, προϋποθέτει αυτόν τον χαρακτηριστικό ήγγέτη (άββά). 'Ακόμα όμως και στην περίπτωση κατά την όποία ό ήγγέτης δεν θα είναι χαρακτηριστικός, ό μοναχός (ύφιστάμενος) όφείλει ύπακοή στους κανόνες του μοναστηριού και στις έντολες του προϊσταμένου του.

5.3 Οί εϋθύνες των ήγγετων.

'Η σχολαστική μέριμνα των κανόνων του Παχωμίου για τη διαφύλαξη και την προαγωγή της χριστιανικής αγάπης, ως του πρώτου και σημαντικότερου στόχου του κοινοβίου, θα ήταν χωρίς νόημα άν όχι μόνο δεν πρόβλεπε την αντίστοιχη για κάθε παράβαση (άμάρτημα) τιμωρία, αλλά κι άν δεν μεριμνούσε τουλάχιστον για την καθιέρωση μιās συγκεκριμένης δικαστικής εξεστίας. 'Όπου ύπάρχει τάξη και πειθαρχία, εκεί χρειάζονται ποινές για τη συγκράτηση και την έδραϊσσή τους. Στο οργανωτικό, λοιπόν, πνεύμα του Παχωμίου όφείλομε δλόκληρον (ποινικό κώδικα), με τον όποιο έμμεσα συμπληρώνονται οί περι ύποταγής μοναστικές διατάξεις και λαμβάνεται πρόνοια άκόμα και για το πιο μικρό παράπτωμα.

Ποινές επιβάλλει ό ήγούμενος και, μ' έξουσιοδότησή του, οί προσετώτες κάθε οικου. 'Εναντίον των επί μέρους ήγουμένων ποινές επιβάλλει ό γενικός πατέρας ή άββάς. Πρίν όμως από την επιβολή όποιασδήποτε ποινής, ό δικαστής εξετάζει τον φταίχτη και τον προτρέπει να βελτιωθεί. Βασικά, ό δικαστής όφείλει να εξετάσει την αίτια της πράξεως και να κρίνει άμερόληπτα. (Να είναι «κατηραμένος παρά Θεώ και ανθρώποις» αυτός που τελικά θα επιδοκιμάσει τον άμαρτήσαντα και θα ύπερασπιστεί τον φταίχτη, λέει ό Κ. 176). Τέλος σ' όρισμένες σοβαρές περιπτώσεις ό ήγούμενος ανάθετει την εκδίκαση της ύποθέσεως σε πολυμελές δικαστήριο, άλλ' αυτός παραμένει υπεύθυνος για την εκτέλεση της αποφάσεως.

'Η πειθαρχία όμως δεν επιβάλλεται μόνο με ποι-

νές σε περιπτώσεις παραβάσεων των κανόνων. 'Υπάρχουν πολλές ρυθμίσεις, που άναφέρονται όχι σε παραπτώματα αλλά στην άνάγκη πειθαρχίας καθ'αυτής. Π.χ. όρίζεται ότι «μόλις σου ζητήσει ό πρεσβύτερος ν' αλλάξεις τραπέζι, δεν πρέπει καθόλου ν' αντιμιλήσεις...» (Κ. 30), «δεν επιτρέπεται ό μοναχός να έγκαταλείπει τη θέση του ή να μεταβάλλει τη σειρά του» (στη σύναξη...)) (Κ. 1).

«Δεν πρέπει κανείς να κοιμάται στο κύτος και στο έσωτερικό του πλοίου όταν...» (Κ. 119), «όποιος σπάσει πήλινο σκεύος και όποιος μοσχεύσει τρεις φορές τους σχοίνους...» (Κ. 195), «αυτοί που έπιτιμούνται, πρέπει να 'ναι ξεχωριστά άπ' τους άλλους...» (Κ. 135), «όποιος πάρει ξένο πράγμα, πρέπει να το κουβαλήσει επάνω στους ώμους, να κάνει δημόσια μετάνοια στη σύναξη...» (Κ. 149) κ.ά.

Φυσικά, οί μοναχοί, που τελικά άντιστρατεύονταν την τάξη την όποία επέβαλλε ό κανονισμός και παραβίαζαν τους κανόνες του κοινοβίου, διώχονταν τελικά, από τη μονή. Αυτή ήταν ή έσχάτη των ποινών κι έχει επιβληθεί αρκετές φορές.

Σπάνια μπορεί κανείς να συναντήσει στις ήμέρες μας αντίστοιχους έσωτερικούς κανονισμούς στις επιχειρήσεις ή στους οργανισμούς. Σχεδόν το σύνολο των λεγομένων «εργασιακών σχέσεων» ρυθμίζεται κατά τρόπο γενικό από τους νόμους και τη νομολογία, από διατάξεις του εργατικού δικαίου κι από συλλογικές συμβάσεις εργασίας. Αυτές όμως οί ρυθμίσεις, άποτελεσμα συνδικαλιστικών και άλλων εργατικών άγώνων, άποτελούν, συνήθως, προϊόν άντιπαραθέσεως συμφερόντων και συμβιβασμών. 'Η «έξωτερική παραγωγικότητα» (άριθμός και είδος παραγομένων προϊόντων) όδηγησε σε ταξικούς άγώνες. 'Αντίθετα ή «παραγωγικότητα της αγάπης», που πασχίζει να ρυθμίζει ό Παχώμιος, άποτελεί έναν και μοναδικό άτομικό στόχο κάθε εργαζόμενου εδώ και αιώνες, ένα στόχο στην ύπηρεσία του όποίου μπήκε στο μοναστήρι.

Τέλος, στοιχείο βασικό της μέριμνας για τους μοναχούς και για την προκοπή τους στην πνευματική ζωή, είναι ή ευαγγελική διαπαιδαγώγησή τους. Αυτό άποτελεί έργο και καθήκον του ήγουμένου, των προσετώτων και καθενός, που μπορεί να κάνει πνευματικές όμιλίες. 'Ακόμα, οί μοναχοί είναι ύποχρεωμένοι, άν είναι άγράμματοι, να μάθουν γράμματα, και άν ξέρουν γράμματα, να μελετούν κατιδίαν βιβλία από τη βιβλιοθήκη του μοναστηριού. Οί κανόνες (βλ. Κ. 138-140) ρυθμίζουν με λεπτομέρειες τα θέματα της εκπαιδευσεως-έπιμορφώσεως των μοναχών και της κατήχησής τους (Κ. 156) κι όρίζουν ότι «κανείς δεν πρέπει ν' άπουσιάζει εκτός βαρύτατης άνάγκης, στις περιπτώσεις που οί προσετώτες των οικιών θα διδάσκουν τους άδελφούς για το πώς θα ζούν άγια».

Το πρόγραμμα αυτό εκπαιδευσεως-έπιμορφώσεως άποβλέπει στη βελτίωση της ποιότητας του παραγομένου (προϊόντος), όπως κάθε μοντέρνο πρόγραμμα έπιμορφώσεως εργαζομένων. Το σημαντικό στοιχείο στο οργανωτικό μοντέλο του Παχωμίου είναι το ύπο-

χρεωτικό του προγράμματος. Σπάνια ή σχεδόν ποτέ στις δυτικού τύπου οργανώσεις παρουσιάζονται παρόμοιες ρυθμίσεις. Παρότι οι κλασικοί (Taylor, Fayol, Gilbreth, Foliet, Argyris, κ.ά.) θεωρούν τη συνεχή επιμόρφωση ως *conditio sine qua non* της αποτελεσματικής οργανώσεως, στην πράξη μόνο κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες συνειδητοποιήθηκε η ανάγκη της «δια βίου παιδείας», μια ανάγκη που ο Παχώμιος τη διατύπωσε πανηγυρικά πριν από 1600 χρόνια περίπου.

6. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ

6.1 Ἡ ὀργάνωση τῆς ἐργασίας κατὰ τὸν Παχώμιου.

Εἶπαμε καὶ προηγουμένως (παρ. 4) ὅτι οἱ μοναχοὶ εἶναι ἀναγκασμένοι νὰ ἐργάζονται. Στὸ παχωμιανὸ κοινόβιο, τὴν καθημερινὴ ἐργασία τὴν ὀρίζει ὁ ἡγούμενος καὶ μὲ τοὺς «ἐβδομαδάρους» μοίραζε στοὺς προεστῶτες τὸ ὑλικό, πού θὰ ἐργάζονταν οἱ μοναχοί. Οἱ προεστῶτες, ὅπως εἶπαμε, ὄφειλαν νὰ προηγούνται στὴν ἐργασία, δίδοντας, ἔτσι, τὸ καλὸ παράδειγμα. Εἶδαμε ἀκόμα ὅτι ἡ ἐργασία ἔπρεπε νὰ μὴν εἶναι ὑπερβολικὴ, ἀλλὰ μέτρια καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ διεξάγεται μ' αὐστηρὴ πειθαρχία.

Διάφοροι κανόνες ὄρισαν λεπτομέρειες γιὰ τὸ πῶς θὰ παραλαμβάνονται καὶ θὰ παραδίδονται τὰ ἐργαλεῖα στὸ δεύτερο (ὑποδιευθυντὴ) τοῦ οἴκου (Κ. 66), πῶς θὰ ρωτᾶ κανεὶς τὸν προεσβύτερο, τί θὰ κάνει ὅταν τελειώσει τὴ δουλειὰ του (Κ. 146) κ.ά.τ.

Ἄλλοι κανόνες ἀναφέρονται στὸ πῶς θὰ προγραμματίζεται ἡ δουλειὰ ἀπὸ τὴν παραμονὴ καὶ τί θὰ συμβεῖ ἂν κάποιος δὲν προλάβει νὰ ἐνημερωθεῖ ἀποβραδὶς (Κ. 145), στὸ ποιοὶ ἔχουν δικαίωμα νὰ μπαίνουν στὰ διάφορα ἐργαστήρια, ποιὲς ὥρες καὶ γιὰ ποὺ λόγῳ (Κ. 111, 112) καὶ στὸ ὅτι δὲν πρέπει ν' ἀνακατεύονται ἄλλοι στὴ δουλειὰ ἄλλων (Κ. 117).

Τέλος, ὑπάρχουν ρυθμίσεις καὶ γι' ἄλλες ἐργασίες, γιὰ τὸ πῶς παίρνει κανεὶς ἓνα βιβλίον καὶ πῶς τὸ ἐπιστρέφει (Κ. 100), γιὰ τὸ πῶς, μετὰ τὴν ἐργασία, θὰ παραλαμβάνει ἄλλος τὰ σιδερένια ἐργαλεῖα καὶ ἄλλος τὰ σανδάλια, ποῦ θὰ τὰ βάζουν, πῶς θὰ τὰ παραδίδουν τὴν ἄλλη βδομάδα στὴ νέα βάρδια κ.λ.π. (Κ. 66), πῶς θὰ ναι κανεὶς ντυμένος ὅταν προσέρχεται στὸ φαγητὸ (Κ. 101) κ.ά.τ.

Οἱ λεπτομερεῖς αὐτὲς ρυθμίσεις ἀποτελοῦν μερικὰ ἀπ' τὰ παραδείγματα τῆς ταιηλορικῆς ἀντιλήψεως γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας, γιὰ τὴν ἐξειδίκευση καὶ τὸν προγραμματισμὸ, γιὰ τὴν κατανομὴ τῶν ἐργασιῶν κατὰ εἰδικότητα κ.λ.π., πάντοτε βέβαια σ' ἐπίπεδο «βιοτεχνικὸ» καὶ ὄχι σ' ἐπίπεδο μαζικῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, ἀφοῦ ἡ λογικὴ τῆς λεγόμενης «ἀλυσίδας παραγωγῆς» τῶν μηχανημάτων τοῦ Ταίηλορ (Ford κ.λ.π.) ἦταν προϊὸν τῆς βιομηχανικῆς ἐπαναστάσεως.

Ἐξ ἄλλου, ὅπως εἶδαμε σ' ἄλλη θέση (βλ. § 2.1),

ὑπάρχουν ἐντελῶς ἐξειδικευμένα διοικητικὰ ὄργανα (ἐβδομαδάριοι, θυρωροί, κ.λ.π.), ὥστε νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθεῖ ὅτι ἐφαρμόζεται σ' ὅλη τὴ δόξα τῆς ἡ θεωρίας τοῦ Φαγιόλ, γιὰ κατανομὴ τῆς ἐξουσίας, ἀνάμεσα σ' ἐξειδικευμένα διοικητικὰ ὄργανα μὲ ταυτόχρονη ἐφαρμογὴ τῆς ἰδέας τῆς ἀνακυκλώσεως τῶν θέσεων, πού θεωρήθηκε, συχνά, σὰν εὑρημα τῶν νεότερων χρόνων.

6.2 Διαχειριστικοὶ κανόνες τοῦ Παχωμίου.

Οἱ διαχειριστικοὶ κανόνες τοῦ Παχωμιανοῦ ὀργανωτικοῦ μοντέλου ἦσαν αὐστηροὶ καὶ κάλυπταν κάθε λεπτομέρεια, σχετικὰ μὲ τὴ διάθεση ἢ τὴ δημιουργία περιουσίας ἢ ἀγαθῶν:

- (Κ. 35) Οἱ ὑπηρετοῦντες, νὰ μὴ τρῶνε τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ πού ἔχουν παρασκευασθεῖ γιὰ ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς καὶ δὲν πρέπει νὰ τολμήσουν νὰ παρασκευάσουν ἄλλα ἐδέσματα.
- (Κ. 39) Αὐτοὶ πού διανέμουν σ' ἄλλους φαγητὰ, πρέπει νὰ παίρνουν τὸ μερίδιό τους ἀπὸ τὸν προεστῶτα καὶ ὄχι ὅπως οἱ ἴδιοι κρίνουν.
- (Κ. 41) Ὅταν κάποιος ἀρρωστήσει δὲν θὰ μπαίνει στὸ μαγειρεῖο καὶ στὶς ἀποθήκες, γιὰ νὰ πάρει ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ οἱ ἄλλοι θὰ τοῦ δώσουν αὐτὸ πού κρίνουν ὅτι χρειάζεται.
- (Κ. 61) Ὅταν πάει κανεὶς στὴ δουλειὰ δὲν θὰ φορᾶ λινὸ ἱμάτιο, οὔτε ἐπιτρέπεται νὰ τὸ φορᾶ μετὰ τὴ σῦναξη καὶ νὰ περιφέρεται στὴ μονή.
- (Κ. 74) Εἰδικοὶ μοιράζουν τὰ φύλλα τῶν φοινίκων γιὰ τὴν πλεκτικὴ.
- (Κ. 78) Εἰδικὴ ρύθμιση γίνεται ὥστε αὐτοὶ πού πάνε νὰ μαζέψουν καρπούς τῶν φοινίκων ἂν βροῦν καρπούς, πού ἔπεσαν στὴ γῆ, νὰ μὴ τοὺς φᾶνε κλπ.
- (Κ. 102/3) Ὅρίζεται νὰ μὴν ἀφήνουν τὰ ρούχα στὸν ἥλιο μετὰ τὸ μεσημέρι.
- (Κ. 106) «Κανεὶς νὰ μὴ δέχεται κάτι ἀπὸ ἄλλον ἐκτὸς ἂν τὸ διατάξει ὁ προεστῶς».
- (Κ. 112) Νὰ μὴ πηγαίνουν στὰ κελλιά καὶ στὰ ἐργαστήρια οὔτε οἱ προεστῶτες χωρὶς λόγῳ καὶ μάλιστα τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ χωρὶς εἰδικὴ ἄδεια.

Τὰ σποραδικὰ αὐτὰ παραδείγματα ἀφοροῦν στὸ ἐπίπεδο κάθε οἴκου. Στὸ ἐπίπεδο τῆς μονῆς, οἱ οἰκονόμοι ἀποτελοῦν, τρόπον τινά, ἐκπρόσωπα τῆς ἐξουσίας καὶ δικαιοδοσίας τοῦ μεγάλου ἢ γενικοῦ οἰκονόμου πού μεριμνᾷ γιὰ τὰ οἰκονομικὰ ὀλόκληρου τοῦ καθολικοῦ κοινοβίου, ὅπως ἀναφέραμε σ' ἄλλη θέση (παρ. 2.1). Τὸ σύστημα τοῦ περιοδικοῦ καὶ τακτικοῦ (δυσὸ φορὲς τὸ χρόνο) ἐλέγχου τῶν οἰκονομικῶν τῶν μοναστηρίων ἀπὸ τὸν γενικὸ οἰκονόμο, θυμίζει τὰ

συστήματα έσωτερικού οικονομικού έλέγχου (internal audit) τών συγχρόνων οργανώσεων.

6.3 Σχόλια στους διαχειριστικούς κανόνες.

Παρόμοιους διαχειριστικούς κανόνες ακολουθήσε κι ο "Άγιος Βενέδικτος. Είναι χαρακτηριστικό μάλιστα ότι ο τελευταίος όρίζει, πολλές φορές μ' έντυπωσιακές λεπτομέρειες, τή διαβίωση τών μοναχών, τόν τρόπο συμπεριφοράς τους, τόν τρόπο ζωής τους και τις ποσότητες τροφίμων, ή άλλων καταναλωτικών αγαθών, πού θ' αναλίσκουν. Αύτοι οί όρισμοί άντανακλούν τις συνήθειες και τόν τρόπο ζωής τής έποχής του.

Ο ίδιος ο "Άγιος Βενέδικτος έχει πλήρη συναίσθηση του γεγονότος αυτού, όταν π.χ. όρίζει «περί του μέτρου τής πόσεως» (Κεφ. 40): «Παρ' ότι αναγιγνώσκουμεν ότι ο οίνος ουδόλως άρμόζει εις μοναχούς, λαμβάνοντες όμως ύπ' όψιν ότι εις τήν έποχήν μας αύτοι δέν δύνανται νά πεισθοϋν περι τούτου, ως συμφωνήσωμεν τουλάχιστον ότι δέν πρέπει νά πίνωμεν μέχρι μέθης, αλλά μετά μέτρου διότι...».

Ο συντάκτης αυτών τών κανόνων, επικαλούμενος τόν Άπόστολο Παϋλο («έκαστος ίδιον χάρισμα έχει εκ Θεού, ο μόν ούτως ο δε ούτως», Α' Κορ. 7,7), όρίζει, «μετά τινος δισταγμού, τó μέτρον τής τροφής τών άλλων», και άφού λάβει υπόψη «τήν αδυναμίαν τών ασθενεστέρων».

Τό πρόβλημα τής διαχείρισεως φαίνεται ότι βασανίζει πολύ τή μοναχική πολιτεία όχι μόνο σαν πρόβλημα σχέσεων αναγκών και αγαθών για τους μοναχούς, αλλά και σαν πρόβλημα διαχειριστικής άκραιότητας τών «οικονόμων». Στους «Όρους κατά πλάτος Β» ο Μ. Βασίλειος θέτει τó έρώτημα 34:

«Ποιός πρέπει νά είναι ο χαρακτήρ τών διαχειριζόμενων τά άπαραίτητα αγαθά τής αδελφότητος;».

Η απάντηση περιέχει, ανάμεσα στ' άλλα, τήν άποψη ότι οί διαχειριστές είναι «...οί άδελφοί εκείνοι, πού ήμπορουν νά μιμούνται τους αναφερομένους εις τās πράξεις τών Άποστόλων ότι διένειμαν εις έκαστον αναλόγως τών αναγκών του' (Πραξ. 4,35), φροντίζοντες πολύ νά δείχνουν εύσπλαγχνίαν και μακροθυμίαν προς όλους και νά μη κινήσουν τήν ύποψίαν κανενός ότι εϋνοούν μερικούς ή μεροληπτοϋν, σύμφωνα με τó παράγγελμα του Άποστόλου, πού ειπε: 'μηδέν ποιών κατά χάριν' (Α' Τιμ. 5,21): οϋτε πάλιν νά δώσουν ύποψίαν φιλονικείας».

7. ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ: ΜΟΝΑΧΙΚΗ ΥΠΟΤΑΓΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ

Μιά έπιφανειακή άντιμετώπιση τών σχέσεων προϊσταμένου (άββά) και ύφισταμένων (μοναχών), δημιουργεί σημαντικές άπορίες. Η «άμεση ύπακοή»

(χωρίς άντιρρήσεις και χρονοτριβές), ή «άνευ όρων ύπακοή» σ' όποιαδήποτε έντολή του προϊσταμένου (άββά), ακόμα και στην πιό «φαινομενικά παράλογη» ή «χωρίς σημασία» έντολή άκούγεται, με τά σημερινά δεδομένα, σαν παραλογισμός. Στη σύγχρονη δυτική θεωρία διοικήσεως, μιá τέτοια μορφή ύπακοής θεωρείται άπαράδεκτη.

Η ύπακοή όμως του μοναχού δέν είναι «μέσον διοικήσεως», δέν άποτελεί έκφραση κι έπιβεβαίωση τής ιεραρχικής σχέσεως ανάμεσα στον προϊστάμενο και στον ύφισταμενο, στον άββά και στο μοναχό, οϋτε στοχεύει στην πραγματοποίηση κάποιου έργου, δηλαδή στην ύλοποίηση του σκοπού τής οργανώσεως. Η ίδια ή μοναχική ύπακοή άποτελεί έργο. Μάλιστα δέ όχι όποιαδήποτε μορφή ύπακοής, αλλά ή άμεση έκτέλεση τής διαταγής «ώς εάν ή διαταγή έδίδετο θεόθεν», όπως λέγει ο "Άγιος Βενέδικτος (Κεφ. 5). Ο ίδιος ο Χριστός ειπε: «ήλθον οϋκ ίνα ποιώ τó θέλημα τó έμόν, αλλά τó θέλημα του πέμψαντός με» (Ίω. 6,38).

Σε μιá άλλη επιχειρησιακή οργάνωση, οί έντολές του προϊσταμένου στοχεύουν στην παραγωγή κάποιου έργου ή κάποιου προϊόντος. Αυτό τó έργο ή τó προϊόν πρέπει νά πληροί όρισμένες προδιαγραφές ποιότητας και χρόνου παραγωγής (έκτελέσεως τής έντολής) για νά 'χει αξία. Στην περίπτωση του μοναχού έργο ή προϊόν άποτελεί αύτη ή ίδια ή ύπακοή, άνεξάρτητα από τó άντικείμενο στο όποιο αναφέρεται. Στοιχεία ποιότητας και χρόνου άποτελοϋν ή προθυμία και ή άμεσότητα, ή «άνευ δισταγμού και καθυστερήσεως ή άπροθυμίας, άνευ λογισμού ή άντιρρήσεως ή άρνήσεως» (Κεφ. 5) έκτέλεση, διότι ο Κύριος ειπεν: «Ο άκούων ύμων έμοϋ άκούει» (Λκ. 10,16) και διότι ή ύπακοή είναι μιá άμεση μίμηση τής συμπεριφοράς του ίδιου του Κυρίου (πρβλ. Ίω. 6,38).

Ένδλεχής έρευνα τών πηγών άποδεικνύει, ότι ήδη στο Παχωμιανό Κοινόβιο ύπήρχε προφορική όμολογία ύπακοής, ή όποια περιελάμβανε τήν ύποχρέωση του μοναχού νά τηρεϊ τόν κανόνα και τις έντολές του ήγουμένου (πρόκειται για τήν έννοια τής «άποτάξεως»).

(Τέλος)

Άρχιμ. ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΒΑΡΛΑΣ

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Στη σειρά «Η ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ ΓΙΑ ΣΑΣ ΠΑΙΔΑΚΙΑ» κυκλοφόρησαν σε τετραχρωμία τά τεϋχη:

★ Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

★ Η ΒΑΠΤΙΣΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

★ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ ΓΕΝΝΗΣΑΡΕΤ

έτοιμάζεται τó τεϋχος:

★ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ *

γ) ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ.

Οι διάφορες οργανώσεις για τις οποίες γίνεται εδώ λόγος επέκτεινουν την δραστηριότητά τους και στις άλλες χώρες του άλλοτε Ανατολικού Συνασπισμού. Δεν υπάρχουν λεπτομερείς πληροφορίες για την κάθε παραθρησκευτική ομάδα, αλλά μπορούμε να υποθέσουμε πώς όλες βρίσκονται στο δρόμο για πλήρη ανάπτυξη.

Τον Ιούνιο του 1989 η οργάνωση «Ακαδημία Παγκόσμιας Ειρήνης για Καθηγητές — PWPA» του Μούν είχε επιτραπεί στην Πολωνία. Όπως μάς πληροφορεί το Δελτίο UNIFICATION NEWS (1/1990), ο REV. KWAK έκανε τον Οκτώβριο του 1989 περιοδεία σ' όλοκληρη την Ευρώπη. Στο σχέδιο υπήρχε η προώθηση του έργου του Μούν με φορέα την PWPA. Όταν όμως ο KWAK ήλθε στην Πολωνία, διαπίστωσε πώς υπάρχει ελευθερία για τη νομιμοποίηση όλων των οργανώσεων του Μούν.

Από 8—11.12.1989 πραγματοποιήθηκε το Συνέδριο της Οργάνωσης του Μούν «Διεθνές Σεμινάριο για το Ένωτικό Κίνημα ISUM». Εκλήθησαν 58 επιστήμονες και θρησκευτικοί ηγέτες, που είχαν συμμετάσχει σε σεμινάρια και συνέδρια των οργανώσεων του Μούν. Από αυτούς ανταποκρίθηκαν 23 Πολωνοί, 7 Σοβιετικοί, 4 Τσεχοσλοβάκοι, 4 Ούγγροι, 1 Ανατολικογερμανός, 2 Αυστριακοί, 4 Γιουγκοσλάβοι, 2 Βούλγαροι και, όπως έχουμε αναφέρει, 4 Έλληνες. Από τις ΗΠΑ ήλθαν 5 όμιλητές (UNIFICATION NEWS 1/1990, σ. 5).

Όπως υπογράμμισε ο TH. CANDOW στη Συνδιάσκεψη του ROTHENBURG, ιδιαίτερη σημασία είχε το γεγονός ότι στο συνέδριο του ISUM παρευρέθησαν ηγέτιχα στελέχη της κίνησης του Μούν από όλη την Ανατολική Ευρώπη. Πρόκειται για όπαδους που είχαν αναπτύξει υπόγεια δραστηριότητα, μια και η οργάνωση ήταν εκεί απαγορευμένη. Στο μεταξύ σπούδασαν, απέκτησαν ακαδημαϊκούς τίτλους και μερικοί από αυτούς είναι ήδη καθηγητές σε πανεπιστήμια. Αυτό σημαίνει πώς η κίνηση του Μούν δρα από πολύ καιρό σε όλοκληρη την Ανατολική Ευρώπη και εκπαιδεύει τους ανθρώπους της με μακρόχρονη προοπτική.

Αλλά δεν είναι μόνο οι οργανώσεις του Μούν που δρουν στις χώρες του Ανατολικού Συνασπισμού. Όλες σχεδόν οι ομάδες στις οποίες αναφερθήκαμε δρουν ήδη από πολύ καιρό σ' αυτές τις χώρες, αναπτύσσοντας «υπόγεια» δράση. Αυτό μπορούμε να το συμπε-

ράνουμε από τις σποραδικές ειδήσεις στα έσωτερικά έντυπα των διαφόρων αιρέσεων και αποκρυφιστικών οργανώσεων.

Έτσι στο Δελτίο της κίνησης του Μαχαρίσι Μαχές Γιόγκι, «Τά Νέα του Ύπερβατικού Διαλογισμού» (3/ Άνοιξη 1990), στο εξώφυλλο, εκτός από την εύχη «Καλό Πάσχα» διαβάζουμε την ακόλουθη άναγγελία, σε πλαίσιο, το οποίο σχηματίζει η επαναλαμβανόμενη λέξη «έπειγον, έπειγον, έπειγον...»: Συνέλευση Παγκόσμιας Ειρήνης (WPA). Το Πάσχα στη Γιουγκοσλαβία για διαλογιζομένους και Σίντας. Για πληροφορίες τηλεφωνείτε στο Κέντρο μας...».

Αυτή η σύναξη άρχισε τη Μ. Πέμπτη και έκλεισε την Κυριακή του Πάσχα (12.4.-15.4.1990). Δεν ήταν έκδηλωση «άνοικτη» σε νέους ενδιαφερομένους, αλλά «κλειστή». Μπορούσαν να λάβουν μέρος μόνοι όσοι έχουν μνηθεί στον Ύπερβατικό Διαλογισμό και άσκούν τις πρακτικές τους και για τους άποφοίτους των σεμιναρίων-SIDHA. Μ' αυτή την τεχνική, για την οποία πρέπει κανείς να καταβάλλει τεράστια χρηματικά ποσά, ο Μαχαρίσι υπόσχεται την υπέρβαση των νόμων της φύσης, ώστε να μπορεί κανείς να μεταβάλλεται σε υπεράνθρωπο.

Αυτό σημαίνει πώς στη Γιουγκοσλαβία υπάρχει σήμερα μεγάλος άριθμός όπαδών του Μαχαρίσι, που βρίσκονται σε άνωτερα επίπεδα μύησης. Κατά πληροφορίες, κέντρα του Μαχαρίσι υπάρχουν σε πολλές πόλεις της Γιουγκοσλαβίας.

δ) Η ΕΤΑΙΡΙΑ «ΣΚΟΠΙΑ» ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Στις χώρες του Ανατολικού Συνασπισμού οι «μάρτυρες του Ίεχωβά» είναι υπό άπαγόρευση και η περιουσία της «Σκοπιάς» δεσμεύθηκε. Οι έπίσημες στατιστικές δεν αναφέρουν στοιχεία γι' αυτές τις χώρες, οι οποίες υποστηρίζουν ότι δεν ύφίσταται εκεί τέτοιο πρόβλημα.

Ο G. Pape, άλλοτε έντεταλμένος της εταιρίας «Σκοπιά» στη Γερμανία, που διατηρεί τις καλύτερες έπαφές με γνώστες του προβλήματος, άνέφερε σε συζήτησή του (Μάρτιος 1990) στο Wolfteg, ότι από την Πολωνία και την Ανατολική Γερμανία έρχονται πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες υπάρχουν στη Σοβιετική Ένωση 130.000 «μάρτυρες του Ίεχωβά».

Σύμφωνα με πληροφορίες σε μερικά χωριά της Σοβιετικής Ένωσης τα παιδιά σε δημοτικά σχολεία, στα όποια οι δάσκαλοι είναι «μάρτυρες του Ίεχωβά», χρησιμοποιούν στο μάθημα τη ρωσική μετάφραση του παιδικού βιβλίου της «Σκοπιάς», «Το βιβλίο μου με βιβλικές ιστορίες».

Ο G. Pape έχει άκόμη πληροφορίες για σχετικές

* Συνέχεια εκ της σελ. 380 του ύπ' άριθμ. 11 τεύχους.

δίκες που έγιναν πριν 15 χρόνια. Ήδη τὸ ἔτος 1969 ἐκδόθηκε στὰ ρωσικά ἓνα ἀντιχιλιαστικό βιβλίο, στὸ ὁποῖο ἀξιοποιήθηκαν τὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις τοῦ G. Pape καὶ τοῦ W. Schnell. Εἶναι χαρακτηριστικό νὰ ἀναφέρουμε ὅτι τὸ βιβλίο ἐκδόθηκε σὲ 750.000 ἀντίτυπα ἀπὸ ἐπίσημο κρατικό φορέα. Τὸ γεγονός ὅτι ἐκρίθη ἀπαραίτητη ἡ ἐκδοση αὐτή, ἐπισημαίνει τὴν ἔκταση τοῦ προβλήματος ἤδη στὴν δεκαετία τοῦ 1960.

Γιὰ τὴν Πολωνία ἀνέφερε ὁ G. Pape ὅτι στὴν ἐποχὴ πού ἡ «Σκοπιὰ» ἦταν ἀπαγορευμένη, ὑπῆρχαν ἐκεῖ 100.000 «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά». Στὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία ὑπολογίζονται σὲ 30.000 καὶ παρόμοια κατάσταση κυριαρχεῖ καὶ στὶς ἄλλες χῶρες τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ. Μετὰ τὸ «ἀνοιγμα», ἡ ἔταιρία «Σκοπιὰ» ὑπέβαλε αἰτήσεις γιὰ ἀποδέσμευση τῶν ἀκινήτων τῆς καὶ γιὰ ἀναγνώριση.

«Αὐτὴ τὴ στιγμή», ἀνέφερε ὁ G. Pape, «σὲ μᾶς δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ βρεῖ τὶς ἐκδόσεις τῆς ἔταιρίας Σκοπιὰ ὅπως πρῶτα. Ὅταν παραγγείλεις κάτι στὸ Selters, πού εἶναι τώρα τὸ νέο κέντρο μαζικῆς παραγωγῆς τῶν ἐντύπων τῆς ἔταιρίας, δὲν τὸ στέλνουν ἀμέσως. Σοῦ λένε πὼς ἔλες οἱ μηχανές τυπώνουν 24 ὥρες τὸ εἰκοσιτετράωρο, ἑκατομμύρια περιοδικὰ καὶ ἑκατοντάδες χιλιάδες βιβλία μόνο γιὰ τὶς χῶρες τοῦ Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ. Τὰ ἐντυπα τυπώνονται ἐκεῖ σὲ 17 γλῶσσες καὶ ὅλα προωθοῦνται στὶς ἀνατολικές χῶρες».

Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ ἔταιρία «Σκοπιὰ» ἔχει ἀναπτύξει εἰδικὸ σύστημα κομπιούτερς, τὸ λεγόμενο ΜΕΡ, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιεῖ ἀπὸ τὸ 1983 γιὰ τὴν ταυτόχρονη ἐκδοση τῶν περιοδικῶν τῆς σὲ πολλές γλῶσσες. Τὸ ἀγγλικὸ κείμενο πηγαινεὶ στὸ σύστημα ΜΕΡ καὶ μεταφράζεται αὐτόματα σὲ ὅποιαδήποτε γλῶσσα πού προβλέπει τὸ εἰδικὸ πρόγραμμα. Ἔτσι μποροῦν νὰ ἐκδοθοῦν ἐντυπα στὶς γλῶσσες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης σὲ ὅποιαδήποτε χῶρα πού ὑπάρχουν τυπογραφεῖα τῆς «Σκοπιᾶς» καὶ συνδέονται μὲ τὸ Μπροῦκλιν μέσῳ τῶν κομπιούτερς ΜΕΡ.

Ἡ «εἰσβολὴ» τῆς «Σκοπιᾶς» στὸν ρωσόφωνο χῶρο ἔχει ἐπιπτώσεις καὶ γιὰ τὴ χῶρα μας. Οἱ «μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά» ἀναπτύσσουν ἔντονη προσηλυτιστικὴ δραστηριότητα μεταξὺ τῶν Ποντίων προσφύγων ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἶναι σχεδὸν ἀκατήχητοι, ἀντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα, διακατέχονται ἀπὸ συναίσθημα ἀβεβαιότητας καὶ ἀποτελοῦν πρόσφορο «ἔδαφος» γιὰ τὴν προπαγάνδα τῆς «Σκοπιᾶς», πού «ἐρμηνεύει» τὶς δυσκολίες σὰν «σημεῖα τοῦ ἐσχάτου καιροῦ».

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Μπροῦκλιν ὑπόσχονται σὲ ὅσους ἀνταποκριθοῦν στὸ μήνυμά τους τὸν ἐπὶ γῆς παράδεισο. Δελεαστικὲς εἶναι ἐπίσης καὶ οἱ πολύχρωμες ἐκδόσεις τῶν ἐντύπων τῆς σὲ ρωσικὴ γλῶσσα, δεδομένου ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς πρόσφυγες φοίτησαν σὲ ρωσικὰ σχολεῖα.

ε) Οἱ ΑΠΟΦΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ ROTHENBURG

Τὰ προβλήματα πού δημιουργοῦνται μὲ τὸ ἀνοιγμα τῶν συνόρων καὶ τὴν εἰσβολὴ τῶν αἱρέσεων στὶς χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ὑπογραμμίζει τὸ ἀνακρινωθὲν τῆς «Συνδιάσκεψης ἐντεταλμένων γιὰ θέματα Αἱρέσεων καὶ Κοσμοθεωριῶν» πού πραγματοποιήθηκε στὸ Rothenburg. Παραθέτουμε τὰ κύρια σημεῖα αὐτοῦ τοῦ κειμένου:

«Ἡ Συνδιάσκεψη ἀσχολήθηκε μὲ τὶς ἀκραῖες καταστάσεις πού δημιουργοῦν οἱ αἱρέσεις, οἱ γκουρουῖστικὲς κινήσεις, τὰ πολιτικο-θρησκευτικὰ ψευτοκόμματα καὶ οἱ θρησκευτὲς τῆς νεότητος γιὰ τοὺς πληθυσμοὺς τοῦ ἄλλοτε Ἀνατολικοῦ Συνασπισμοῦ, πού μένουν ἀπροστάτευτοι μπροστὰ στὴν εἰσβολὴ πού συντελεῖται τὸν τελευταῖο καιρό.

»Τὰ ἐντυπα τῶν αἱρέσεων διανέμονται καὶ πωλοῦνται σὲ μεγάλες ποσότητες καὶ ἀναγράφουν ἐσφαλμένες πληροφορίες γιὰ τὴν προέλευση καὶ τοὺς σκοποὺς τῶν.

»Οἱ μυστικοὶ ἱεραπόστολοι ἐνὸς μεγαλοβιομηχάνου καὶ ψευδομεσσία, πού διακήρυττε τὸν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο σὰν θρησκευτικὴ ἀναγκαιότητα, ἐργάζονται γιὰ τὴ διάβρωση νέων πολιτικῶν κινήσεων, μὲ σκοπὸ νὰ ἀλλάξουν τοὺς στόχους τους στὸν κατάλληλο καιρό.

» Ὅλοκληρωτικὰ δομημένες αἱρέσεις παρασύρουν τοὺς πολίτες τῆς DDR, μὲ ἀμφισβητούμενα συμβόλαια ἐργασίας, σὲ ἐξάρτηση, ὀδηγώντας τους καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν χῶρα.

» Αἱρέσεις καὶ κοσμοθεωριακὲς κινήσεις, μὲ προσωπεῖο ἐναλλακτικῶν προτύπων, προσπαθοῦν νὰ πραγματοποιήσουν τὶς παλαιῆς συνταγές τους στὴν περιοχὴ τῶν χωρῶν τῆς COMECON, ἰδιαίτερα στὴ DDR, στὴν Πολωνία, στὴν Τσεχοσλοβακία καὶ στὴν Οὐγγαρία.

» Τὰ μέλη τῆς Συνδιάσκεψης τῶν ἐντεταλμένων γιὰ θέματα αἱρέσεων καὶ κοσμοθεωριῶν προσφέρουν τὶς δυνατότητές τους γιὰ διαφώτιση, πληροφόρηση καὶ ἐκπαίδευση ἀναφορικά μ' αὐτὴ τὴν ἀναγκαία ἐργασία, στὶς ἐκκλησίες καὶ στὰ κόμματα».

Ζ' ΑΙΤΙΑ

Δὲν μποροῦμε νὰ ἀναλύσουμε διεξοδικὰ τὸ τεράστιο αὐτὸ θέμα στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς σύντομης ἐκθεσης. Γιὰ τὴ δικὴ μας πραγματικότητα παραπέμπουμε στὸ βιβλίο μας «ΧΟΕ-Ἐνα ποιμαντικὸ πρόβλημα» (ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Πρέβεζα 1989). Στὴ συνέχεια θὰ περιορισθοῦμε σὲ μερικὰ βασικὰ αἷτια, ἔχοντας ὑπόψη μας τὰ γεγονότα στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη.

1. Νόημα ζωῆς, ἀσφάλεια, ζεστασιά.

Γνωρίζουμε πὼς βασικὰ αἷτια γιὰ τὴν ἐξάπλωση

τέτοιων ομάδων είναι ή απώλεια νοήματος ζωής, «ζεστασιάς» και ελπίδας για τὸ μέλλον.

Στὸ χῶρο τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καλλιιεργεῖτο συστηματικὰ ή πεποίθηση πὸς τὰ Συντάγματα αὐτῶν τῶν χωρῶν προσφέρουν προσανατολισμὸ και ἀπάντηση σὲ ὅλα τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς. Οἱ νέοι μάθαιναν ἀπὸ τὸ σχολεῖο, ἀπὸ τὶς κομματικὲς οργανώσεις, ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως, ὅτι τὸ μέλλον ἀνήκει στὶς χῶρες τοῦ λεγόμενου ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὅμως ξαφνικὰ ἐνοιωσαν νὰ φεύγει τὸ ἔδαφος κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τους. Ἡ ἐπίσημη ἰδεολογία πετάχθηκε κυριολεκτικὰ στὸν κάλαθο τῶν ἀχρήστων και μαζί μ' αὐτὴν ὁ θετικὸς προσανατολισμὸς πὸς στηρίζοταν σ' αὐτὴν. Ἀκόμη ἐξαφανίσθηκε ή εἰκόνα τοῦ «ἐχθροῦ», πὸς ἐνίσχυε τὴν αὐτοπεποίθηση τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν.

Τώρα νοιώθουν τρομακτικὴ ἀνασφάλεια, πὸς ἐκφράζεται ποικιλῶς. Σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ ή ἐκπομπή Spiegel-Report τοῦ δορυφορικοῦ SAT 1 στὶς 12.3.1990 ἀνεφέρθη στὴν περίπτωση Ἀνατολικογερμανίδας ἀπὸ τὴν κομματικὴ βάση, πὸς ή μεγαλύτερη ἐπιθυμία στὴ ζωὴ της ἦταν νὰ τῆς ἐπιτραπεῖ νὰ παραβρεθεῖ σὲ ἕνα συνέδριο τοῦ κόμματος. Εἶχε ἀφιερῶσει ὁλόκληρη τὴ ζωὴ της στὴν ἐργασία για τὰ ἰδανικὰ τοῦ σοσιαλισμοῦ. Μετὰ τὸ γκρέμισμα τῶν ἰδανικῶν αὐτῶν δὲν μπόρεσε νὰ ἀντέξει και αὐτοκτόνησε.

Σὲ κανονικὲς συνθῆκες μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀναπτύξει δραστηριότητα στὰ πλαίσια τῆς συμμετοχῆς του στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ή τῶν ποικίλων κοινωνικῶν πολιτιστικῶν και πνευματικῶν φορέων πὸς ὑπάρχουν. Ὅμως στὶς χῶρες τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατό, παρὰ μόνο σὲ σχέση μὲ τὴν κρατοῦσα ἰδεολογία. Τὸ γκρέμισμα αὐτῆς τῆς ἰδεολογίας δημιουργεῖ τώρα τὴν συναίσθηση ὅτι πρόσφερε κανεὶς ὁλόκληρη τὴν μέχρι τώρα ζωὴ του στὴν ὑπηρεσία ἐνὸς ψεύτικου ἰδανικοῦ και μπορεῖ εὐκολὰ νὰ ὀδηγηθεῖ στὴν ἀπόγνωση.

Τὸ αἶσθημα ἀνασφάλειας, ή ἀβεβαιότητα για τὸ μέλλον μεγαλώνει μὲ τὸν κίνδυνο πὸς ἀπειλεῖ τὴν ἀξία τοῦ νομίσματος και ἐνισχύεται ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὴν καταστροφή τοῦ περιβάλλοντος, ή ὅποια, σύμφωνα μὲ τὶς πληροφορίες τοῦ Tt. Gandow, ἔχει πάρει σ' αὐτὲς τὶς χῶρες μεγάλες διαστάσεις.

Αὐτὰ τὰ τρομακτικὰ ὑπαρξιακὰ κενὰ ἀνοίγουν τὸ δρόμο για τὴν προσφορά τοῦ νέου προϊόντος «ἐλπίδα», πὸς προσφέρουν στὴ θρησκευτικὴ ἀγορὰ οἱ παραθρησκευτικὲς οργανώσεις.

Στὶς χῶρες τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης οἱ ἄνθρωποι δὲν χρειάζοταν νὰ φροντίσουν οἱ ἴδιοι για τὴν κάλυψη βασικῶν ἀναγκῶν, ὅπως ή κατοικία, ή ἐργασία και ἄλλα. Ὅμως μὲ τὸ ἀνοιγμα τῶν συνόρων τὸ πράγμα ἀλλάζει και ὁ καθένας πρέπει νὰ φροντίσει για πράγματα, πὸς προηγουμένως δὲν τὸν ἀπασχολοῦσαν.

Στὴν ἐκπομπή τοῦ SAT 1, για τὴν ὅποια κάναμε λόγο, ἀναφέρθηκε πὸς πολλοὶ Ἀνατολικογερμανοὶ νέοι πὸς κατέφυγαν στὴ Δ. Γερμανία ἐπέστρεψαν ξανὰ στὴν πατρίδα τους, γιατί δὲν μποροῦσαν νὰ ἀντιμετωπίσουν μόνοι τους τὰ διάφορα προβλήματα.

Τὸ ἴδιο φαινόμενο βλέπουμε σὲ πολλές περιπτώσεις, πὸς ὀπαδοὶ διαφόρων ἀκραίων αἱρέσεων και παραθρησκευτικῶν ὀργανώσεων, ἐγκαταλείπουν τὶς ὁμάδες αὐτὲς. Ἄν δὲν βρεθοῦν στὸ δρόμο τους ἄνθρωποι νὰ τοὺς βοηθήσουν σ' αὐτὸ τὸ μεταβατικὸ στάδιο, μὲ σκοπὸ τὴν ὁμαλὴ ἐπανεένταξη στὴν κοινωνία, ὀδηγοῦνται στὴν ἀπόγνωση, ἀκόμη και στὴν αὐτοκτονία, ή ἐπιστρέφουν στὶς ὁμάδες, ἔτοιμοι νὰ δεχθοῦν ὅποιεσδήποτε ταπεινώσεις και ἐξευτελισμούς. Αὐτὸ συμβαίνει στὴν περίπτωση «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά», τὸ ἴδιο συμβαίνει και μὲ ἄλλες ὁμάδες.

Ὁ Joachim Matz, ψυχολογιστῆς, ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ: «Πολλοὶ διακατέχονται ἀπὸ φόβο μπροστὰ στὴν ἐλευθερία' γι' αὐτὸ ἀναζητοῦν σταθερὲς δομές, ἐξασφάλιση και ἕνα νέο «φύρερ»!

2. Τὰ κενὰ τῆς ποιμαντικῆς τῆς Ἐκκλησίας

Ἄλλὰ σ' αὐτὰ τὰ αἷτια πρέπει νὰ προσθέσουμε και τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἐκκλησίες στὴν ἀνατολικὴ Εὐρώπη δὲν διαθέτουν τὸν ἀπαραίτητο ὀπλισμὸ για νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κίνδυνο τῶν αἱρέσεων και τῆς παραθρησκείας.

Ἄς πάρουμε για παράδειγμα τὴν Ἀνατολικὴ Γερμανία. Στὸ Wittemberg ὑπάρχει ἕνα ἐκκλησιαστικὸ ἐρευνητικὸ Κέντρο, μὲ σκοπὸ νὰ βοηθήσει τὴν Ἐκκλησία στὸν ἀγῶνα της ἐναντίον τῆς κρατικῆς ἀθεϊστικῆς ἰδεολογίας. Αὐτὸς ἦταν ὁ βασικὸς ἀντίπαλος τῆς ἀπολογητικῆς τῆς Ἐκκλησίας σὲ ὅλες τὶς δεκαετίες πὸς κυριάρχησε στὴ χῶρα αὐτὴ ὁ «ὑπαρκτὸς σοσιαλισμὸς»: ή ἀπόλυτη ἀπαίτηση τοῦ κόμματος και τοῦ κράτους πάνω στὴ ζωὴ τῶν πολιτῶν.

Ὅμως τώρα ὁ ἀντίπαλος δὲν εἶναι αὐτὸς' εἶναι ή «θρησκευτικὴ ζούγκλα», σύμφωνα μὲ χαρακτηρισμὸ τοῦ Th. Gandow, μέσα στὴν ὅποια δὲν ἔχουν μάθει νὰ προσανατολίζονται. Αὐτὸ ἀποδεικνύεται στὴν πράξη μὲ τὴν ἀφιξὴ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν στὶς χῶρες τῆς Δύσης. Διαπιστώνεται ὅτι λείπουν οἱ θρησκευτικὲς δυνάμεις ἀντίστασης. Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και μὲ τοὺς Ρωσο-Ποντίους πὸς ἐγκαθίστανται στὴν Ἑλλάδα και ὄχι μόνο μὲ αὐτοὺς!

3. Ὁ ἐλεύθερος χρόνος.

Ἐνα νέο στοιχεῖο πὸς ἀποδυναμώνει περισσότερο τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας στὶς χῶρες αὐτὲς εἶναι ή ἐλεύθερη διάθεση τοῦ ἐλεύθερου χρόνου. Οἱ νέοι λόγου χάρη τοῦ Ἀνατολικοῦ Βερολίνου μποροῦν πλέον νὰ περνοῦν τὰ βράδια και τὸν ἐλεύθερο χρόνο τους στὸ Δ. Βερολίνο και ὅπου ἄλλοῦ. Ἐτσι και οἱ ἐκκλησιαστικὲς ἐκδηλώσεις και ἐνοριακὲς εὐκαιρίες ἀποδυναμώνονται' ή ἐπαφή τῆς Ἐκκλησίας μὲ νεαρὸ ποίμνιο δυσκολεύεται.

Οἱ δεσμοὶ τῆς τοπικῆς κοινότητας, ή ἀλληλεγγύη μεταξὺ τῶν μελῶν της ἀποδυναμώνονται μὲ τὴν κίνηση φυγῆς. Ἐξἄλλου στὸ νέο «χῶρο» πὸς καταναλίσκεται ὁ ἐλεύθερος χρόνος παραμονεύουν οἱ κίνδυνοι. Ἐτσι τὸ κέρδος τῶν αἱρετικῶν και παραθρησκευτικῶν ὁμά-

δων είναι μεγάλο: Και σε χρήμα, αλλά και σε ανθρώπινο ύλικό.

Η' Ο ΣΤΟΧΟΣ

Άπό όσα έκθέσαμε, γίνεται φανερό ότι πολλές νεοφανείς (θρησκείες) αποβλέπουν στην διάβρωση τών χωρών του πρώην Άνατολικού Συνασπισμού ακόμη και στη διάβρωση τής Έκκλησίας.

Γιά να κατανοήσουμε τόν κίνδυνο πρέπει να θυμηθούμε τή θέση του Μούν. Η όργάνωση αυτή διένειμε στη δεκαετία του 1970 στη Γερμανία ένα φεύγ-βολάν, στο όποιο ανέφερετο: «Τό 1960 άρχισε ή Νέα Έποχή. Ο Θεός αποκάλυψε σε ένα μεγάλο Δάσκαλο τήν άπόλυτη άλήθειά του! Τά σύμβολα και οι παραβολές τής Βίβλου έξηγοϋνται άπόλυτα σ' αυτή τήν αποκάλυψη. Η βασιλεία του Θεού ιδρύεται τώρα στη γή από τόν Χριστό. Όλες οι θρησκείες θά ένωθούν σ' αυτή τή Νέα Έποχή, κάτω από ένα Δάσκαλο. Για πρώτη φορά στην ιστορία ό άνθρωπος μπόρεσε να φθάσει στην τελειότητα. Η τελειότητα στην όψη του Θεού διαφέρει από τήν τελειότητα στην αντίληψη τών ανθρώπων. Ζούμε στις έσχατες ήμέρες, τής έποχής τής Καινής Διαθήκης, ή όποία έκπληρώθηκε».

Σύμφωνα με τό πλέον έπιτελικό στέλεχος του Μούν, τόν YOYNG OOH KIM, «ή Άποκάλυψη, δηλαδή τό τελευταίο βιβλίο τής Καινής Διαθήκης, έκπληρώνεται σ' αυτό τόν καιρό. Ο παλαιός σύρανος και ή παλαιά γή βρίσκονται στην άποσύνθεση. Ένας νέος σύρανος και μιá νέα γή δημιουργούνται σήμερα. Η νέα ιστορία τής κυριαρχίας του Θεού άρχισε... Χρειαζόμαστε μιá νέα Άποκάλυψη, που να μάς έξηγήσει τόν τρόπο και τόν χρόνο τής έκπληρωσης τής μεγάλης ύπόσχησης του Ίησού, και να δείξει τό δρόμο στην άνθρωπότητα για να προετοιμασθεί για τις δραστικές άλλαγές του σύμπαντος. Άν άνατελεί μιá Νέα Έποχή, ή άνθρωπότητα πρέπει να προετοιμασθεί για τις δραστικές άλλαγές του σύμπαντος. Άν άνατελεί μιá Νέα Έποχή, ή άνθρωπότητα πρέπει να ένημερωθεί για τις νέες κατανομές αυτής τής έποχής».

Ο τόπος τής έκπληρωσης τής μεγάλης ύπόσχησης είναι ή Κορέα, λέει ό Μούν και ό χρόνος τό 1920, που γενήθηκε ό νέος μεσσίας, ό Σάν Μουόνκ Μούν!

Στόχος λοιπόν είναι ή έπικράτηση του Μούν σε παγκόσμια κλίμακα. Αυτός είναι ό «δεύτερος μεσσίας» που ταυτίζεται με τόν Θεό-Πατέρα. Σ' αυτόν άνήκει άναγνώριση, ύποταγή, λατρεία.

Η κίνηση του Μούν επιδιώκει τό στόχο της με τή διάβρωση όλων τών θρησκειών, τών διεθνών όργανώσεων, τών παραδεδομένων άξιών και όλων τών τομέων τής ζωής και τής δραστηριότητας τής άνθρωπίνης κοινωνίας. Πίσω από εκατοντάδες προσωπεία, ό Μούν προσπαθεί, με τή βοήθεια τής οικονομικής άυτοκρατορίας του, να διαβρώσει θρησκείες, έκκλησίες, διεθνείς έκκλησιαστικούς όργανισμούς, κληρικούς, καθηγγέτες θεολογικών σχολών, έπιστήμονες όλων τών κλάδων, κοινωνικές δραστηριότητες, πολιτικούς, κόμματα, κοινοβούλια, κυβερνήσεις και φαί-

νεται ότι σημειώνει έπιτυχίες, ακόμη και στις χώρες του πρώην Άνατολικού Συνασπισμού.

Η κίνηση αυτή δέν σπεύδει έργάζεται συστηματικά και με μακροχρόνιο σχέδιο. Αυτό άποκαλύπτουν τά στοιχεία που παρατίθενται στο έσωτερικό Δελτίο «Unification News» (1/1990).

Ήδη, όπως αναφέραμε, στη Ρωσία έπετεύχθη έπίσημη συνεργασία στη σύγκληση κοινού συνεδρίου, και ό Μούν προσπαθεί να δελεάσει τήν άνυποπτη ήγεςία τής Ρωσικής Έκκλησίας με ύποσχέσεις ένίσχυσης.

Βασικός στόχος του Μούν και τών άλλων παρόμοιων ομάδων, είναι ή διάβρωση τών ανθρώπων τής πολιτικής, ιδιαίτερα στις χώρες τής Άνατολικής Ευρώπης. Σ' αυτό τό σημείο ό Gordon L. Anderson, ό άνθρωπος του Rev. Kwak για τις χώρες τής Άνατολικής Ευρώπης, είναι πολύ άποκαλυπτικός.

Πριν από δέκα χρόνια, είπε, μίλησα σε θεολόγους που γνώριζαν τή Βίβλα, αλλά άσκησαν κριτική στις «Θεϊκές Άρχές» του Μούν. Όμως οι Άνατολικοευρωπαίοι καθηγγέτες δέν διερωτήθηκαν για τις «Θεϊκές Άρχές», αλλά έπετέθηκαν δυναμικά στη χρήση του Engels και του Marx. Έτσι, συμπέρανε ό Anderson, ή κατάσταση είναι κομμένη στα μέτρα μας.

Νομίζω, συνέχισε ό Anderson, σχολιάζοντας τήν όμιλία του KWAK στο ISUM του 1989 στην Πολωνία, ότι και ό αιδ. KWAK μίλησε για μιá άυστηρή και πολύ πειθαρχημένη ζωή, και οι Άνατολικοευρωπαίοι καθηγγέτες ένωισαν πως όλα τά προβλήματα τους θά μπορούσαν να λυθούν, αν οι άνθρωποι στις χώρες τους ζούσαν με τόν τρόπο του Μούν.

Συνοψίζοντας τόν στόχο του Μούν ό Anderson κατέληξε:

«Πιστεύω πως νοιώθουμε τήν πρόκληση. Όταν έπεσε ή ρωμαϊκή άυτοκρατορία, οι χριστιανοί κληρονόμησαν κυβερνητικές θέσεις όλων τών ειδών, λόγω του χαρακτήρα των, του ήθους, τής άξιοπιστίας των, ακόμη και θέσεις στον τομέα τής οικονομίας και τής διοίκησης. Νοιώθω καθαρά, ότι εάν τά μέλη μας μπορούσαν να άναπτυχθούν έπαγγελματικά, παράλληλα προς τήν ήθικη άκεραιότητα που απέκτησαν άκολουθώντας τόν αιδ. Μούν, τότε οι ευκαιρίες στην Άνατολική Ευρώπη θά είναι πραγματικά άπερίοριστες. Τή θέση τής κομμουνιστικής άυτοκρατορίας που διαλύεται, κάποιος πρέπει να τήν κληρονομήσει και ύπάρχει έλλειψη ήγετών. Αυτή πρέπει να είναι ή προοπτική μας στη δεκαετία του 1990» (Unification News 1/1990, σ. 6).

Αυτός λοιπόν είναι ό έσχατος σκοπός του Μούν και αυτός ό σκοπός δέν περιορίζεται μόνο στην κληρονομιά τής έξουσίας στην Άνατολή, αλλά έπεκτείνεται και περιλαμβάνει όλόκληρο τόν κόσμο.

Θ' ANTIMETΩΠΙΣΗ

Στη Συνδιάσκεψη του ROTHENBURG ύπογραμμίσθηκε πως ειδικότερα για τις Όρθόδοξες χώρες τής Άνατολικής Ευρώπης θά μπορούσε να προσφερ-

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΑΛΕΞΙΟΣ

(Βιογραφικὸν σημεῖωμα)

Ὁ Μητροπολίτης Λένινγκραντ καὶ Νόβγκοροντ Ἀλέξιος ἐξελέγη νέος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας μετὰ τὴν ἐκδημία τοῦ μακαριστοῦ Πατριάρχου κυροῦ Ποιμένους. Ὁ νεοεκλεγείς Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλέξιος ὁ Β' εἶναι ὁ πέμπτος στὴ σειρά διαδοχῆς Πατριάρχης Μόσχας ἀφ' οὗτοῦ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἀνυψώθη εἰς Πατριαρχεῖον τὸ ἔτος 1917. Τυγχάνει διάδοχος τῶν μακαριστῶν Πατριαρχῶν Τύχωνος (1917 - 1925), Σεργίου (1943 - 1944), Ἀλεξίου Α' (1945 - 1970) καὶ Ποιμένους (1971 - 1990).

Ὁ νέος Πατριάρχης Μόσχας Ἀλέξιος ὁ Β' κατὰ κόσμον Ἀλέξιος Ρίντγκερ, γεννήθηκε στὸ Τάλλιν τῆς Ἑσθονίας τὸ ἔτος 1929. Τὸ ἔτος 1949 ἀπεφοίτησε ἀπὸ τὸ Θεολογικὸ Σεμινάριο τοῦ Λένινγκραντ καὶ τὸ ἔτος 1953 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς ἰδίας πόλης. Τὸ 1950 χειροτονήθηκε διάκονος καὶ τὸ ἴδιο ἔτος πρεσβύτερος. Ὑπηρέτησε ὡς προϊστάμενος σὲ ἐνορίες τῆς Ἑσθονίας.

Τὸ ἔτος 1961 ἐκάφη μοναχὸς καὶ τὸ ἴδιο ἔτος ἐξελέγη καὶ χειροτονήθηκε Ἐπίσκοπος Τάλλιν καὶ Ἑσθονίας. Ταυτόχρονα ὀρίσθηκε Ἀντιπρόεδρος τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Τὸ δὲ ἔτος 1964 λαβὼν τὸν τίτλον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ ἀνετέθη ἡ Ἀρχιεπισκοπικὴ τῆς Ἑσθονίας.

τριαρχείου καὶ παράλληλα ὀρίσθηκε μόνιμο μέλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀπὸ τὸ ἔτος 1965 μέχρι τὸ 1968 διετέλεσε Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Τὸ ἔτος 1968 ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου καὶ τὸ 1986 τοποθετήθηκε Μητροπολίτης Λένινγκραντ καὶ Νόβγκοροντ διοικῶν ταυτοχρόνως καὶ τὴν ἐπαρχίαν Τάλλιν καὶ Ἑσθονίας.

Ὁ νεοεκλεγείς Πατριάρχης δραστήρια ἐργάσθηκε στὸν τομέα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Ἀπὸ τὸ 1961 μέχρι τὸ 1968 ἦταν μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἀπὸ τὸ 1964 μέχρι τὸ 1986 διετέλεσε Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1987 Πρόεδρος τοῦ Προεδρείου καὶ τῆς Ἐποπτευούσης Ἐπιτροπῆς αὐτοῦ.

Ἐπίσης ὁ νέος Πατριάρχης μετεἶχε ἐνεργᾶ στὴν Κίνηση γιὰ τὴν Εἰρήνη τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ἀντιπροσώπευσε τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας σὲ πλειάδα διεθνῶν, διεκκλησιαστικῶν καὶ διαχριστιανικῶν Συνεδρίων. Ἐπισκέφθηκε ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες καὶ τυγχάνει εὐρύτερα γνωστός. Διακρίνεται γιὰ τὴν σοβαρότητά του, τὴν θεολογικὴ του κατάρτιση καὶ τὰ διοικητικὰ του προσόντα.

Ἀρχιμ. ΔΑΜΑΣΚ. ΚΑΡΠΑΘΑΚΗΣ

θεῖ πρὸ δραστηρικῆ βοήθεια μέσῳ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ ἐξετάσουμε τὴ δική μας πραγματικότητα, ἰδιαίτερα στὸν τομέα τῆς ἀντιαιρετικῆς ποιμαντικῆς.

Στὴ χώρα μας τὸ πρόβλημα τῆς ἀντιμετώπισης τῶν αἱρέσεων καὶ τῆς παραθρησκείας θεωρεῖται θρησκευτικὸ πρόβλημα, τὸ ὁποῖο πρέπει δῆθεν νὰ ἀντιμετωπισθεῖ μὲ μεγάλη προσοχή, γιὰτὶ ὅπως ὑπογραμμίζεται ἀπὸ συγκεκριμένους κύκλους, κινδυνεύουμε νὰ χαρακτηρισθοῦμε μισαλλόδοχοι, «μεσαιωνας» καὶ οἱ ξένοι θὰ στήσουν τὴν Ἑλλάδα «στὸν τοῖχο» (βλ. Πληροφορεῖν 21/1986, 17/1988).

Ὅμως στὴ Δύση συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο.

Κυβερνήσεις καὶ κοινοβούλια, ἀκόμη καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸν Κοινοβούλιο, ἀσχολοῦνται μὲ τὸ πρόβλημα καὶ λαμβάνουν ἰδιαίτερα μέτρα γιὰ τὴν σωστὴ καὶ ἐγκαιρὴ ἐνημέρωση τῶν παιδιῶν στὰ σχολεῖα καὶ τοῦ κοινῶ καὶ ἐνισχύουν πρωτοβουλίες ποὺ ἔχουν αὐτὸ τὸ στόχο. Ὑπογραμμίζουν τὴν ἰδιαίτερη σημασία τῆς πνευματικῆς ἀντιπαράθεσης, ποὺ ἀσφαλῶς μόνον ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ κάνει, καὶ τὴν ἀνάγκη ἀποκάλυψης τοῦ ἀληθινοῦ προσώπου τῶν ὁργανώσεων αὐτῶν πίσω ἀπὸ ἑκατοντάδες προσώπεα.

(Συνεχίζεται)

Πρωτ. ΑΝΤ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ

Ἁ ἰδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης*

*«Χαίρει τὴν ἐν Χριστῷ, χαρὰν
Θεσσαλονίκη, ἡ πόλις
φωτισθεῖσα, τῷ λόγῳ σου ὃ Παῦλε,
καὶ πόθῳ μακαρίζει σε».*

(Ἀπόστιχο μικροῦ ἑσπερινοῦ, 6' ἤχου)

Στὸ οὐράνιο στερέωμα ὑπάρχει ἥλιος, ὑπάρχει σελήνη, ὑπάρχουν καὶ ἄστρα. Καὶ στὸν πολύφωτο οὐρανὸ τῆς Ἐκκλησίας ὑπάρχει ὁ ἥλιος τῆς Δικαιοσύνης, ὁ Μοναδικός, ὁ Ἕνας καὶ ὡς ὀλόφωτο ἀστέρι φεγγαβολᾶ ὁ Πρῶτος μετὰ τὸν Ἕνα, ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὁ θεῖος Παῦλος.

Παναγιώτατε, Πάτερ καὶ Δέσποτα,
Τίμιο Πρεσβύτεριο,
Ἀδελφοί μου συνδιάκονοι,
Φιλέορτοι καὶ εὐλαβεῖς χριστιανοί,

Μιὰ ἀπὸ τὶς λίγες ἀποστολικές πόλεις ἡ Θεσσαλονίκη, δίκαια καυχᾶται ἐν Κυρίῳ καὶ λαμπρῶς ἐορτάζει σήμερα. Σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Παῦλος ἔφερε τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἰδρυσε πρὸ εἴκοσι αἰώνων τὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα. Ἡ Ἐκκλησία, λοιπόν, αὐτῆς τῆς πόλεως ἔχει κάθε δικαίωμα σήμερα, συγκεντρωμένη περὶ τὸν Ἐπίσκοπό της ὑπηρετοῦντα τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας, νὰ καυχᾶται ὅτι ἀποτελεῖ τὴ συνέχεια τῆς πρώτης ἐκείνης κοινότητος, συναθροισμένης καὶ τροφοδοτουμένης ἀπὸ τὰ θεῖα ρήματα, τὶς μυστικὰς ἐλλάμψεις καὶ τὴ ζωογόνο χάρη πού τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κρουνηδὸν διοχέτευε δι' ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ποδηγῆτης καὶ ἰδρυτὴς της.

Τὴν Ἐκκλησία τῆς Θεσσαλονίκης ἰδρυσε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος κατὰ τὴ 6' ἱεραποστολική του περιόδεια, ὅταν ἀκολουθώντας τὴν Ἐγνατία ὁδὸ καὶ περνώντας ἀπὸ τὴν Ἀμφίπολη καὶ τὴν Ἀπολλωνία, ἔφθασε ἐδῶ. Ἔτσι, λοιπόν, ἡ Θεσσαλονίκη, δεύτερη κατὰ σειρά εὐρωπαϊκὴ πόλις μετὰ τοὺς Φιλίππους, δέχεται τὸ σπῆρο τοῦ χριστιανικοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὁποῖος τόσο πολὺ θὰ βλαστήσει στὴ συνέχεια, ὥστε νὰ ἀποτελέσουν οἱ χριστιανοὶ τῆς πόλεως αὐτῆς τὸ πρότυπο ὄλων τῶν χριστιανῶν τῆς Ἑλλάδας.

* Λόγος πανηγυρικός πού ἐκφωνήθηκε στίς 28 Ἰουνίου 1990, κατὰ τὸν μέγα ἀρχιερατικὸ ἑσπερινὸ τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου στὸν ἐορτάζοντα Ἱερό Ναὸ τοῦ Κεδρηνοῦ Λόφου Θεσσαλονίκης.

Τὴν ἐποχὴ πού ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διαγγέλλει τὸ μήνυμα τῆς νέας πίστεως, ἡ Θεσσαλονίκη ἦταν, ὅπως καὶ σήμερα ἄλλωστε, ἡ πλουσιότερη καὶ πολυανθρωπότερη πόλις τῆς Μακεδονίας καὶ σ' αὐτὴν κατοικοῦσαν κυρίως Ἕλληνες, ῥωμαῖοι καὶ ἔβραιοι. Ἐπῆρξε μάλιστα καὶ μεγάλη συναγωγὴ, ὅπου διαβάζονταν ὁ Νόμος καὶ οἱ Προφῆτες καὶ ἕνας ὀμιλητὴς ἔκανε τὴν ἐρμηνεία τους. Στὴ συναγωγὴ αὐτὴ ἐμφανίζεται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γιὰ νὰ δώσει μιὰ αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῆς Γραφῆς.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πραγματοποίηση τῶν ὑποσχέσεων τῆς Π. Διαθήκης στὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου, τὸ κήρυγμά του περιλάμβανε ἀκόμη δύο βασικὰ στοιχεῖα: τὴν ἐπιστροφή ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία στὸν ἀληθινὸ ζῶντα Θεὸ καὶ τὴν ἀναμονὴ τῆς ἐνδοξῆς ἐπανόδου τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ λυτρώσει τοὺς πιστοὺς «ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης» (Α' Θεσ. 1,10).

Ἐντύπωση μᾶς προκαλεῖ τὸ γεγονὸς ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ξέρει καὶ προσαρμόζει τὸ κήρυγμά του σύμφωνα μὲ τὶς ἀντιληπτικὰς ἰκανότητες τοῦ ἀκροατηρίου του καὶ μὲ τὰ προβλήματα πού τὸ ἀπασχολοῦν. Ὅχι μόνον τὴν ἀρχὴ τῆς ψυχικῆς ταύτισεως ἐφαρμόζει μὲ τὸν καλύτερο τρόπο, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴ τῆς προσαρμογῆς, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐξιδανικεύσεως καὶ τόσες ἄλλες ἀρχές πού διδάσκει ἢ σύγχρονη ψυχολογία.

Ὁ οὐρανοβάμων Ἀπόστολος ἔμεινε λίγο καιρὸ στὴν πόλις μας. Παρὰ ταῦτα ἀνέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα. Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐργάστηκε μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια, δέχτηκε βοηθήματα ἀπὸ τοὺς Φιλιππησίους καὶ φυσικὰ ἔδρασε ἱεραποστολικά.

Οἱ κόποι του στὴ Θεσσαλονίκη δὲν ἄργησαν νὰ φέρουν τοὺς καρπούς τους. Ἡ προσωπικὴ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ἔβραιοις καὶ πρὸ παντὸς μὲ τοὺς Ἕλληνας, οἱ συνομιλίες μὲ τοὺς καλοπροαίρετους ἀνθρώπους, σκόρπισαν τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου σὲ πολλὰς καρδιές. Ἡ χριστιανικὴ πίστη θεμελιώθηκε γερὰ καὶ ξαπλώθηκε γρήγορα στὴ μεγάλη αὐτὴ μακεδονικὴ πόλις. Οἱ Θεσσαλονικεῖς δέχθηκαν τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὄχι σὰν λόγια ἀνθρώπου, ἀλλὰ σὰν λόγια Θεοῦ, ὅπως καὶ ἦταν πράγματι (Α' Θεσ. 1,5). Τὰ θαύματα δὲ καὶ οἱ δυνάμεις καὶ τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Ἀ-

γίου Πνεύματος, που έβλεπαν να γίνονται μεταξύ τους, στερέωσαν πιο πολύ την πίστη τους.

Κάθε είδους άνθρωποι, άνδρες και γυναίκες, κουρασμένοι από την αθλιότητα των ειδωλολατρικών θρησκειών, που υπήρχαν τότε στη Θεσσαλονίκη, συγκέντρωναν τις ελπίδες τους σε μια ήθικως ανώτερη ζωή. Η μεγάλη επιτυχία του έργου του Άποστόλου Παύλου εξόργισε τους έβραίους και στο θρίαμβο αυτό της χριστιανικής πίστης ήρθε να αντιδράσει ή μικρότητα πονηρών ανθρώπων, οι οποίοι κυριεύθηκαν από φθόνο έναντιόν του. Θέλησαν, λοιπόν, να τον έξοντώσουν. Έπειδή όμως φοβόντουσαν τους νόμους, δεν τολμούσαν να τον δολοφονήσουν και κατέφυγαν στη συκοφαντία. Διάλεξαν μερικούς άλητες, «άγορραίους», όπως τους ονομάζει ο ευαγγελιστής Λουκάς (Πράξ. 17,5), ανθρώπους δηλαδή έτοιμους για κάθε κακό. Τους πλήρωσαν καλά και τους καθοδήγησαν τί να κάνουν.

Κατευθύνθηκαν όλοι μαζί στο σπίτι του Ίάσονα, συνεργού του Άποστόλου Παύλου που τον φιλοξενούσε, καθώς όμως δεν βρήκαν τον Άπόστολο εκεί, συνέλαβαν τον Ίάσονα μαζί με μερικούς άλλους χριστιανούς και τους οδήγησαν στους άρχοντες της πόλεως, τους πολιάρχες. Η κατηγορία που διατύπωσαν έναντιόν τους ήταν, όπως και στην περίπτωση του Χριστού, πολιτική: «οὗτοι πάντες άπέναντι των δογμάτων καισαρος πράσσουσιν, βασιλέα έτερον λέγοντες είναι Ίησοῦν» (Πράξ. 17,7).

Δυστυχώς το παραπάνω επεισόδιο έγινε άφορητή να εγκαταλείψει πρόωρα ο Άπόστολος Παῦλος την πόλη μας για να συνεχίσει την ιεραποστολική του δράση σε άλλη πόλη. Θυμάζει κανείς την αποφασιστικότητα με την οποία ο ίδιος αντιμετώπιζει τις αντιξοότητες. Τα διάφορα εμπόδια και οι πειρασμοί δεν του γίνονται αιτία άναστολής του έργου του. Αντίθετα, ζώντας την αδιάλειπτη κοινωνία με τον Κύριο, περιλάμβανε έντος των όριών του κοινωνικού του έγώ όλους τους ανθρώπους, για τους οποίους κατανάλωσε τον εαυτό του στη διαρκή προσπάθεια να τους μεταδώσει το κήρυγμα της Σωτηρίας και της Άναστάσεως και να τους καταστήσει μέλη του Σώματος του Χριστού. Ύψηλά πνευματικά βιώματα, εξέχουσες πνευματικές εμπειρίες, μυστικές αποκαλύψεις και οσιακές στιγμές συγκροτούν τα χαρακτηριστικά μιας ζωντανής και ζέουσας πίστεως, που γίνεται αισθητή μέχρι σήμερα και θερμαίνει και τις δικές μας καρδιές.

Ο Άπόστολος Παῦλος αγάπησε πολύ τους νέους χριστιανούς της Θεσσαλονίκης, τους οποίους αναγκάστηκε να αποχαιρετήσει πολύ σύντομα, άφησε όμως

τους συνεργούς του Τιμόθεο και Σίλα, για να συμπαρασταθούν στις άνάγκες των νέων Έκκλησιών. Ο Τιμόθεος μάλιστα ξανασυναντάει τον Άπόστολο στην Κόρινθο και του κομίζει ευχάριστες πληροφορίες για τους νέους χριστιανούς της Θεσσαλονίκης, καθώς και ορισμένες άπορίες τους.

Έτσι, ο Άπόστολος Παῦλος στέλνει στους Θεσσαλονικείς την πρώτη του έπιστολή και σε λίγο ακολουθεί και ή δεύτερη. Πρόκειται για τα πρώτα κείμενα του Άποστόλου Παύλου, αλλά και ολόκληρης της Κ. Διαθήκης. Οι δύο έπιστολές προς Θεσσαλονικείς γράφτηκαν στη χαραυγή της ιστορίας της Έκκλησίας.

Με άπλη και τρυφερή γλώσσα στην πρώτη έπιστολή ο ίδρυτής της πρώτης χριστιανικής κοινότητας στην πόλη μας παίρνει θέση στις πρώτες δυσκολίες, θεωρητικές και πρακτικές, που αντιμετώπιζαν οι νεοφώτιστοι χριστιανοί της Θεσσαλονίκης και δείχνει τον τρόπο για την υπέρβασή τους.

Έπειδή θα θυμόταν άσφαλώς οι περισσότεροι χριστιανοί της Θεσσαλονίκης, αναγνώστες της έπιστολής, την προηγούμενη ειδωλολατρική τους ζωή, τους θυμίζει ο θεός τους διδάσκαλος ότι επέστρεψαν «προς τον Θεόν από των ειδώλων...» (Α΄ Θεσ. 1,9). Αυτό το κάνει για να τους υπογραμμίσει τη μεγάλη δωρεά του Θεού και για να τους δώσει την ευκαιρία να υπερνικήσουν τελείως κάθε πιθανή ύποσυνείδητη ένόχληση που προέρχεται από τη ζωή του ειδωλολατρικού παρελθόντος. Ο Άπόστολος Παῦλος, σαν δυνατός θεολόγος αλλά και σαν καλός ψυχολόγος, γνωρίζει τη δύναμη της συνήθειας στη ζωή των ανθρώπων ή παραμικρή νοχέλεια και ή χαλάρωση διευκολύνουν την άναβίωση παλιών άμαρτωλών συνηθειών.

Με βδελυγμία θα θυμάται ίσως ο Άπόστολος Παῦλος την έντύπωση που θα του έκανε ο Όλυμπος, τον οποίο έβλεπε στα βάθη του ορίζοντα από τη Θεσσαλονίκη. Μαζί με τις θεότητες του Όλύμπου είχαν οπαδούς στον τόπο μας και διάφορες άλλες θεότητες της Άνατολής. Οι λατρείες αυτών των θεοτήτων ήταν συνδεδεμένες με διάφορα όργια που οι νέοι χριστιανοί ίσως σε στιγμές αδυναμίας να νοσταλγοῦσαν. Γνωρίζοντας, λοιπόν, την ύποσυνείδητη δύναμη του παρελθόντος, ο Άπόστολος Παῦλος τονίζει προς τους χριστιανούς της Θεσσαλονίκης ότι ή νέα πίστη άπαιτεί άπόλυτη ήθικη καθαρότητα: «τοῦτο γάρ έστι το θέλημα του Θεού, ο άγιασμός ὑμῶν, απέχεσθαι ὑμᾶς από της πορνείας» (Α΄ Θεσ. 4,3). Η πίστη στα άνυπαρκα και ψεύτικα είδωλα άποτελοῦσε έκφραση του άνθρωποκεντρισμού του αρχαίου κόσμου και έδινε διέξοδο σε διάφορες ήδονικές επιθυμίες του ανθρώπου.

ἐνώ ὁ ζῶν καὶ ἀληθινὸς Θεός, ποὺ κηρύττει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀπαιτεῖ καθαρὸ δλόκληρο τὸν ἄνθρωπο. Ζητεῖ ἐξαγνισμένο τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ του. Κέντρο καὶ «μέτρον πάντων χρημάτων» δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ Θεὸς πρὸς τὸν ὁποῖο καλεῖται νὰ ἑναρμονιστεῖ ὁ ἄνθρωπος.

Φαίνεται ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα τῶν Θεσσαλονικέων ἀναφερόταν στὴν τύχη τῶν «κεκοιμημένων». Ὁ Ἀπόστολος ἀπαντᾷ κἀνοντίας λόγο γιὰ τὴν «ἡμέρα τοῦ Κυρίου». Τὰ ὅσα ὁμοῦς ἔγραψε γιὰ τὸν αἰφνίδιο ἐρχομὸ τῆς παρανοήθησαν ἀπὸ τοὺς Θεσσαλονικεῖς, ποὺ νόμισαν ὅτι τὸ γεγονός εἶναι τόσο ἐπικείμενο, ὥστε δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ἐργάζονται. Γιὰ τὴν ἀποσαφήνιση τῶν παρεξηγήσεων ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει τὴ δευτέρη Ἐπιστολή.

Σ' αὐτὴν, μὲ ὕφος λιγότερο ἀπαλὸ καὶ περισσότερο φορτισμένο μὲ ἀποκαλυπτικούς ὑπαινιγμούς, ὑπογραμμίζει πόσο ἀντίθετη εἶναι πρὸς τὴ χριστιανικὴ πίστη ἡ φυγὴ ἀπὸ τὴν καθημερινὴ πραγματικότητα τῆς ζωῆς, ἡ ἀποφυγὴ τοῦ κόπου μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἀναμονῆς τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου καὶ ἀκόμη ὑπογραμμίζει πὼς ἡ χριστιανικὴ ἐλπίδα γιὰ τὸ μέλλον δὲν μπορεῖ μὲ κανένα τρόπο νὰ εἶναι κάτι ξεχωριστὸ ἀπὸ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς καθημερινῆς πραγματικότητος, ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν ἐργασία. Ἀλήθεια! Πόσο ἐπίκαιρες θέσεις σχετικὰ μὲ τὶς ἐνθουσιαστικὲς καὶ ἐσχατολογικὲς ἀκρότητες, ποὺ ἐμφανίζονται καὶ στὶς ἡμέρες μας;

Τὸ πέρασμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ τὴ Θεσσαλονικὴ καὶ τὶς ἄλλες μακεδονικὲς πόλεις, καθὼς καὶ ἡ ἀποστολὴ τῶν σχετικῶν ἐπιστολῶν, ἔφερε τὸ χριστιανικὸ φῶς καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Εὐρώπη. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἰδρύθησαν στὸν τόπο μας οἱ πρῶτες χριστιανικὲς κοινότητες.

Ἄς σκεφτοῦμε ὅτι ὅλα αὐτὰ ἔγιναν μὲ δυσκολίες, διωγμοὺς καὶ ἐμπόδια ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες καὶ ὅτι οἱ νεοφώτιστοι χριστιανοὶ Θεσσαλονικεῖς δὲν δέιλιασαν, οὔτε ὀπισθοχώρησαν ὅταν ἔβλεπαν τοὺς κήρυκες τῆς θρησκείας τοὺς νὰ καταδιώκονται ὡς ἐγκληματίες, ἀλλὰ ἀντίθετα ἔμειναν σταθεροὶ στὴν πίστη καὶ ἔτσι ἡ νέα διδασχὴ στερεώθηκε καὶ κυριάρχησε καὶ ὁ ἰδρυτὴς τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας μποροῦσε νὰ καυχίεται γιὰ τὴ σταθερότητα καὶ τὴν ἐμμονὴ στὴν πίστη τῶν πνευματικῶν του παιδιῶν.

Παναγιώτατε,

Σχεδὸν δύο χιλιάδες χρόνια διέρρευσαν ἀπὸ τότε. Ὁ σπὸρος ποὺ φύτεψε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στὴν

πόλη μας βλάστησε καὶ ἔγινε «δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ» (Ματθ. 13,32).

Οἱ χριστιανοὶ τῆς Θεσσαλονικῆς τήρησαν στὸ διάβα τοῦ χρόνου τὴν προτροπὴ τοῦ Ἀποστόλου τοὺς «στήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις» (Β' Θεσσ. 2, 15). Οἱ μορφὲς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, τῶν ἀδελφῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, τῶν Ἁγίων Συμεῶν καὶ Εὐσταθίου, ἀρχιεπισκόπων Θεσσαλονικῆς, καθὼς καὶ τὸ νέφος τῶν λουπῶν γνωστῶν καὶ ἀνωνύμων μαρτύρων καὶ ὁσίων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, εἶναι εὐγλωττοὶ μάρτυρες τῆς ἀλήθειας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ συνεχιστὲς αὐτῆς τῆς παραδόσεως.

Πτεινὰ οὐράνια, πετεινὰ γλυκίφθογγα, πετεινὰ ὑψιπετὴ κατασκήνωσαν στοὺς κλάδους τοῦ δένδρου τῆς πίστεως, ἀηδόνια καὶ ἀετοί, ποὺ ἔψαλαν μέλος ἑναρμόνιο στὸν Κύριο τῆς Ἐκκλησίας καὶ καταστόλισαν τὸ ξύλο τὸ ἀγλαόκαρπο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονικῆς, ποὺ στὰ φυλλώματά του μυριάδες βοῆσαν καταφυγὴ καὶ δροσιὰ.

Αὐτὸς ποὺ φύτεψε τὸ δένδρο ὁμοῦς, αὐτὸς ποὺ τὸ πότισε, τὸ φρόντισε, μέχρι νὰ ριζώσῃ καὶ νὰ αὐξηθεῖ, ὁ Πρῶτος ποὺ ἔφερε τὸν Ἐνα στὴν πόλη ἐτούτη ἦταν ὁ πρόκριτος τῶν Ἀποστόλων, ὁ οὐρανοβάτης Ἀπόστολος Παῦλος. Σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ εὐγνωμοσύνη μας, σ' αὐτὸν ἡ τιμὴ καὶ ὁ σεβασμὸς, σ' αὐτὸν ἡ προσευχὴ μας: «... χαίροις ὁ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων, μέγας ἐν Ἀποστόλοις ἀναδειχθεῖς, καὶ πάσῃ τῇ οἰκουμένη κηρύξας, Χριστοῦ τὸ Εὐαγγέλιον» χαίροις τῆς ἐν Θεσσαλονικῇ Ἐκκλησίας ἰδρυτῆς καὶ ποιμῆν, καὶ θεμέλιον ἄρρηκτον ἦν δεῖ περιεπε, τῇ σῇ ἀντιλήψει, Παῦλε Ἀπόστολε» (Δοξαστικὸ μεγάλου ἑσπερινοῦ, πλ. β' ἤχου).

Ἱεροδ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

1. Ἀ π ό σ τ ο λ ο ς Πα ῦ λ ο ς. Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ Ἁγίου Ἐνδόξου Ἀποστόλου Παύλου, Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονικῆς (22-24 Νοεμβρίου 1987), ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονικῆς, Θεσσαλονικὴ 1989. (Βλ. κυρίως τὶς εἰσηγήσεις τῶν Ἱ. Ἀναστασίου, σ. 27-39· Χ. Βάντσου, σ. 56-68· Γ. Γαλιτῆ, σ. 103-114 καὶ Σ. Μπαλογιάννη, σ. 223-232.

2. Κ α ρ α β ι δ ο π ο ὑ λ ο υ Ἱ., Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη, Θεσσαλονικὴ 1983.

3. Κ ο λ ι τ σ ἄ ρ α Ἱ., Ὁ Παῦλος καὶ οἱ Ἑλληνας, Ἀθήναι 1966.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Πρὸς ἀπόδοσιν ἐπιβεβλημένων τιμῶν.

Ἐπειδὴ — ἕνεκα τῶν θερινῶν διακοπῶν τοῦ Τυπογραφείου τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» — ἡ ὕλη τοῦ τεύχους τῆς «Ἐκκλησίας» διὰ τὸν μῆνα Αὐγoustιον ἐπρόκειτο νὰ ἔχη παραδοθῆ ἡ ἀπόδοσις τῆς πρώτης ἡμέρας τοῦ Ἰουλίου, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμπεριλάβωμεν εἰς τὸ τεύχος τοῦτο Χρονικὸν τῆς εἰς Ἀμερικὴν ἐπισκέψεως τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου καὶ τῆς ἐκλεκτῆς Συνοδείας Αὐτοῦ.

Ἐκεῖνο ὅμως, ὅπερ εἶναι δυνατόν ἤδη νὰ ἐπισημανθῆ εἶναι ὅτι τόσο οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ λοιποὶ Ὀρθόδοξοι τῆς Ἀμερικῆς, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπον Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον, ὅστις εἶναι καὶ ὁ κύριος ἐμφυχωτῆς τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ὅλου προγράμματος τῆς ὑποδοχῆς, ὅσον καὶ οἱ ἡγέται καὶ τὰ μέλη τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐτεροδόξων Χριστιανῶν, ὡς καὶ αὐταὶ αἱ Ἀρχαὶ καὶ οἱ ἐκπρόσωποι διαφόρων Ὄργανισμῶν καὶ Σωματείων ἔχουν ζῆσει ἐντόνως τὸν πυρετὸν τῆς προετοιμασίας πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ἐπιβεβλημένων τιμῶν εἰς τὸν Προκαθήμενον τῆς πρωτοθρόνου ἐν τῇ καθ' ὅλον Ὀρθοδοξίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ προσωπικότης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἐπισημὴ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου εἰς Ἀμερικὴν θὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς πάντας, οἵτινες θὰ γνωρίσουν Αὐτὸν εἴτε διὰ προσωπικῆς συναντήσεως, εἴτε ἀπὸ τῆς τηλεοράσεως, τοῦ ραδιοφώνου καὶ τοῦ ἡμερησίου καὶ περιοδικοῦ Τύπου, νὰ ἐκτιμῶσιν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ὀρθοδοξίας. Οὗτος κυριολεκτικῶς καιρικῶς τὰς καρδίας τῶν γνωριζόντων αὐτὸν διὰ τῶν ἐξαιρέτων προσωπικῶν του χαρισμάτων.

Ὡς καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔχομεν ἐπισημάνει, ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης διακρίνεται ὡς ἐνσάρκωσις τῆς ταπεινότητος κατὰ Θεὸν σοφίας καὶ συνέσεως, τῆς παροιμιώδους ἀπλότητος, τῆς μελιχλιότητος, τῆς προσηνείας, τῆς χριστιανικῆς λεπιότητος, εὐαισθησίας καὶ εὐγενείας, τῆς ἐναρμονίσεως τῆς ἀκριβοῦς ὀρθοδόξου παραδόσεως πρὸς τὰ ἐπίκαιρα σημερινὰ προβλήματα καὶ αἰτήματα καὶ τῆς

σταθερᾶς προθέσεως πρὸς συνέχισιν τῶν ἐν ἀγάπῃ διεκκλησιαστικῶν καὶ διορθοδόξων διαλόγων τῆς ἀληθείας, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀληθείας μόνον εἶναι δυνατόν νὰ οἰκοδομηθῆ ἡ προσέγγισις καὶ ἐνότης τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὁ νῦν Σεπτὸς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων, συμπαραστατούμενος ὑπὸ διακεκριμένων Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, μετ' ὑποδειγματικῆς συνέσεως καὶ μετὰ τοῦ ἀναγκαίου ρεαλισμοῦ, ὅστις προφυλάσσει ἐξ οὐτοπιστικῶν ἐνεργειῶν, συνεχίζει τὴν πεφωτισμένην προσπάθειαν ἔνθεν πρὸς ἀνταπόκρισιν τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὰ αἰτήματα τοῦ 2000 καὶ ἄφ' ἐτέρον πρὸς διατήρησιν τῆς διορθοδόξου συμπνοίας καὶ πρὸς ἀσφαλῆ πορείαν πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς διεκκλησιαστικῆς ἐνότητος.

Ὁ νέος Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας.

Μετὰ πολλῶν ἐλπίδων τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ ἡ καθ' ὅλον Χριστιανικὴ Οἰκουμένη ἐδέχθησαν τὸ ἄγγελμα τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Ἀγιωτάτου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου τοῦ Β', ὅστις προηγουμένως ἦτο Μητροπολίτης Λένινγκραντ καὶ Νόβγοροντ.

Ὁ νέος Πατριάρχης διακρίνεται διὰ τὴν μόρφωσιν, τὴν γλωσσομάθειαν καὶ τὴν εὐρύτητα τῶν ὁριζόντων του, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε κατὰ τὴν ἐπὶ τρεῖς σχεδὸν δεκαετίαι προσφορὰν του ἐν τῷ «Συμβουλίῳ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐπὶ πλέον εἶναι γνωστὴ ἡ σύνεσις του καὶ ὁ πόθος του πρὸς ἄρσιν τῆς περιθωριοποιήσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις, ὡς οὗτος ἐδήλωσε, μετὰ τὴν πρόσφατον συνάντησίν του μετὰ τὸν Μιχαὴλ Γκορμπασώφ, δεόν νὰ συνδέσῃ τὴν προώθησιν τοῦ ἀγιαστικοῦ καὶ λειτουργικοῦ της ἔργου μετὰ τῆς ἐπεκτάσεως αὐτοῦ πρὸς ἐλευθέρως φιλανθρωπικὰς καὶ μορφωτικὰς δραστηριότητας, διὰ τὰς ὁποίας πρέπει νὰ προετοιμασθῶν διὰ καταλλήλου ἐκπαιδεύσεως πολυαριθμότεροι κληρικοί.

Τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία» συνδέει τὰς εὐχὰς του μετὰ τοῦ Χριστεπώνυμου πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εὐχεται, ὅπως ὁ νέος Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ποιμάνῃ ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸ ἐκλεκτὸν ποίμνιόν του, προσωθήσῃ τὸ

ἔργον τῆς ἀναμορφώσεως καὶ ἀνορθώσεως τῆς ἐν τῇ Σοβιετικῇ Ἐνώσει ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ ἀποκαταστήσῃ ὁμαλὰς συνθήκας ἀπολύτως ἐλευθέρως ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος καὶ κανονικῆς συνεργασίας μετὰ τῶν ἄλλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς δόξαν τῆς καθ' ὅλου Ὁρθοδοξίας.

Τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γέρον Χαλκηδόνοσ κ. Βαρθολομαῖος, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὴν θαυραίνουσα θεολογικὴν του μόρφωσιν, τὴν γλωσσομάθειαν καὶ τὴν ἐν τοῖς οἰκουμενικοῖς διαλόγοις ἀκτινοβολίαν του, ἐπὶ κεφαλῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μετέσχε τῆς ἐν τῇ Βασιλικῇ τοῦ Ἁγίου Πέτρου Θρονικῆς Ἐορτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης. Κατὰ τὴν ἐν συνεχείᾳ ἰδιαιτέραν ἀκρόασιν, ἐν προσφωνήσει του πρὸς τὸν Πάπαν Ἰωάννην Παῦλον τὸν Β', ἀναφερόμενος καὶ εἰς τὸ ζήτημα τῆς Οὐνίας, ἐπεσήμανε μετὰ παρηγορίας τὰ ἑξῆς:

«Ἡ συνάντησις ἡμῶν ἐφέτιος κατὰ τὴν Ὑμετέραν Θρονικὴν Ἐορτὴν συμπίπτει πρὸς μίαν δύσκολον στιγμὴν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡμῶν, σκιαζομένην ἐκ τοῦ ἀκανθώδους προβλήματος τῶν ὑφ' Ὑμᾶς τελουσῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολικοῦ Ρυθμοῦ, τὸ ὁποῖον παρ' ὀλίγον νὰ ὀδηγήσῃ εἰς ναυάγιον τὴν πρόσφατον συνέλευσιν τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ Θεολογικοῦ ἡμῶν Διαλόγου. Δι' αὐτὸ κατὰ τὴν παρούσαν στιγμὴν χρειάζομεθα ἐντονωτέραν προσευχὴν καὶ μεγαλυτέραν ψυχραιμίαν καί, πρὸ παντός, περισσοτέραν ἀγάπην... Ἡ ὁδὸς τοῦ Διαλόγου εἶναι ἐκεῖνη, πὸν ἄγει εἰς τὴν πλήρη κοινωνίαν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἢ ὁδὸς τοῦ Διαλόγου καὶ ὄχι αἱ ἐνωτικαὶ μέθοδοι τοῦ παρελθόντος, τῶν ὁποίων τὰς συνεπειὰς αἰσθανόμεθα καὶ ὑφιστάμεθα καὶ σήμερον».

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χαλκηδόνοσ κ. Βαρθολομαίου θὰ τύχουν τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ διὰ τὸ τέλος τὸ μὲν Βατικανὸν θὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν συρρίκνωσιν καὶ ἐξάλειψιν τῆς Οὐνίας, οἱ δὲ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Οὐνίται θὰ συναισθανθῶν, διὸ οἷτοι δέον νὰ ἐπιδιώξουν τὴν αὐτοκατάργησιν των οὐ μόνον χάριν τῆς γνησίας διεκκλησιαστικῆς ἐνότητος, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντός των, ὅπερ ἀπαιτεῖ τὴν ἄρσιν τοῦ ἐσσοτερικοῦ διχασμοῦ καὶ τῆς ὑπαρξιακῆς διασπάσεώς των.

«Ἀξίες ἀπαρασάλευτες».

Ἐκ τοῦ μόλις ληφθέντος τεύχους τοῦ περιοδικοῦ «Ὁρθόδοξος Κήρυξ», τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας, ἐγένοντο γνωστοὶ οἱ ἐν αὐτῇ λαμπροὶ ἑορτασμοὶ πρὸς τιμὴν τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων.

Ἐν τῇ διὰ τοὺς ἑορτασμοὺς τοῦτους σχετικῇ ἐγκυκλίῳ, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποστείλει πρὸς τὸν κληρὸν καὶ τὸν λαὸν ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριος, ἐτονίσθησαν ἐκτὸς τῶν ἄλλων τὰ ἑξῆς, τὰ ὁποῖα ἔχουν σημασίαν οὐ μόνον διὰ τοὺς Ὁμογενεῖς τῆς Μ. Βρετανίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ὁρθόδοξους Ἑλληνας:

«Κάνουμε θεομὴ ἔκκληση καὶ παρακαλοῦμε νὰ καλλιέργηθῇ συστηματικώτερα καὶ σὲ βάθος ἢ ἐθελοντικὴ ἐργασία καὶ προσφορά. Ὁ κάθε ἕνας καὶ κάθε μία Χριστιανὴ Ὁμογενὴς πρέπει νὰ μάθουμε συστηματικώτερα νὰ ἀφιερώνουμε λίγο ἀπὸ τὸ χρόνον, ἀπὸ τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνεσὴ μας γιὰ τοὺς ἄλλους. Γιὰ τοὺς Ναοὺς, τὰ Σχολεῖα, τὰ Ἰδρύματα, τοὺς Γέροντες, τὴ Νεολαία, τοὺς ἐμπεριστατοὺς Ἀδελφούς μας.

»Τέτιο ἀνώτερο ἦθος καὶ τέτοιες ἐπιθυμίαις ποροῦν νὰ κάμουν καὶ νὰ ἔχουν μόνο ἐκεῖνοι, πὸν ἔχουν θεοσέβεια, θαυραίνουσα πίστιν, καὶ εἶναι ἐμποτισμένοι σὲ ἱερὰ νάματα. Ἔτσι θὰ πορῶσουμε νὰ συμβάλουμε καὶ σὲ τὴν δικὴν μας πνευματικὴ ἀνανέωση, ἀλλὰ καὶ θὰ συντελέσουμε ὥστε νὰ ἀποκτήσῃ ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ὁμογένεια, ἡ οἰκογένεια, ἡ κοινωνία καὶ τὸ Γένος μας νέα διάστασις σὲ ὄραματισμοὺς καὶ τὰ ἔργα τους. Ζοῦμε σὲ μιὰ κοινωνία καταναλωτικὴ καὶ σὲ μιὰ ἐποχὴ πὸν εἶναι ἐν πολλοῖς ὀλισθητικὰ προσανατολισμένη. Ἡ πνευματικὴ ἀναβάπτιση γίνεται μὲ μέτρο καὶ γνώμονα τὶς μεγάλες ἀξίες πὸν ἐκαλλιέργησαν, ἐβίωσαν καὶ ἐκήρυξαν οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες. Αὐτὲς οἱ ἀξίες παραμένουν ἀπαρασάλευτες γιὰ τὴν στήριξιν τῆς ἀλήθειας, σὲ τὸ Θεὸν καὶ σὲ τὴν ἱερότητα τοῦ ἀνθρώπου σὰν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου».

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος», νὰ σημειώσουν καὶ τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως,
Παγωνιακῆς καὶ Κονίτσης

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ

18.6.1990

- 1) Ίεράν Σύνοδον
- 2) Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν
- 3) Ἑλληνικὸν καὶ Ξένον Τύπον
- 4) Ραδιοτηλεοπτικὰ Μέσα Ἐνημερώσεως

Προσφάτως εἶχαμε καταγγεῖλει τὴν θαναυσότητα καὶ τὴν ἐγκληματικὴ συμπεριφορὰ τῶν ἀλθανικῶν ἀρχῶν εἰς θάρος τοῦ θιαίως ἀποσχηματισθέντος Ἱερέως Ἀντωνίου Γκιόκα, ἄλλοτε Ἐφημερίου Πέπελης.

Ὁ ἐν λόγῳ Ἱερεύς, ἐξ αἰτίας τῆς παρρησίας καὶ τῆς θαρραλέας συμπεριφορᾶς του, ἐδάρη ἀνηλεῶς καὶ συνελήφθη ἀπὸ τὴν SIGOURIMI, ἐπὶ πολλὰς δὲ ἡμέρας ἦτο ἀγνωστον ποῦ εὕρισκετο.

Ἡδῆ, ὅμως, ὡς μᾶς ἐγνωστοποίησαν οἱ τελευταῖοι Βορειοηπειρωτὲς φυγάδες Ἡλίας Κύρος, Χρῆστος Βλάχος καὶ Βασίλειος Γκάγκαλος, καταγόμενοι ἀπὸ τὸ πλησίον τῆς Πέπελης χωρίον Βουλιαράτες, ὁ π α π α Γ κ ι ὁ κ α ς ἀ φ ἔ θ η ἐ λ ε ῦ θ ε ρ ο ς, καὶ τοῦτο ἐξ αἰτίας τῆς ἐν Ἑλλάδι ἀντιδράσεως.

Καίτοι, καθ' ἡμᾶς, ἡ Ἑλληνικὴ ἀντίδρασις ὑπῆρξε λίαν ὑποτονικὴ, διότι οἱ πλείστες μὲν ἐφημερίδες οὔτε στὰ «ψιλὰ» δὲν ἐπέρασαν τὴν καταγγελία μας, ἡ ἀνακοίνωσις δὲ τοῦ κυβερνητικοῦ ἐκπροσώπου ἔγινε μὲ καθυστέρησιν μίᾳς ἑβδομάδος, ἐν τούτοις ἐπετεύχθη θετικὸν ἀποτέλεσμα.

Τὸ γεγονός ἀπὸ ἐρχεται νὰ ἐπιβεβαιώσῃ, πρῶτον ὅτι οἱ Ἀλθανοὶ ὑπολογίζουν σοβαρῶς τὶς ἀντιδράσεις καὶ δεῦτερον, ὅτι εἶναι τεραστία ἢ εὐθύνη καὶ ἐνοχὴ ὄσων, ἐν Ἑλλάδι, σιωπῶμεν ἔναντι τῶν συνεχιζομένων, δυστυχῶς, ἐγκλημάτων τοῦ τυραννικοῦ ἀλθανικοῦ καθεστώτος εἰς θάρος τῶν ἐν Βορείῳ Ἡπειρῷ ἀδελφῶν μας.

Ταῦτα λέγοντες, σκεπτόμεθα τί θὰ ἐγίνετο, ἐπὶ παραδείγματι, ἐάν οἱ 158 Βουλευταὶ μας ἐξ ὄλων τῶν κομμάτων ἔστειλαν καὶ εἰς τὰ Τίρανα παρόμοιον τηλεγράφημα, μὲ ἐκεῖνο ποῦ ἀπηύθυναν εἰς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν 2 Τούρκων κομμουνιστῶν ἡγετῶν, καὶ διεμαρτύροντο διὰ τὶς χιλιάδες τῶν Ἑλλήνων Βορειοηπειρωτῶν φυλακισμένων καὶ ἐξορίστων.

Σκεπτόμεθα, ἀκόμη, τί θὰ συνέβαινε, ἐάν ἐγίνετο καὶ πρὸς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀλθανικὴ Πρεσβεία πορεία, ἀνάλογη μὲ ἐκείνη ποῦ ἔγινε πρὸς τὴν Τουρκικὴ Πρεσβεία, διὰ τὸ ἀνωτέρω ζήτημα, στὴν ὁποία, μάλιστα, ἡγήθη καὶ Κυβερνητικὸς Βουλευτὴς, ὡς ἐγράφη εἰς τὸν Τύπον.

Ἀλλά, δυστυχῶς, διὰ τοὺς Ἕλληνας ἀδελφούς δὲν ἔγινε, μέχρι σήμερα, κανένα παρόμοιο διάδημα.

Εἶναι, ὅμως, καιρὸς, οἱ Ἕλληνες νὰ σοβαρευθοῦ-

με καὶ νὰ σκεπτόμεθα περισσότερο Ἑλληνικά, διότι ἢ περαιτέρω ἀνοχὴ μας καὶ σιωπὴ μας εἶναι καταστροφικὴ διὰ τὸν Βορειοηπειρωτικὸν Ἑλληνισμόν.

Διότι, ἐνῶ ἡμεῖς σιωπῶμεν, καθ' ἣν στιγμὴν ἓνα κομμάτι τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὄχι μόνον ἀφελληνίζεται καὶ ἀποχριστιανίζεται, ἀλλὰ καὶ ὑφίσταται βιολογικὴν γενοκτονίαν, οἱ Ἀλθανοὶ ἐπέτυχαν, τελευταίως, νὰ γίνῃ ἡ χώρα τους παρατηρητὴς τῆς ΔΑΣΕ, ὁμοφώνως καὶ μὲ τὴν ψήφον τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ τί σημαίνει αὐτό, τὸ ἔδειξεν ὁ Ἀλθανὸς ἀντιπρόσωπος, ὅταν, κατὰ τὴν πρώτην ἐμφάνισίν του εἰς τὴν ΔΑΣΕ, ἀνεκοίνωσε θρασυτάτα ὅτι στὶς ἀλθανικὲς φυλακὰς ὑπάρχουν μόνον 85 «ἀντάρτες» καὶ «ἐπαναστάτες» κατὰ τοῦ ἀλθανικοῦ καθεστώτος, καὶ ὅτι τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα τῆς Ἑλληνικῆς Μειονότητος εἶναι σεβαστά, χωρὶς, δυστυχῶς, ἀντίκρουσιν ἐκ μέρους τοῦ Ἑλλήνου ἀντιπροσώπου.

Τώρα, δὲν μένει, παρὰ ἢ θερμὴ εὐχὴ, ὅπως οἱ σάφεις καὶ θαρραλέες θέσεις τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ εἰς Ἀμερικὴν διὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ὑλοποιηθοῦν δεόντως, ἐπ' ὠφελεία τῶν δεινῶς χειμαζομένων, ἐκεῖ μέσα, ἀδελφῶν μας.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Παγωνιακῆς καὶ Κονίτσης
ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Πανηγυρικὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς σὲ παλμὸ καὶ περιεχόμενο ἦταν καὶ φέτος ἡ ἐκδήλωση γιὰ τὴ λήξη τῆς κατηχητικῆς χρονιάς 1989 - 1990.

Τὴν ὄλη φροντίδα τοῦ προγράμματος εἶχε, ὅπως πάντα, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Ἀγαθόνικος μὲ τὸν ἀδελφ. Γενικό Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο π. Ἀντρέα Παπᾶ καὶ τοὺς ἐπίλεκτους συνεργάτες στὸν τομέα τῆς Νεότητος τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως.

Στὸ πλοῦσιο σὲ χρόνον καὶ πρωτοτυπίες πρόγραμμα κυριάρχησαν οἱ θρησκευτικοὶ ὕμνοι, τὰ χριστιανικὰ τραγούδια ἀπὸ τοὺς μαθητὲς τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μὲ τὴ δ)νση τῶν μουσικοδιδασκάλων κ.κ. Ἀνδρέα Βουτσινᾶ καὶ Γεωργίου Κατσούλη.

Ἀνάμεσα στὶς πρωτοτυπίες τῆς ἐκδήλωσης ἐντάσσεται καὶ ἡ παρουσία καὶ συμμετοχὴ μὲ χριστιανικὰ τραγούδια τοῦ κ. Κοινούση, ποῦ ἄφησε ἄριστες ἐντυπώσεις στὸ ἀκροατήριον.

Ἰδιαίτερη σημασία, γιὰ τὴν κρισιμότητα τῆς ἐποχῆς, εἶχε τὸ χαιρετιστήριο μήνυμα τοῦ Σεβασμιωτάτου πρὸς τοὺς νέους τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τῶν Χριστιανικῶν Ὁμάδων, γιὰ μιὰ ὀρθὴ πορεία δημιουργικὴ καὶ καρποφόρα, μέσα στὸν παραγμένο κόσμον.

Ἀκόμα τὸ πρόγραμμα περιελάμβανε χριστιανικοὺς διαλόγους, ποίημα 20ῆς αἰῶνας, ποῦ τόνιζαν τὴν ἀ-

ξία τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων γιὰ τὴ σύγχρονη κοινωνία.

Πέρα ἀπὸ κάθε προσδοκία καὶ περιγραφή ἦταν ἡ παρουσία τῶν χορευτικῶν ἀπὸ μαθητὲς καὶ μαθήτριες τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τῶν Χ.Μ.Ο., πού συγκροτοῦν καὶ τίς ὁμάδες τῶν Λυκείων Ἑλληνίδων Παιανίας, Κορωπίου καὶ Σπάτων. Τὰ παιδιὰ χόρευαν μὲ ζωντανὴ μουσική, φορώντας παραδοσιακὲς ἑλληνικὲς φορεσιὲς καὶ καταχειροκροτήθηκαν ἀπὸ τὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον.

Τέλος τὴν πετυχημένη στὸ σύνολο τῆς ἐκδήλωσης τίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεὶμ Πανοσ. Ἀρχιμ. π. Νικόλαος Πρωτοπαπᾶς, Δ)ντὴς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Γ' ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων κ. Φράγκος, ὁ βουλευτὴς κ. Σταύρου, πολιτευτὲς, ὁ Δήμαρχος, οἱ κοινοτάρχες, ἐκπρόσωποι τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, συλλόγων, σωματείων τῆς περιφέρειας μας.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Στὸ τρίμηνο Ἰανουαρίου - Μαρτίου 1990 στὴν Ἱερά μας Μητρόπολη ἔλαβαν χώρα μεταξὺ ἄλλων καὶ οἱ ἑξῆς ἐκδηλώσεις:

—Στις 18 - 19 Φεβρουαρίου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἀλέξιος τέλεσε στὴν Ἱ. Μονὴ Ρουσάνου Μετεώρων μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς μνήμης τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας καὶ τῶν ὀνομαστηρίων τῆς ὁμωνύμου τῆς Καθηγουμένης τῆς Ἱεράς Μονῆς ἀγρυπνία. Περί τὸ τέλος δὲ τοῦ ἑσπερινοῦ ἔκειρε σὲ μεγαλόσημη τὴν ἀδελφὴ τῆς Ἱεράς Μονῆς Θέκλα μοναχί.

—Στις 3.3 ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος χοροστάτησε καὶ μίλησε ἀλληλοδιαδόχως, ἀφοῦ προηγουμένως ὑποδέχθηκε τίς τίμιες κάρες τῶν ἁγίου Βησσαρίωνος καὶ ὁσίου Δανιὴλ τοῦ Μετεωρίτου, στὸν ἱερὸ Ναὸ τοῦ χωριοῦ Δούσικο καὶ στὸν ἱερὸ Ναὸ ἁγίων Ἀποστόλων Φαρκαδόνας. Καὶ στοὺς δύο ἱεροὺς Ναοὺς ἡ προσέλευση τῶν πιστῶν ἦταν μεγάλη.

—Στις 10.3 ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ ἔκειρε στὴν Ἱερά Μονὴ Βυτουμᾶ σὲ μικρόσημη τὴν ἀδελφὴ τῆς Μονῆς Σαλώμη μοναχί καὶ πατρικῶς ἐνουθέτησε αὐτὴν διὰ καταλλήλου προσλαλιάς. Στὴν ἀκολουθία τοῦ ἑσπερινοῦ χοροστάτησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μυτιλήνης, Ἑρεσοῦ καὶ Πλωμαρίου κ. Ἰάκωβος, εἰδικῶς ἀφιχθεὶς στὰ Τρίκαλα, προκειμένου τὴν ἐπομένη ἡμέρα (Κυριακὴ 11.3), νὰ χειροτονήσει σὲ Διάκονο στὸν ἱερὸ Ναὸ ἁγίου Ἀθανασίου Ἁγίας Μονῆς πόλεως Τρικάλων τὸν θεολόγο κ. Χρήστο Καραμουζῆ, προορίζοντάς τον γιὰ Ἱεροκήρυκα τῆς Ἐπαρχίας του.

—Στις 19.3 ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος παρουσία τῶν Ἀρχῶν τοῦ Νομοῦ καὶ τῆς πόλεως Τρικάλων καὶ πολὺ κόσμου ἐγκαινίασε τὴν ἔκθεση τοῦ κ. Λαζάρου Δεριζιώτη μὲ θέμα: «Τὰ Θεσσαλικά Ψηφιδωτά». Στὴν ἔκθεση αὐτὴ φάνηκε ὁ ζήλος καὶ ἡ σπου-

δή, ἡ μελέτη καὶ ἡ κατοχὴ τοῦ ἀντικειμένου ἀπὸ τὸν σπουδαῖο ἀρχαιολόγο κ. Λάζαρο Δεριζιώτη.

—Στὰ πλαίσια τῶν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων «Μεγάλο Μετέωρο — ἑξακόσια χρόνια Μοναστικῆς μαρτυρίας», στὴν αἴθουσα τοῦ Δημοτικοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Τρικάλων «Ἀχίλειον»:

Στις 27.1 ἔγινε προβολὴ φωτεινῶν διαφανειῶν (σλαϊτς) μὲ θέμα: «Μετέωρα». Πρὶν τὴν προβολὴ μίλησαν στὸ πολυπληθὲς ἀκροατήριον ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος καὶ ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Ἀθανάσιος, Καθηγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς.

Στις 24.2 ἔγινε ὁ ἀγιασμός τῶν ἐγκαινίων τῆς ἐκθέσεως φωτογραφίας μὲ θέμα: «Μετέωρα». Ἡ ἔκθεση παρέμεινε ἀνοικτὴ μέχρι τίς 11.3.

Στις 24.3 μίλησε ὁ Αἰδεσ. Πρωτοπρ. κ. Γεώργιος Μεταλληνός, Ἀναπλ. Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν μὲ θέμα: «Τὸ ράσο στὴ θυσία γιὰ τὴν ἐλευθερία». Τὸν ἐκλεκτὸ ὁμιλητὴ παρουσίασε στὸ πολυπληθέστατο ἀκροατήριον καὶ προλόγισε ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος. Μετὰ τὴν ἐντυπωσιακὴ καὶ τεκμηριωμένη ὁμιλία ἔγινε ἡ ἀπονομὴ θραβείων ἐκθέσεως ἰδεῶν καὶ ἔργων ζωγραφικῆς σχετικὰ μὲ τὰ Μετέωρα μαθητῶν Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου Νομοῦ Τρικάλων. Τὰ θραβεῖα ἔδωσαν ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο καὶ οἱ λοιπὲς Ἀρχὲς τοῦ Νομοῦ καὶ τῶν πόλεων Τρικάλων καὶ Καλαμπάκας.

Στις 31.3 δόθηκε συναυλία βυζαντινῆς μουσικῆς ὑπὸ τοῦ βυζαντινοῦ χοροῦ «Οἱ μαῖστορες τῆς ψαλτικῆς τέχνης», χορᾶρχης τοῦ ὁποιοῦ, ὡς γνωστόν, εἶναι ὁ ἐλλογιμώτατος Ἀναπλ. Καθηγητὴς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν κ. Γρηγόριος Στάθης. Ὁ χορὸς παρουσίασε γιὰ πρώτη φορὰ μετεωρίτικα ψάλματα ἀπ' τοὺς κώδικες βυζαντινῆς μουσικῆς τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν Ἱερῶν Μονῶν τῶν Μετεώρων σὲ ἐξήγηση στὴ νέα μέθοδο ἀναλυτικῆς σημειογραφίας ἀπ' τὸν κ. Γρηγόριο Στάθης. Συγκεκριμένα ἀκούσθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ κομμάτια ἀπὸ τὰ μουσικὰ ἔργα τῶν Παρθενίου ἱερομονάχου, Καθηγουμένου τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγάλου Μετεώρου (δ' τέταρτο ἡ' αἰῶνος) καὶ Μανολάκη, Πρωτοψάλτη Τρίκκης (περὶ τὸ 1750). Στὴν ἀρχὴ προλόγισε τὴν ἐκδήλωση ὁ Σεβ. Ποιμενάρχης μας κ. Ἀλέξιος, μίλησε ὁ Καθηγητὴς κ. Στάθης καὶ στὴ συνέχεια ὁ χορὸς ὑπὸ τὴ διεύθυνσή του ἀπέδωσε ὠραιότατα τοὺς ὕμνους. Ἦταν μιὰ ἐκδήλωση πού καὶ καταχειροκροτήθηκε, ἀλλὰ καὶ μεταρσίωσε τὸ ἀκροατήριό της.

(Ἐκ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως)

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Γέροντα Χαλκηδόνος κ. Βαρθολομαῖο καὶ Ἑλενουπόλεως κ. Ἀθανάσιο ἐπισκέφθηκε μεταξὺ 21 Μαΐου καὶ 2 Ἰουνίου τὸ Βατικανὸ καὶ τίς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες Ρουμανίας, Πολωνίας, Τσεχοσλοβακίας καὶ Σερβίας, μὲ σκοπὸ νὰ ἔχη ἐπικοινωνίες κυρίως γιὰ τὸ θέμα τῆς Οὐνίας.

Συγκεκριμένα, στὴ Ρώμη ἡ Ἀντιπροσωπεῖα συνεργάσθηκε μὲ τοὺς ἀρμοδίους τοῦ Ποντιφικοῦ Συμ-

βουλίου για την ένότητα των Χριστιανών και συνωμίλησε με την Αυτού Άγιότητα, τόν Πάπα, κατά την διάρκεια γεύματος που παρέθεσε προς αυτή, έκφρασα την ανησυχία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ευρύτερα της Όρθοδοξίας για την αναβίωση της Ουνίας και την επιθετικότητα της σε μερικές περιπτώσεις, πράγμα που θέτει σε κίνδυνο τις σχέσεις Όρθοδοξίας και Καθολικισμού και ειδικότερα τόν μεταξύ τους Θεολογικό Διάλογο. Άναλόγου περιεχομένου ήταν και τó Πατριαρχικό Γράμμα που οί δύο Μητροπολίτες επέδωκαν στόν Πάπα.

Στις Όρθόδοξες πάλι Έκκλησίες που επισκέφθηκε ή Άντιπροσωπεία μετέφερε την έκφραση της συμπαθείας, της αλληλεγγύης και της συμπαραστάσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τόν τελευταίο καιρό, ενημερώθηκε λεπτομερώς γι' αυτά και τις ενημέρωσε για τó διάβημα που έκανε σχετικά στό Βατικανό. Στην Πράγα, επί πλέον, οί Μητροπολίτες Χαλκηδόνας και Έλενουπόλεως επισκέφθηκαν τόν Άναπληρωτή Πρωθυπουργό της Χώρας Έξοχ. κ. Όσσηφ Χρωμάτκα και συζήτησαν μαζί του θέματα αναφερόμενα στις σχέσεις των Χριστιανικών Έκκλησιών στην Τσεχοσλοβακία και στη θέση τους κάτω από τις νέες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της Χώρας. Άς σημειωθεί, ότι ο κ. Χρωμάτκα είναι Διαμαρτυρούμενος κληρικός και μέλος του Προεδρείου του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Έκκλησιών.

Η Πατριαρχική Άντιπροσωπεία δέν επισκέφθηκε την αδελφή Όρθόδοξη Έκκλησία της Ρωσίας, ή όποια σοβαρά δοκιμάζεται από τó πρόβλημα της Ουνίας, γιατί πρόσφατα Άντιπροσωπεία της Έκκλησίας αυτής ήταν στό Φανάρι και εκεί έγιναν οί σχετικές συζητήσεις μεταξύ των δύο Έκκλησιών.

—Έξ άλλου, άλλη Άντιπροσωπεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου, αποτελούμενη από τούς Σεβ. Μητροπολίτες Πέργης κ. Ευάγγελο και Μελιτηνής κ. Όσσείμ, επισκέφθηκε από 4 έως 9 Μαΐου τά Όεροσόλυμα για νά έκφράση, πέραν του τηλεγραφήματος του Οικουμενικού Πατριάρχου προς τόν Πατριάρχη Όεροσολύμων, την συμπάραστασι του Οικουμενικού Πατριαρχείου προς την αδελφή Σιωνίτιδα Έκκλησία και προσωπικά προς τόν Μακ. Πατριάρχη κ. Διόδωρο για τó επεισόδιο της καταλήψεως του Πατριαρχικού ξενώνας από Έβραίους και τόν κίνδυνο, γενικότερα, που διατρέχουν τά δικαιώματα και τά προνόμια της Άγιοταφίτικης Άδελφότητος ως έκ του έπεισοδίου αυτού. Η Άντιπροσωπεία άφου έπεκινώνησε και συνεργάσθηκε με τόν Πατριάρχη και μέλη της Όερας Συνόδου και επισκέφθηκε και τόν Μουφτή της Όεροσαλήμ, επέστρεψε μέσω Όαθωνών στό Φανάρι.

—Ό Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας την Τρίτη της Διακαινησίμου τέλεσε την Θεία Λειτουργία στόν Όερό Ναό Όαγίου Γεωργίου των Έλλήνων στη Βενετία με την ευκαιρία της ενάρξεως του ιστορικο-θεολογικού Συμποσίου για τά 550 χρόνια της Συνόδου Φερράρας - Όλωρεντίας, τó όποιο ώργάνωσε ή Διε-

θνης Όταιρεία έρεύνης της Ιστορίας των Συνόδων. Κατά την όμιλία του μετά τó Ευάγγελο ό Όεράρχης μετέφερε προς τούς συνέδρους τόν πασαλινό χαίρετισμό του Οικουμενικού Πατριάρχου και αναφερόμενος στη Σύνοδο Φερράρας - Όλωρεντίας, είπε ότι δέν μπορεί νά άποτελέση πρότυπο ένωτικής Συνόδου, όπως και ό καρπός του πνεύματός της, ή Ουνία, δέν μπορεί νά άποτελέση πρότυπον ένώσεως Καθολικών και Όρθοδόξων, όπως άνεγνώρισε και ή ειδική μικτή Όποεπιτροπή για την Ουνία και τόν προσηλυτισμό που συνήλθε τόν Όανουάριο στη Βιέννη. Πάντως, είπε, οί σημερινές οικουμενικές προσπάθειες είναι γνησιότερες, διότι δέν προέρχονται από έξωεκκλησιαστικές σκοπιμότητες, όπως τότε, άλλ' άποβλέπουν στην πραγμάτωση του θελήματος και της προσευχής του Κυρίου «ίνα πάντες έν ωσι». Και κατέκλεισε λέγοντας ότι θά ήταν κρίμα νά καταστραφή λόγω της Ουνίας ό,τι έπετεύχθη κατά τις τελευταίες δεκαετίες στόν τομέα της προσεγγίσεως και της συνεργασίας των Έκκλησιών με πολλούς κόπους, με προσευχή και με έλπίδες πολλές για τó μέλλον.

—Ό Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνας από 4 έως 8 Μαΐου επισκέφθηκε τó Όαγιον Όoros και συνεργάσθηκε με ειδική Όεροκοινωνική Όπιτροπή και έν συνεχεία με την Όερά Κοινότητα για τόν καταρτισμό του προγράμματος της επισκέψεως του Οικουμενικού Πατριάρχου στόν Όερό Όόπο τó τελευταίο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου έ.έ. Κατά την παραμονή του στό Όαγιον Όoros ό Μητροπολίτης Χαλκηδόνας προέστη της πανηγύρεως της Όερας Μονής Ξενοφώντος και χειροτόνησε σε πρεσβύτερο τόν έκ των αδελφών της Διάκονο Πρόδρομο. Όπίσης επισκέφθηκε αρκετές άλλες Μονές και την Όαθωνιάδα Έκκλησιαστική Όακαδημία και μίλησε στους μοναχούς και στους Όεροσπουδαστάς άντιστοιχώς.

Έν συνεχεία, στις 9 Μαΐου, ό Μητροπολίτης Χαλκηδόνας Βαρθολομαίος έδωσε διάλεξι στην Όαθήνα, στην αίθουσα της Όραχαιολογικής Όταιρείας, ώργανωθείσα από τó «Όδρυμα Όαώννου και Όεριέττης Όρηγοριάδου», με θέμα «Όί υπό τó Οικουμενικόν Πατριαρχείον έν Όαμερική Καρπαθορώσσοι». Ό όμιλητής συνέδεσε τó θέμα με την Ουνία, λόγω της έξ αυτής προελεύσεως της ως άνω έν Όαμερική έκκλησιαστικής όμάδος, καθώς επίσης και με τή Διασπορά, θέμα που θά συζητηθή κατά την προσεχή φάσι της προετοιμασίας της Όαγίας και Μεγάλης Συνόδου της Όρθοδόξου Έκκλησίας.

Την διάλεξι παρακολούθησε πολυπληθές και έκλεκτό άκροατήριο, με έπικεφαλής πολλούς Μητροπολίτες και Καθηγητάς Πανεπιστημίου.

Τέλος, στις 12 Μαΐου, ό Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας έδωσε άλλη διάλεξι στό προάστιο της Ρώμης CASTEL GANDOLFO, μέσα στα πλαίσια του Δ' Οικουμενικού Συμποσίου που ώργάνωσε τó Κέντρο «ΌΝΟ» της μεγάλης Κινήσεως των FOCOLARI, με θέμα «25 έτη από της άρσεως των αναθεμάτων» και άπάντησε στις έρωτήσεις των άκροατών του.

(Έκ της Όρχιγγραμματείας του Οικουμενικού Πατριαρχείου)

Ἱερά Μητρόπολις Γαλλίας

Ἐν σχέσει μετὰ τὸ Κίνημα διὰ τὴν Ἑνότητα τῶν Χριστιανῶν, ἰδρύθηκε πρὸ δέκα ἐτῶν, ἡ «Οἰκουμενικὴ Ἐπιτροπὴ - Ἐτουάλ - Σάν - Ζελυζέ», διὰ τὴν ὁποία ἡ Οἰκουμενικὴ Βιβλικὴ Ἐκθεση εἶναι μία δραστηριότητα νέου τύπου.

Τὸ πρῶτο χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα αὐτῆς τῆς ἐκθέσεως ἦταν ὁ οἰκουμενικὸς καὶ διεθνὴς χαρακτήρας τῶν μετασχουσῶν Ἐνοριῶν:

Προτεσταντικὸς Ναὸς Ἐτουάλ· Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία Ἀγίου Γεωργίου· Ἀμερικανικὸς Καθεδρικός Ναὸς Παρισίων· Καθεδρικός Ὁρθόδοξος Ναὸς τοῦ Ἀγίου Στεφάνου· Ἡ Ἐξαρχία τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας Παρισίων· Ὁ Ἀρμενικὸς Καθεδρικός Ναὸς Παρισίων καὶ οἱ Τρεῖς Ρωμαιοκαθολικὲς Ἐνορίες Σαιν - Τονορέ ντέ Λώ, Ἀγίου Πέτρου ντέ Σαγιώ καὶ Σαιν - Φερντινάν ντέ Τέρν.

Τὸ δεύτερο χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα ἦταν ἡ πραγματοποίησις μιᾶς Ἐκθέσεως σὲ δημόσιο χῶρο, στὴν πλατεία Μαγιώ. Τὰ θέματα ποῦ ἀνεπτύχθησαν ἦσαν τὰ ἑπόμενα:

Ὁ Θεὸς εἶναι Ζῶν καὶ ὁμιλεῖ εἰς τὸν λαόν του διὰ μέσου τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ἡ πόλις στὴν Βίβλο: Βηθλεέμ, Ἱεροσόλυμα ἢ ἐπίγεια πόλις καὶ ἡ Νέα Ἱερουσαλήμ.

Ἡ Βίβλος στὴν πόλη: Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ θιούμενος μετὰ τὴν προσευχὴ καὶ διὰ τῶν μυστηρίων, μετὰ τὴν δημιουργία (τέχνη καὶ φιλολογία), μετὰ τὴν ἀλληλεγγύη ἀπέναντι τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ ξένου.

Στὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως παρέστησαν ἀπὸ Ὁρθόδοξου πλευρᾶς ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Ἱερεμίου Πρωτοσύγκελλος π. Παναγιώτης Σιμιγιᾶτος, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐπιτρόπου Ἀντιοχείας Ἀρχιμανδρίτης π. Γρηγόριος Σαλίμπι, ὁ Πρέσβυς τῆς Κύπρου κ. Γ. Λυκοῦργος καὶ πλῆθος κόσμου.

— Μὲ κατάνυξη καὶ λαμπρότητα γιορτάσθηκε κὶ ἐφέτος στὸ Παρίσι ἡ ἑορτὴ τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, ἐπὶ ὀνόματι τῶν ὁποίων τιμᾶται ὁ εἰς Παρισίους ὀμώνυμος Ἱερός Ναός. Τὴν παραμονὴ τελέσθηκε ὁ μέγας πανηγυρικὸς ἑσπερινὸς ἐνῶ τὸ πρῶτὴ τῆς ἑορτασίου ἡμέρας τελέσθηκε ἡ θ. λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Ἱερεμίου καὶ μετὰ τὴν συμμετοχὴ τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῶν Παρισίων καὶ πλήθους λαοῦ παρὰ τὸ ἐργάσιμον τῆς ἡμέρας. Μετὰ τὸ πέρας τῆς θ. λειτουργίας ὁ Σεβ. ἔκαμεν ἐμπεριστατωμένην ὁμιλίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπηύθυνεν εἰδικὰς εὐχὰς πρὸς τοὺς ἑορτάζοντας Πρόεδρον τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλὴν καὶ τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Κων. Μητσοτάκην. Παρόντες ἦσαν ἐπίσης ὁ Πρέσβυς τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξανδρος Ραφαήλ καὶ ὁ Πρέσβυς τῆς Κύπρου κ. Γ. Λυκοῦργος. Τὸ θράδου δόθηκε δεῖπνο σὲ κεντρικὸ ἑλληνικὸ ἑστιατόριον ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐνορίας τῶν Ἀγίων Κων(νου) καὶ Ἐλένης, στὸ ὁποῖο παρεκάθησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἱερεμίας, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Γαλλίας Πρωτοπρεσβύτερος π. Παναγιώτης Σιμιγιᾶ-

τος μετὰ τῆς συζύγου του, οἱ κληρικοὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως, ὁ Πρέσβυς τῆς Κύπρου κ. Γεώργιος Λυκοῦργος, ὁ Πρόξενος τῆς Κύπρου κ. Ἱ. Ἰωάννου καὶ δεκάδες ὁμογενῶν.

Ἐξ ἄλλου, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Ἱερεμίου πραγματοποιεῖται ἐντὸς τῶν ἡμερῶν προσκυνηματικὴ ἐκδρομὴ στὸ Ὁρθόδοξο Μοναστήριον Ἀγίου Νικόλαου Νταλμερὶ καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴ Βαρκελώνη τῆς Ἰσπανίας.

— Τὴν 16ην Μαΐου ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. Ἱερεμίας ἔδωκε διάλεξη μετὰ θέμα ἡ «Θεολογικὴ ἀνάλυσις τοῦ Πεντηκοσταρίου». Ἡ ἐμπεριστατωμένη καὶ λίαν ἐπιτυχὴς διάλεξις ἔτυχε μεγάλης ὑποδοχῆς. Συνετέλεσε δὲ εἰς τὴν βαθυτέραν κατανόησιν τῆς περιόδου αὐτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας μας. Ἡ ἐπομένη διάλεξις ἔλαβε χώραν τὴν 20ὴν Ἰουνίου εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Κων(νου) καὶ Ἐλένης μετὰ θέμα: «Θεολογικὴ ἀνάλυσις τῶν ἑορτῶν Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος καὶ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου».

Πρωτοπρ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Χ. ΣΙΜΙΓΙΑΤΟΣ
Πρωτοσύγκελλος Ἱ. Μ. Γαλλίας

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΑΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Λεοντοπόλεως

Ὡς ἐγνώρισεν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» ὁ κ. Ἰωάννης Ἀγιάνογλου, καθηγητῆς τοῦ ἐν Καίρῳ Πανεπιστημίου, τὴν 25.8.1989, ἑορτὴ του, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λεοντοπόλεως κ. Τίτος, ἐλειτούργησεν εἰς τὸν Ἀγιον Μηνᾶν Ἰσμαηλίας ὅπου καὶ ἡ ἔδρα τῆς Μητροπόλεως καὶ ἐπροικοδόμησε μικρὰ παιδιὰ μετὰ χρήματα τοῦ θεοσεβοῦς ἐφοπλιστοῦ κ. Κωνσταντίνου Γράτσου καὶ προσέφερεν ὠρολόγια χειρὸς εἰς τὰ μικρὰ παιδιὰ.

Ἀκόμη εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν συνεστήθη «Ταμεῖον Προνοίας χριστιανικῆς ὀρθοδόξου νεολαίας "Ἀλκιμος Γεωργίου Γράτσος"», τὸ ὁποῖον ἔχει σκοπὸν νὰ ἐνισχύη τοὺς ἑλληνοπαιδας τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως. Ἦδη διὰ τὰ 15 παιδιὰ, ἠνοίχθησαν θιβλιάρια εἰς τὴν Τράπεζαν καὶ τὸ ποσὸν ἐὰ καλύπτεται ὑπὸ τοῦ θεοσεβοῦς ἐφοπλιστοῦ κ. Κωνσταντίνου Γράτσου.

—Μερίμνη τοῦ Σεβασμιωτάτου, ἐφωδιάσθησαν ὄλοι οἱ Ναοὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μετὰ λειτουργικὰ θιβλία.

—Ὁ Σεβασμιώτατος διατηρεῖ ἀρίστας σχέσεις μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἑτεροδόξων ἐκκλησιῶν τῆς Ἐπαρχίας του. Ἐπεσκέφθη τὸν σοφολογιώτατον Σέχα Ἰσμαηλίας Μαχμουὺν Ἀϊντον καὶ τοῦ προσέφερε τὸ Κοράνιον μεταφρασμένον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, προσφορὰν τῆς κ. Μαριάννας Λάτση, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην εἰς τὴν Ἀραβικὴν.

—Εἰς τὰς 14 Σεπτεμβρίου ἑορτὴν Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἐλειτούργησε καὶ ἐκήρυξε τὸν θεῖον λόγον εἰς τὴν Ἰσμαηλίαν.

—Ἡ ἐθνικὴ ἐπέτειος τοῦ «ΟΧΙ» ἐωρτάσθη μετὰ λαμπρότητα εἰς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν, μετὰ πανηγυρικὴν θείαν λειτουργίαν καὶ δοξολογίαν εἰς τὴν ἔδραν τῆς Μητροπόλεως.

—Εἰς ἅπαντας τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς Μητροπόλεως ἐτελέσθη ἡ θεία λειτουργία τῶν Χριστουγέννων,

κατόπιν περιοδεῖων, τὰς ὁποίας ἐπραγματοποίησεν ὁ Σεβασμιώτατος καὶ εἰς τὰς τρεῖς Μητροπολιτικὰς περιφερείας Ἰσσημίας, Σουεζ καὶ Ζαγκζίκ.

— Πρὸς διαφώτισιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ ποιμνίου του, ὁ Σεβασμιώτατος, ἐκδίδει ἀπλᾶ κηρύγματα εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἀραβικὴν γλῶσσαν. Ἐνεργεῖ προσκυνηματικὰς ἐκδρομὰς εἰς τὴν ἐπαρχίαν του.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας προγραμματίζει τὴν ἴδρυσιν νοσοκομείων διὰ τὴν ἀποτοξίνωσιν ἀλκοολικῶν καὶ ναρκομανῶν, ἡ λειτουργία τῶν ὁποίων θὰ στηρίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς δωρεὰς τῶν πιστῶν τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὰ νοσηλευτικὰ ἰδρύματα ἀρχικῶς προβλέπεται νὰ στεγασθοῦν εἰς ὠρισμένας ἱεράς μονάς. Ὑπεγράφη συμφωνία μεταξὺ Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Ὑπουργείου Ὑγείας περὶ τοῦ κοινοῦ ἀγῶνος ἐναντίον τοῦ ἀλκοὸλ καὶ τῶν ναρκωτικῶν. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παραχωρεῖται τὸ δικαίωμα νὰ τελοῦνται ὑπὸ τῶν κληρικῶν αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι χάριν τῶν ἀσθενῶν εἰς τὰ νοσοκομεία, καὶ οἱ ἱερεῖς θὰ ἀναλάβουν τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν στήριξιν τῶν νοσηλευομένων, ὥστε οὗτοι νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὰς ἐπιβλαβεῖς συνηθείας. Εἰς τὰ ἰδρύματα θὰ χορηγῶνται θεολογικὰ βιβλία διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ χριστιανικοῦ ἥθους.

— Εἰς πολλὰ πόλεις τῆς Σοβ. Ἐνώσεως — Κίεθον, Λένινγκραντ, Ρίγα, Βίλνους, Νοβοσιμπίρσκ, Τόμσκ, Τιούμεν — ἤρχισεν ἡ λειτουργία ἐκκλησιαστικῶν «ἐθδομαδιαίων σχολείων». Εἰς τὴν Μόσχαν ὑπάρχουν πολλὰ. Τὰ μαθήματα, τὰ ὁποία παραδίδονται εἶναι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, λειτουργικὴ, βιβλικὴ ἱστορία, κατηχητικὴ. Ἐπίσης οἱ μαθηταὶ παρευρίσκονται εἰς τὴν θεϊαν Λειτουργίαν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων μαθητῶν εἶναι τεράστιος καὶ δὲν εἶναι σπάνιον φαινόμενον εἰς τὰς ομάδας νὰ ὑπάρχουν καὶ 200 μαθηταί. Ἡ διάρκεια τῶν μαθημάτων εἶναι μερικαὶ ὥραι. Οἱ μαθηταὶ προσέρχονται εἰς τὸν ναὸν ἑνωρὶς τὴν πρωΐαν διὰ τὴν λειτουργίαν καὶ συνεχίζουν κατόπιν τὴν παρακολούθησιν τῶν μαθημάτων. Ἡ λειτουργία τῶν σχολείων αὐτῶν βασίζεται εἰς τὴν ἔθελοντικὴν ἐργασίαν τῶν πιστῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀκόμη εἰς θέσιν νὰ δεχθῇ ὅλους τοὺς ἐνδιαφερομένους. Τὰ μαθήματα παραδίδουν οἱ γνωστότεροι ἱερεῖς καὶ ἐνίοτε καθηγηταὶ τῶν Ἱερατικῶν Σχολῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀκαδημιῶν.

— Οἱ πολῖται τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως εἰς τὸ μέλλον θὰ δύνανται ἀνεμποδίστως νὰ ὀργανώνουν προσκυνηματικὰ ταξίδια εἰς τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Κυρίου τῆς Ἀγίας Γῆς. Θὰ χορηγοῦνται καὶ ἄδειαι διὰ τὴν ἔλευσιν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὴν Ἑλλάδα, καὶ διὰ τὴν περιήγησιν εἰς τὰς ἱεράς μονάς τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐρήμου. Εἰς τὰ παλαιότερα ἔτη οἱ Ρῶσοι προσκυνηταὶ ἦσαν περισσότεροι εἰς τὸν ἀριθμὸν καὶ μεγάλοι εὐεργεταὶ τῆς Ἀγίας Γῆς. Ἡ νέα ἀπόφασις περὶ τῆς δυνατότητος τῆς ἐπισκέψεως εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους ἐλήθη προσφάτως εἰς συνάντησιν Ρωσικῆς καὶ Παλαι-

στινιακῆς ἀντιπροσωπείας εἰς τὴν Μόσχαν, εἰς τὴν ὁποίαν συνάντησιν παρευρέθησαν ἐπιστήμονες καὶ ἀνθρωποὶ τῶν γραμμῶν ἀπὸ ἀρκετὰς χώρας.

— Εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν ἤρχισεν ἡ συγκρότησις ομάδων τὰς ὁποίας ἀποτελοῦν ἐργαζόμενοι νέοι, οἱ ὁποῖοι ἀφιλοκερδῶς θὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῆς καταστραφείσης ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον πόλεμον ἱεράς μονῆς τοῦ ἀγίου Ἰωσήφ VOLOSKI, ἡ ὁποία εὑρίσκεται πλησίον τῆς Μόσχας.

— Ἡ Βιβλικὴ Ἐταιρεία ἀπὸ τὰς ΗΠΑ, τὸν Καναδᾶν, τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν ὠργάνωσεν κοινὸν ταμεῖον, τὸ ὁποῖον θὰ χρηματοδοτήσῃ τὴν ἐκτύπωσιν καὶ ἀποστολὴν 20 ἑκατομμυρίων ἀντιτύπων τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἰς τοὺς χριστιανούς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Εὐχὴ ὅλων εἶναι νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκτύπωσις τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Βιβλικῆς Ἐταιρείας διὰ χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχει μεγάλη ἔλλειψις αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΣΕΡΒΙΑΣ

Ἀπὸ 14 - 24 Μαΐου 1990 συνήλθεν εἰς τὴν τακτικὴν ἐτήσιαν σύνοδον ἡ Ἱεραρχία τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Σταυροπηγιακὴν Μονὴν τοῦ Ἱππεκίου εἰς τὸ Κοσσυφοπέδιον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀναπληρωτοῦ τοῦ ἀσθενούντος Πατριάρχου Γερμανοῦ Μητροπολίτου Ζάγκρεμπ καὶ Λιουμπλιάνας Ἰωάννου. Μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἐργασιῶν τῆς συνόδου ἐξεδόθη τὸ κάτωθι Ἀνακοινωθέν, τὸ ὁποῖον ἐπὶ λέξει ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἡ ἐφετεινὴ σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας συνδέεται μετὰ τὴν Ἀνάμνησιν τῆς 300ετηρίδος ἀπὸ τῆς μετοικεσίας τῶν Σέρβων ὑπὸ τὸν Πατριάρχην τοῦ Ἱππεκίου Ἀρσένιον Γ΄ Τσαρνόγιεβιτς. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πλήν τῶν τελετῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ τῇ συμμετοχῇ πλήθους λαοῦ τοῦ Κοσσυφοπέδιου καὶ τῆς Μετοχίας καὶ ἀπὸ ἄλλων περιοχῶν, ὡς καὶ τῆς ἐπίσημου ἀπογευματινῆς εἰδικῆς τελετῆς καὶ ἐκδηλώσεως εἰς τὸ Ἱπέκιον, ἡ Ἱεραρχία ἀπηύθυνεν ἐπίκαιρον Ἐγκύκλιον πρὸς τὸν Κλῆρον, τοὺς μοναχοὺς καὶ πρὸς ὅλον τὸν Σερβικὸν λαόν. Ἡ Ἱεραρχία ἀπηύθυνεν ἐπίσης διαμαρτυρίαν πρὸς τὰ Προεδρεῖα Σερβίας καὶ Μαυροβουνίου ἐναντίον τῆς ἀνεγέρσεως ὑδροηλεκτρικῶν συστημάτων τὰ ὁποῖα θὰ ἐξέθετον εἰς κίνδυνον τὰς Μονὰς τοῦ Πατριαρχείου τοῦ Ἱππεκίου, τῆς Στουενίτσης, τῆς Μοράτσα καὶ τοῦ Γκόρνιακ. Ἐζητήθη ἀπὸ τῶν ἀρμοδίων κρατικῶν ὀργάνων νὰ καταστήθῃ δυνατὸς ὁ ἐκταφιασμὸς τῶν φονευθέντων καὶ ριφθέντων εἰς διάφορα σπήλαια καὶ λάκκους κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον καὶ ὁ ἐνταφιασμὸς τῶν γύρω ἀπὸ τοὺς ναοὺς καὶ εἰς ἄλλα κατάλληλα μέρη.

Ἡ Ἱεραρχία φρονεῖ ὅτι εἶναι ὑστάτη ὥρα πλέον νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ στοιχειῶδες τοῦτο χρέος πρὸς τὰ ἄθωα θύματα, τὰ ὁποῖα ἐφονεύθησαν κατὰ καὶ μετὰ τὸν πόλεμον εἰς τὴν ἀδελφοκτόνον ἐξολόθρευσιν. Διότι ἄνευ εἰρήνης μετὰ τῶν νεκρῶν καὶ μεταξὺ τῶν νε-

κρῶν δὲν ὑπάρχει οὔτε καὶ δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰρήνη καὶ συμφιλίωσις μεταξὺ τῶν ζώντων.

Πλὴν τῶν ζητημάτων τρεχούσης καὶ ἱεραποστολικῆς φύσεως ἡ Ἱεραρχία ἀφιέρωσεν εἰδικὴν προσοχὴν εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας καὶ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διάδοσιν τῶν Ἐρησκειτικῶν τόσον εἰς τοὺς ναοὺς ὅσον, ἐνδεχομένως, συντόμως καὶ εἰς τὰ Σχολεῖα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπεκυρώθη ὁ ἐγκαινισμὸς Τρίτου βαθμοῦ σπουδῶν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Βελιγραδίου, καθὼς καὶ ἡ ἴδρυσις Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου, μὲ τὸν βαθμὸν Ἀνωτέρας Θεολογικῆς Σχολῆς διὰ τὴν ἐπιμόρφωσιν τοῦ Κλήρου καὶ διὰ λαϊκοὺς μέλλοντας Καθηγητὰς Ἐρησκειτικῶν. Ἀναγκαῖα προσοχὴ ἀφιέρωθη καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν συνθηκῶν σπουδῶν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας εἰς Λιμπερτιβίλ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Κατ' ἀρχὴν ἐλήφθη ἀπόφασις περὶ ἐπαναλειτουργίας τῆς Σχολῆς Μοναχῶν εἰς τὴν Μοῆν τοῦ Ντέτσани, εἰ δυνατόν ἤδη ἀπὸ τοῦ ἐπομένου σχολικοῦ ἔτους.

Χαιρετίζουσα τὸν ἐκδημοκρατισμὸν καὶ τὰς διαφαινόμενας ἐλευθερίας εἰς τὴν κοινωνίαν μας, ἡ Ἱεραρχία καλεῖ τὸ τίμιον Πρεσβυτέριον, τοὺς μοναχοὺς καὶ ὄλους τοὺς πιστοὺς εἰς ὑπεύθυνον ἀνταξίαν τῆς χριστιανικῆς κλήσεως συμπεριφορὰν κατὰ τὰς παρούσας ἀλματώδεις κοινωνικὰς καὶ πολιτικὰς μεταβολὰς. Ὑπενθυμίζει αὕτη εἰς τοὺς πιστοὺς, πρωτίστως δὲ εἰς τοὺς Ἱερεῖς τὸν συνοδικὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἰς ὄλους, καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τὸν ἰδικὸν μας σερβικὸν λαόν. Ἡ συνοδικότης αὕτη εἶναι εἰς τὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Σάββα ὡς ἐνσάρκωσις τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας περὶ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ καὶ τῆς Ἀθανάτου Κοινωνίας Του εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ μας. Ὁ σερβικὸς λαὸς σπανίως ἐπεδείκνυε ἐνότητά ὡς πρὸς τοὺς ἐπιγεῖους ἄρχοντάς του, ἀλλ' εἶναι πάντοτε ἠνωμένος καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἠνωμένος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ του τοῦ Ἁγίου Σάββα. Ἡ δὲ Ἐκκλησία αὕτη ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν πατριωτικὴ καὶ οὐχὶ κομματικὴ. Διὰ τοῦτο αὕτη εὐλογεῖ τὴν ἐπάνοδον τῆς ἐλευθερίας εἰς τὴν χώραν μας καὶ χαιρετίζει τὴν δυνατότητα τῆς ἀληθινῆς ἐκλογῆς εἰς τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς ἐπιλογάς. Ἀλλά, ὡς πρὸς τοῦτο αὕτη τὴν δυνατότητα αὕτην καὶ τὸ ἀναφαίρετον δικαίωμα τοῦ καθενὸς θεωρεῖ ὡς δυνατότητα πολλαπλασιασμοῦ τῶν διαφόρων χαρισμάτων διὰ τῶν ὁποίων ἐπροΐκειεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους. Πάντοτε ὁμοῦς ἐν τῷ πνεύματι τοῦ ὕγιους συναγωνισμοῦ καὶ ἀμίλλης διὰ τὸ κοινὸν ἀγαθὸν τῶν πιστῶν, οὐδέποτε ἐν τῷ πνεύματι τῶν ὑπόυλων ἐνεργειῶν καὶ ἐγωϊστικοῦ λασπώματος τῶν ἄλλων, καὶ δι' αὐτοῦ σποράς μίσους μεταξὺ ἀδελφῶν, μίσους τὸ ὁποῖον ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ φέρῃ δηλητηριώδεις ἀδελφοκτόνους καρποὺς καὶ πάθη, ὡς ἄλλωστε συνέβη τοῦτο εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν.

Εἰς τὴν θέσιν τοῦ τυραννικοῦ μονολόγου τῶν ἡμερῶν μας καὶ τῆς ἀναρχικῆς ἀφροσύνης, ἡ Ἐκκλησία καὶ σήμερον τάσσεται καὶ κηρύττει εἰς ὄλους τὸν συνοδικὸν ὕγιᾶ λόγον καὶ τὴν ὁμόνοιαν διὰ τῆς ἀφυπνι-

σεως καὶ ὑποκινήσεως τῆς ἠθικῆς ὑπευθυνότητος καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν διαφόρων χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς ὅλα τὰ πεδία τοῦ θίου καὶ τῆς κοινωνικο - πολιτιστικῆς δράσεως τῶν ἀνθρώπων.

Ἐκ τοῦ «Κοινοῦ οἴκου τοῦ Σωτῆρος», ἦτοι τοῦ Πατριαρχείου τοῦ Ἱππεκίου ἢ Σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων τῆς Ὁρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας ὑπενθυμίζει ἰδιαιτέρως εἰς τὸν Κλῆρον τῆς ὅτι τὸ βασικὸν καὶ μοναδικὸν καθῆκον του δὲν εἶναι νὰ εἶναι ἀρχηγοὶ κομμάτων καὶ διαίρέσεων, ἀλλὰ φορεῖς καὶ μάρτυρες τῆς συνοδικῆς αὐτῆς ὕγιους σκέψεως καὶ ἐνότητος εἰς τὸν σερβικὸν λαόν. Ὅπως εἰς τὸ πρόσφατον παρελθόν ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀνεγνώρισε καὶ οὔτε ἀναγνωρίζει τὴν λεγομένην Ἐνωσιν τῶν Ἱερέων, καὶ τοῦτο ἀκριβῶς λόγῳ τοῦ κομματικοῦ τῆς πνεύματος καὶ τῆς μετατροπῆς τῆς εἰς ὄργανον θεομάχων καὶ ἀντιθέων δυνάμεων διὰ τὴν διάβρωσιν τῆς συνοδικῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως αὕτη καὶ σήμερον δὲν δύναται οὐδὲ προτίθεται νὰ δώσῃ εὐλογίαν εἰς τοὺς κληρικούς τῆς δι' εἰσαγωγὴν, ἐξ ὀνόματος καὶ ἐν ὀνόματι οἰουδήποτε, κομματικοῦ πνεύματος εἰς τὸν ἀκέραιον ὀργανισμὸν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Οὐδέποτε ἄλλοτε ὁ Κλῆρος μας δὲν εἶχε κληθεῖ νὰ ἐνεργῇ συνοδικῶς εἰς τὸν ἰδικὸν του καὶ οὐχὶ εἰς «ξένον ἀγρόν», ὅσον σήμερον. Ἡ ἀναβίωσις τῆς πίστεως καὶ τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς εἰς τὸν λαόν μας, ἡ αὐτοθυσία καὶ ὁ ζῆλος διὰ τὴν ἠθικὴν ἀναγέννησιν, τὴν πνευματικὴν ἀναμόρφωσιν καὶ ἐνοποίησιν τοῦ λαοῦ, ὡς ὁ πυρρὴν τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας, θὰ εἶναι καὶ ἡ μεγαλύτερα συμβολὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κλήρου τῆς εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ὀρίμανσιν τοῦ λαοῦ μας καὶ ὄλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι ἔχουν τὸ χάρισμα νὰ ἀναλάβουν εἰς χεῖρας των τὴν φροντίδα περὶ τῶν γενικῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ καὶ τὴν πρόνοιαν περὶ τῆς σημερινῆς καὶ τῆς μελλούσης γενικῆς προόδου του.

Ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἡ Ἱεραρχία χαίρει διὰ τὰς καταθληθείας προσπάθειας κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, διὰ τὰ καλὰ σημεῖα καὶ τὴν ὑπάρχουσαν διάθεσιν ὄλων διὰ τὴν ὑπερνίκησιν τοῦ ἐν τῇ Διασπορᾷ ἐκκλησιαστικοῦ μας σχίσματος, διότι ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ λαοῦ μας χρειάζονται σήμερον ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε. Ἡ Ἱεραρχία χαίρει ἐπίσης διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας μας εἰς τὴν Λατινικὴν Ἀμερικὴν, ὅπου ἰδρύθησαν νέαι ἐνορία.

Ἡ ἐφετινὴ σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας συνῆλθεν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Ἱππεκίου ἀκριβῶς λόγῳ τῆς ἰδιαιτέρας φροντίδος τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸ Κοσσυφοπέδιον καὶ τὴν Μετοχίαν, ὅπου ἀκόμη δὲν ἔχει ἀποκατασταθεῖ πραγματικὴ εἰρήνη. Τὰ μέλη τῆς Ἱεραρχίας, πλὴν τῶν καθημερινῶν ἱεραργιῶν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον τοῦ Ἱππεκίου, ἐπεσκέφθησαν μεμονωμένως καὶ ὁμαδικῶς καὶ ἱερούργησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Συνόδου εἰς διάφορα μέρη καὶ ναοὺς τοῦ Κοσσυφοπέδιου καὶ τῆς Μετοχίας, ἐνισχύοντες τὸν λαόν, ἀφιερῶσαντες ἰδιαιτέραν προσοχὴν καὶ φροντίδα διὰ τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν τῆς Πρεζρένης. Ἡ Ἱεραρχία λυπᾶται διὰ πᾶσαν ἀπώλειαν τῆς ζωῆς εἰς τὸ Κοσσυφοπέδιον καὶ τὴν Μετοχίαν, καὶ πανταχοῦ τοῦ κόσμου,

δι' όλους τούς πάσχοντας και τὰ χυμένα δάκρυα, δεομένη του Θεού νὰ στηρίξη και εὐλογῆ τὸν λαόν του ἐν εἰρήνῃ, και εἰς τὸ Κοσσυφοπέδιον νὰ ἐπικρατήσῃ ἢ λογικὴ και ἡ δικαιοσύνη και νὰ παραμερισθοῦν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον τὰ αἰτία τῆς ἀμοιβαίας ἀδιαλλαξίας και τοῦ μίσους.

Ἡ Ἱεραρχία ἀνησυχεῖ διὰ τὴν μεροληπτικὴν συμπεριφορὰν ἔναντι τῶν ὀρθοδόξων Σέρβων και τῶν τέκνων των ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Δημοκρατίας τῆς Κροατίας, τονίζουσα συνάμα τὴν ἀνάγκην, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο νὰ βοηθηθοῦν αἱ μειονότητες μας εἰς τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Ἀλβανίαν και τὴν Ρουμανίαν. Ζητοῦσα παρὰ τῶν ἀρμοδίων ὀργάνων τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς παρανόμως ἀφαιρεθείσης κινήτης και ἀκινήτου περιουσίας εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς χώρας μας, συμπεριλαμβανομένης και τῆς ἀποδόσεως τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ τοῦ Ὀπλενατς, και τῶν ἀφαιρεθέντων Ληξιαρχικῶν Βιβλίων και ἄλλων ἱστορικῶν περγαμηνῶν, ἡ Ἱεραρχία ἐν τῷ πλαισίῳ τῶν συνταγματικῶν μεταβολῶν εἰς τὴν χώραν μας ζητεῖ και τὴν ἀκύρωσιν τοῦ Νόμου περὶ τῶν Ὀρησκευτικῶν κοινοτήτων, ὡς και τῶν Κρατικῶν Ὀρησκευτικῶν Ἐπιτροπῶν, ὥστε τὰ δικαιώματα και αἱ ὑποχρεώσεις τῶν πιστῶν νὰ ρυθμισθοῦν, ὡς και τῶν ἄλλων πολιτῶν, διὰ τῶν γενικῶν συνταγματικῶν διατάξεων, ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Κράτους τοῦ Νόμου.

Ἡ Ἱεραρχία ἠσχολήθη και μετὰ τὸ ζήτημα τῆς Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως και συνταξιοδοτήσεως τῶν ὀρθοδόξων ἱερέων, ἀναθέσασα εἰς τὴν Διαρκὴ Ἱεράν και Ἀγίαν Σύνοδον ὅπως ἐνεργήσῃ παρὰ τοῖς ἀρμοδίοις ἵνα ἐφαρμοσθῇ ἡ ὑποχρεωτικὴ Ἀσφάλις τοῦ Κλήρου εἰς ὅλον τὸ Κράτος.

Ἡ Ἱεραρχία και αἰθὴ ὑπομιμνήσκει εἰς ὅλους τούς πιστούς, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰς μητέρας, τὸν σεβασμὸν τῆς ἱερότητος τῆς ζωῆς τῶν ἀγεννήτων τέκνων διὰ τῆς προφυλάξεως ἀπὸ τῆς ἀνθρωποκτόνου παιδοκτονίας, καθὼς και τὴν ἀγίαν θεῖαν ἐντολὴν περὶ τῆς γεννήσεως τῶν παιδιῶν, συμφώνως πρὸς τούς θεῖους λόγους: «Αὐξάνεσθε και πληθύνεσθε, και πληρώσατε τὴν γῆν, και κατακυριεύσατε αὐτῆς». Διότι ἡ γῆ εἶναι ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος γεννᾷ τέκνα και φυλάττει τὴν ψυχὴν του και τὰ ἱερά του.

Ἀνησυχήσασα διὰ τὰ συμβάντα εἰς τὰς Ὀρθόδοξους Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας και τῆς Οὐκρανίας, ἡ Ἱεραρχία ἐξέφρασε τὴν συμπαράστασίν της πρὸς τὰς ἀδελφὰς ταύτας Ἐκκλησίας, τὰς ἀπειλουμένας ὑπὸ τῆς Οὐνιτικῆς ἀντιευαγγελικῆς και ἀντιοικουμενικῆς προπαγάνδας.

Εἰς τὴν ἐφετινὴν σύνοδόν της ἡ Ἱεραρχία ἐπανασυνέστησε τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ Μπίχατς ὑπὸ τὸν τίτλον Μπίχατς και Πέτροβατς, μετὰ ἔδραν τὸ Μπόσανσκι Πέτροβατς, και ὥρισεν ὡς Τοποτηρητὴν της τὸν Πανιερώτατον Ἐπίσκοπον Δαλματίας Νικόλαον. Ἡ Ἱεραρχία ἠσχολήθη και μετὰ τὸ ζήτημα τῆς ἰδρύσεως ἐν καιρῷ τῷ δέοντι μιᾶς ἀκόμῃ Ἐπαρχίας εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, λόγω τῶν ἠδξημένων ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παρουσίας συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ἐχειροτονήθησαν εἰς ἐπισκόπους οἱ κατὰ

τὴν περυσινὴν σύνοδον ἐκλεγέντες, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Δρ. Εἰρηναῖος (Μπούλοθιτς), Προκοσμητῶρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, μετὰ τὸν τίτλον Μοράθιτσκι, και ὁ Ἀρχιμ. Δοσίθεος (Μότικα), Πνευματικὸς τῆς Μονῆς Τάθνα, μετὰ τὸν τίτλον Μάρτσανσκι. Ὁ Πανιερώτατος Ἐπίσκοπος Σουμαδίας Σάθθας ἀπηλλάγη τῆς αἰτήσεως του τῆς θέσεώς του ὡς Τοποτηρητοῦ τῆς Ἐπαρχίας Μπάτσκας και ὁ νεοχειροτονηθεὶς Ἐπίσκοπος Δρ. Εἰρηναῖος ἐτοποθετήθη Τοποτηρητῆς τῆς Ἐπαρχίας Μπάτσκας. Ὁ Ἐπίσκοπος Δοσίθεος, βοηθὸς τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πατριάρχου, ὤρισθη νὰ βοηθῇ τὸν Ἐπίσκοπον Σάμπατς και Βαλιέθου Λαυρέντιον εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Ἐπαρχίας Δυτικῆς Εὐρώπης. Ὁ Μητροπολίτης Μαυροβουνίου και Παραθαλασσίας Δανιὴλ ἀπηλλάγη τῆς αἰτήσεως του τῶν καθηκόντων του λόγω γῆρατος και ἀδυναμίας (95 ἐτῶν), και ὡς Τοποτηρητῆς τῆς Ἐπαρχίας Μαυροβουνίου και Παραθαλασσίας ἐτοποθετήθη ὁ Ἐπίσκοπος Χβόστανσκι Νικάνωρ, ὁ μέχρι τοῦδε βοηθὸς και ἀναπληρωτῆς του.

Λόγω τῶν ἐξαιρετικῶν περιστάσεων, τὰ μέλη τῆς Διαρκούς Ἱεράς Συνόδου παρέμειναν τὰ ἴδια, ἤτοι ὁ Μητροπολίτης Ζάγκρεμπ και Λιουμπλιάνας Ἰωάννης και οἱ Ἐπίσκοποι Σουμαδίας Σάθθας, Νύσσης Εἰρηναῖος και Σρέμ Βασίλειος. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον εἰς Βελιγράδιον, τὴν 26ην Μαΐου, συνήλθεν εἰς συνεδρίασιν ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Ναοῦ - Μνημείου τοῦ Ἀγίου Σάθθας ἐν Βελιγράδιῳ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαθον μέρος τὰ μέλη τῆς Ἱεραρχίας και ἄλλα μέλη τῆς ἐν λόγω Ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ και τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὴν Κυριακὴν, 27ην Μαΐου, ἐτελέσθη πανηγυρικὴ Θεία Λειτουργία εἰς τὸν Ναὸν - Μνημεῖον τοῦ Ἀγίου Σάθθας ἐν Βελιγράδιῳ διὰ τῆς ὁποίας λειτουργικῶς και εὐχαριστιακῶς ἐωρτάσθη ἡ 300ετηρὶς τῆς μετοικεσίας τῶν Σέρβων ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Ἀρσένιον Γ' Τσαρνόγιεβιτς».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἡ Ρουμανικὴ Κυβέρνησις ἐξέφρασε τὴν δυσἀρεσκείαν της ἐξ αἰτίας τῆς ἀποφάσεως τοῦ Βατικανοῦ νὰ τοποθετήσῃ εἰς τὴν Ρουμανίαν 12 ΡΚαθολικοὺς ἀρχιεπισκόπους και ἐπισκόπους οὐνίτας, χωρὶς ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἔχη ἐπέλθει συμφωνία μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ρουμανίας και τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἐνέργεια αὕτη δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1927 Κονκορδάτον. Ἐως τὴν 14ην Μαρτίου 1990 εἰς τὴν Ρουμανίαν ὑπῆρχον δύο ΡΚαθολικοὶ ἐπίσκοποι, εἰς τὸ Βουκουρέστι και εἰς τὴν ALBA JULIJA. Ἡ οὐνιτικὴ ἐκκλησία δὲν ἀνεγνωρίζετο μετὰ τὸ ἔτος 1948, σήμερον ὅμως ἀποκτᾷ τὸ δικαίωμα νὰ δρᾷ ἐλευθέρως. Εἰς τὴν Ρουμανίαν παρατηρεῖται, ὅτι συχνάκις ἡ βοήθεια ἐκ τῆς Εὐρώπης κατευθύνεται ἀποκλειστικῶς εἰς μὴ ὀρθοδόξους, μολοντὶ ἡ πτωχεία και αἱ στερήσεις πλήττουν ὅλους τούς κατοίκους.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ὁ πρῶτος πρόεδρος τῆς Βουλγαρίας κ. PETAR MLADENOV, μετὰ τὴν πρόσφατον μερικὴν ἀλλαγὴν τοῦ καθεστώτος, ἀπέστειλεν εὐχὰς διὰ τὴν ἐορ-

τὴν τοῦ Πάσχα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς πιστοὺς τῆς χώρας του. Ὁ Τύπος ἔδωκε μεγάλην δημοσιότητα εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, παρέχων πληροφορίας περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ, τοῦ Πασχαλίου μηνύματος τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ἄλλων ἐπικαίρων σχετικῶν γεγονότων. Μετὰ τῆς μεγαλυτέρας λαμπρότητος ἑωρτάσθη ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου εἰς τὸν ἱερὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου NEVSKI. Εἰς τὸν ναὸν καὶ περίε αὐτοῦ προσήλθον πλήθη πιστῶν καὶ συμφώνως πρὸς τὴν παράδοσιν τὸ μεσονύκτιον ὄλοι ὄμοῦ, κλῆρος, πιστὸς λαὸς καὶ χορωδία, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν χαρμωσύνων κωδωνοκρουσιῶν, ἔψαλαν τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» μετὰ μεγίστης χαρᾶς, ἥτις ἦτο μεγαλύτερα παρὰ ποτὲ μετὰ τὸν πόλεμον εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

— Ἡ κατὰ τὰς διαστάσεις μικρὰ ἀλλὰ μεγίστης ἀξίας ἱερὰ μονὴ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς εἰς τὴν Σόφίαν ἐληλατήθη τὴν 22αν Φεβρουαρίου. Ἀφῆρέθησαν αἱ 17 σημαντικώτερα εἰκόνες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ἐκλάπη καὶ εἰς ἐπίχρυσος μέγας τίμιος σταυρὸς, διὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἱερόσυλοι ἐπίστευον ὅτι εἶναι χρυσοῦς.

— Ὁ φιλόπonos Σεβ. Μητροπολίτης Βάρνης καὶ Πρέσλαθ τῆς Βουλγαρίας κ. Κύριλλος κατόπιν πολλῶν προσπαθειῶν ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν τρία περιοδικὰ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Ταῦτα εἶναι: τὸ ἑβδομαδιαῖον «Χριστιανικὴ παιδεία», τὸ ὁποῖον κυρίως θὰ δημοσιεύῃ ἐπικαίρους εἰδήσεις· τὸ μηνιαῖον «Ἀνάστασις» καὶ τὸ «Φωνὴ Κυρίου», τὸ ὁποῖον θὰ διανέμεται δωρεάν.

— Οἱ πιστοὶ τῆς Βάρνης ζητοῦν ἐκ τῆς τοπικῆς ἐξουσίας τὴν ἐπιστροφὴν δύο ἱερῶν ναῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ ὁποῖοι ἀφῆρέθησαν ἔξ αὐτῆς πρὸ δεκαετιῶν. Πρόκειται περὶ τῶν ἱερῶν ναῶν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἀρχαγγέλου Μιχαήλ. Πρὸ ἑνὸς ἔτους ὑπεβλήθη ἡ πρώτη αἴτησις εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἀρμόδιοι δὲν ἀπήντησαν. Εἰς τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐπαναληπτικὴν αἴτησιν ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Βάρνης ἐλπίζει καὶ ἀναμένει μίαν καταφατικὴν ἀπάντησιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Γεωργίας καὶ ὁ κληρὸς τῆς ἐπὶ δεκαετίας ἐπιέζοντο φοβερῶς ἐκ τῆς ἐπιβολῆς ὑψηλῶν φόρων. Ἡ φορολογία ἦτο σκοπίμως τόσο ὑψηλὴ διὰ νὰ προβληματίζωνται οἱ ὑποψήφιοι κληρικοὶ ἐκ τῶν οἰκονομικῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας θὰ ἀντιμετωπίσουν, καὶ διὰ νὰ ἐναπομείνουν ἐλάχιστα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν χρήματα διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς. Ἡ πολιτεία τῆς Γεωργιανῆς Δημοκρατίας ἀπεφάσισε τὸν τερματισμὸν τῆς ἀνίσου αὐτῆς μεταχειρίσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑπεσχέθη τὴν παραχώρησιν οἰκονομικῆς βοήθειας.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Περισσότεροι τῶν 130.000 Ρωμαιοκαθολικῶν, ἐκ τῶν ὁποίων 35.000 προήρχοντο ἐκ τῆς Ἀνατ. Γερμανίας συνεκεντρώθησαν ἐν Βερολίνῳ πρὸς συμμετο-

χὴν εἰς τὴν 90. Γερμανικὴν ἡμέραν τῶν (Ρωμαιο)Καθολικῶν.

— Ὁ πρῶν Πρόεδρος τῆς διεθνούς Ρωμαιοκαθολικῆς Ὁργανώσεως πρὸς ἐπίτευξιν τῆς εἰρήνης PAX CHRISTI καρδινάλιος FRANZ KOENIG ὑπέδειξεν ὡς καθήκον αὐτῆς τὴν ἴδρυσιν παραρτημάτων τῆς ὁργανώσεως εἰς πάσας τὰς χώρας τῆς Μέσης καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι μέχρι τοῦδε ἦσαν ὑπὸ τὴν κομμουνιστικὴν κυριαρχίαν. Ὡσαύτως, κατὰ τὸν διακεκριμένον καὶ παγκοσμίου φήμης καρδινάλιον καὶ πρῶν Ἀρχιεπίσκοπον Βιέννης καὶ Προκαθήμενον τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Αὐστρίας ἡ ὁργάνωσις PAX CHRISTI πρέπει νὰ καταπολεμήσῃ τὸν «στενοκέφαλον ἐθνικισμὸν» καὶ νὰ προωθήσῃ τὸν περὶ εἰρήνης διάλογον μεταξὺ Χριστιανισμοῦ, Ἰουδαϊσμοῦ καὶ Ἰσλάμ.

— Νέον γυναικίον μοναχικὸν τάγμα ἰδρῦθη ἐν Οὐγγαρίᾳ ἀφιερωμένον εἰς τὴν μακαρίαν ΟΕΖΣΕΒ τοῦ ESTERGOM.

— Ὑπὲρ τοὺς 4000 εἶναι οἱ τίτλοι τῶν δημοσιευμάτων τοῦ KARL RAHNER, ἑνὸς τῶν μεγαλυτέρων ΡΚαθολικῶν Θεολόγων, ὅστις ἀπέθανεν ἐν INNSBRUCK πρὸ ἕξ ἐτῶν. Τὰ δημοσιεύματα ταῦτα, πολλὰ τῶν ὁποίων ἔχουν μεταφρασθῆ εἰς 25 γλώσσας, ἀρχειοθετοῦνται εἰς τὸ ἐν INNSBRUCK Κολλέγιον τῶν Ἰησοῦιτῶν ἐν ἐδικῷ ἀρχεῖῳ, ὅπερ θὰ φέρῃ τὸν τίτλον «Ἀρχεῖον τοῦ KARL RAHNER» (KARL - RAHNER - ARCHIV).

— Εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν διελύθη ἡ ὁργάνωσις τῶν ΡΚαθολικῶν ἱερέων «Ἡ εἰρήνη εἰς τὸν κόσμον», εἰς τὴν ὁποίαν ἀναγκαστικῶς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐγγεγραμμένοι ὄλοι οἱ ἱερεῖς. Ἡ ὁργάνωσις εὐρίσκετο ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἀθεϊστικοῦ καθεστώτος καὶ εἶχε ἰδρυθῆ τὸ ἔτος 1971. Ἡ νέα κυβέρνησις ἐπίσημως ἐδήλωσεν ὅτι δὲ θὰ ἔχῃ ἀνάμειξιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Κατὰ τὴν Ἡ' Γενικὴν Συνέλευσιν τῆς Παγκοσμίου Λουθηρανικῆς Ὁμοσπονδίας, ἥτις ἐγένετο ἐν Κουριτίμπα τῆς Βραζιλίας (30 Ἰανουαρίου ἕως 8 Φεβρουαρίου ἐ.ξ.) ἐψηφίσθη νέον Καταστατικόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἀναδιοργανοῦται ἡ Ὁμοσπονδία καὶ μετατρέπεται εἰς ὄργανον «Κοινωνίας Λουθηρανικῶν Ἐκκλησιῶν».

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Συνήλθεν εἰς Γενεύην ἀπὸ 26ης μέχρι 31 Μαρτίου ἐ.ξ. ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Περιστερίου κ. Χρυσόστομος καὶ ὁ αἰδεσιμολ. Πρωτοπρ. Καθηγητῆς Ἰωάννης Ρωμανίδης.

— Ἀπὸ 25ης Ἰανουαρίου μέχρι 2ας Φεβρουαρίου ἐ.ξ., ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 25 ἐτῶν συνεργασίας τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, συνήλθεν ἐν Ρώμῃ ἡ ὑ-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἄθηνάγορου Χ. Ζακοπούλου, Μητροπολίτου Φωκίδος, *Ψυχανάλυση: Μῦθος ἢ Ἐπιστήμη; Ἐπιστημονικές ἐκδόσεις Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος*, Ἀμφισσα 1990, σχ. 8ον, σελ. 78.

Τὸ ὡς ἄνω διδρίλο τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φωκίδος κ. Ἄθηνάγορου Ζακοπούλου προκαλεῖ ἀληθινὰ ἐκπληξίαν στὸν ἀναγνώστη ἀφ' ἐνὸς διότι δείχνει, ὅτι ἡ Ἱ. Μητρόπολις Φωκίδος προσφέρει στὸ καθ' ὅλου Χριστιανισμό ποίμνιο τῶν Ὁρθοδόξων Ἑλλήνων ἔχει μόνον ἐκκλησιαστικά δημοσιεύματα, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικές ἐκδόσεις ποὺ προσανατολίζονται κοσμοθεωρητικῶς καὶ διανοητικῶς, καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι ἀποκαλύπτει κατὰ τὸν πλέον εὐγλωττο τρόπο, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος συγγραφεὺς, ποὺ ἔχει κάμει μακροχρόνιες εἰδικές σπουδές στὴν Ἀγγλία καὶ Ἀμερική, διακρίνεται γιὰ τὸν ἄριστο ἐξοπλισμὸ τῆς ἐπιστημονικῆς του φαρμάκας καὶ γιὰ τὴν πληρότητα τῶν γνώσεών του καὶ θαυμαστὴ λεπτομερειακὴ ἐνημέρωσί του σὲ σχέσι πρὸς τὰ νεώτατα ἐπιστημονικὰ ρεύματα καὶ τίς σημερινές ἐξελίξεις στὸς τομείς τῆς Κλασσικῆς Ψυχολογίας, τῆς Ψυχολογίας τοῦ Βάθους, τῆς Μεθοδολογίας καὶ τῶν ἐπὶ μέρος θεωριῶν τῆς Ψυχανάλυσεως καὶ τῶν συναφῶν ἐπιστημονικῶν κλάδων.

Ὁ κύριος στόχος τοῦ διδρίλου ἀναφέρεται στὸν Πρό-

πάρχουσα διὰ τὴν συνεργασίαν ταύτην Μικτὴ Ὁμάς Ἐργασίας.

—Ὁ Μ. Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Τσέτης ἐν ἄρθρῳ του ἐτόνισεν, ὅτι κὴ πρόσφατη Ε' Γενικὴ Συνέλευσις τοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν Μέσης Ἀνατολῆς (ΣΕΜΑ) ἀποτελεῖ χωρὶς ἀμφιβολία σημαντικὸ βαθμὸς στὴν ἱστορία τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως. Διότι μὲ τὴν προσχώρησιν στὸ ΣΕΜΑ διαφόρων μεσανατολικῶν Ἐκκλησιῶν ποὺ ἔχουν μυστηριακὴ κοινωνία μὲ τὴν Ρώμη τοῦτο ἀποβαίνει ὁ πρῶτος καὶ μοναδικὸς πρὸς τὸ παρὸν οἰκουμενιστικὸς ὀργανισμὸς, στὸν ὁποῖο ἐκπροσωπεῖται ὁλόκληρο τὸ φάσμα τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου».

Ἡ Συνέλευσις ἐψήφισεν ὁμοφώνως κείμενον, ἀφορῶν εἰς τὸν Ὁρθοδοξολογητικὸν Θεολογικὸν Διάλογον καὶ προτρέπον τοὺς Λουθηρανούς νὰ χρησιμοποιοῦν τὸ Σύμβολον Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως ἀνευ τοῦ FILIOQUE.

—Στις 25 Μαΐου 1990, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ποντιφικίου Συμβουλίου Προωθήσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐνότητος, Ἀρχιεπίσκοπος Ἐδουάρδος Κάσιντυ, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Τιθάριδος Πέτρο Ντυπρὲ καὶ τὸ Μοναχὸν Ἰωάννη Μουτίσο Μμπίντα, ἀντί-

λογο, ὅπου γράφεται: «Ἐπίβηκε, ἀκούστηκε καὶ γράφτηκε ἀκόμα, ὅτι ἡ Ψυχανάλυση εἶναι μῦθος καὶ ἔχει ἐπιστήμη. Ποῦ βρίσκεται ἡ ἀλήθεια; Ἀκριβῶς αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ σκοπὸς τῆς μελέτης μου αὐτῆς» σελ. 5).

Ὁ σ. με ταπεινοφροσύνη λέγει: «Ἔχω ἐπίγνωσις ὅτι μὲ τὴν μελέτη μου αὐτὴ δὲν ἐξαντλῶ τὸ ὅλο θέμα, ἀλλὰ ἀπλῶς τὸ ἐγγίζω» (σ. 6). Παρὰ ταῦτα ἡ μελέτη τοῦ Σεβασμιωτάτου δίδει ἀφορμὴν στὸν ἀναγνώστη νὰ ἐνημερωθῆ κατὰ κριτικὸν τρόπο πρῶτον γενικῶς περὶ τῆς μεθόδου καὶ τῶν θεωριῶν τῆς Ψυχανάλυσεως (σ. 9-16), δεῦτερον εἰδικῶς περὶ μερικῶν βασικῶν θεωριῶν αὐτῆς (σ. 17-46) καὶ τρίτον περὶ τῶν γενικωτέρων ἐπικρίσεων, διαφωνιῶν καὶ ἀντιδράσεων, ποὺ ἀναφέρονται στὴν Ψυχανάλυσιν (σ. 47-62). Πλήρως διαφωτιστικὸ εἶναι τὸ Συμπέρασμα τῆς μελέτης (σ. 63-66), στὸ ὁποῖο ἀκολουθεῖ πολυεπίδη ἑλληνικὴ καὶ ἰδίως ξένη Βιβλιογραφία. Πλήθος ἐπισημειώσεων διαφωτίζουν τὰ ἀναπτυσσόμενα στὸ κείμενον.

Ὁ Σεβασμιώτατος συγγραφεὺς μὲ ἐπιτυχῆ ἀπλοποίησιν δυσκόλων ἐνοιῶν, ἀφοῦ καθιστᾶ προσιτὸς στὸν ἀναγνώστη τὴν διδασκαλίαν τοῦ Φρόντ για τὴ δομὴ τῆς προσωπικότητος (συνειδητό, προσυνειδητό καὶ ἀσυνειδητό — Προεγώ, Ἐγὼ καὶ Ὑπερεγώ), γιὰ τὰ ἐνστικτα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, γιὰ τὸ ἄγχος, τοὺς ἀ-

στοιχα Γραμματέα καὶ Ὑπογραμματέα τοῦ παραπάνω Συμβουλίου, πραγματοποιοῖ τὴν πρώτη του ἐπίσκεψιν στὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, ἀφ' ὅτου ἀνέλαθε τὰ καθήκοντά του ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ παραπάνω Ποντιφικίου Συμβουλίου.

Κατὰ τὴ συνάντησίν του μὲ τὸ Γεν. Γραμματέα τοῦ Π.Σ.Ε. Δρα Αἰμίλιο Κάστρο καὶ τοὺς στενοὺς του συνεργάτες, ἔγινε μιὰ ἀμοιβαία ἐνημέρωσις πάνω σὲ θέματα οἰκουμενιστικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ συζητήθηκαν οἱ τρόποι τῆς περαιτέρω ἀπὸ κοινοῦ δραστηριοποιήσεως τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, κυρίως στὰ πλαίσια τῆς Μικτῆς Ὁμάδος Ἐργασίας.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κάσιντυ καὶ οἱ συνοδοὶ του, πραγματοποιοῖσαν καὶ ἐθιμοτυπικὴ ἐπίσκεψιν στὴ Μόνημ Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὸ Π.Σ.Ε., ὅπου ἀντάλλαξαν μὲ τὸ Μ. Πρωτοπρεσβύτερον Γεώργιον Τσέτη διάφορες πληροφορίες καὶ σκέψεις ὅσον ἀφορᾶ στὴν τρέχουσα προβληματικὴ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως καὶ στὸν διάλογον Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

(Ἐκ τοῦ Δελτίου ΕΝΗΜΕΡΩΣΙΣ)

μυντικούς μηχανισμούς του εγώ, για τὰ στάδια τῆς «ψυχοσεξουαλικῆς» ἀναπτύξεως, για τὰ συμπλέγματα (Οἰδιπόδειο - Ἡλέκτρας), για τὸν ἄνθρωπο, τὴν θρησκεία, τὸν φεμινισμό καὶ τὴν ψυχοθεραπεία, στὴ συνέχεια παρουσιάζει τίς κατὰ τοῦ φροϋδισμοῦ αἰτιάσεις ἢ διορθωτικὲς ἀπόψεις τῶν ADLER, JUNG, HORNEY, FROMM, SULLIVAN, τῆς Ἀνθρωπιστικῆς Ψυχολογίας, τῆς Ἀντιψυχιατρικῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ψυχολογίας. Ἐντύπωση ἐπίσης κάνει ὁ ὑπὸ τοῦ σ. συστηματὸς πτυχῶν τῆς Ψυχολογίας τοῦ θάθους πρὸς τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ σκέψη καὶ πρὸς τὴ διδασκαλία τῶν Νηπιτικῶν Πατέρων.

Ἰδιαίτερος ὁ σ. προβαίνει σὲ ἀπερμύθευσι τῆς Ψυχαναλύσεως τοῦ FREUD καὶ σὲ πειστικὴ ὑπόδειξι τῆς προκαταλήψεως καὶ μονομερείας τὸσον τῆς φροϋδικῆς διδασκαλίας περὶ τῆς γενεσιουργοῦ αἰτίας καὶ τοῦ νεύματος τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ὅσον καὶ τῶν εἰς θάρος τῆς γυναικὸς φροϋδικῶν ἀπόψεων. Οἱ ἐπισημάνσεις ὅμως αὐτὲς δὲν ἐμπόδισαν τὸν σ. ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ τὰ θετικὰ σημεῖα τῶν ψυχαναλυτικῶν θεωριῶν, ἔπως εἶναι λ.χ. ἡ ὑπόδειξις τοῦ δυναμικοῦ ρόλου τοῦ ἀσυνειδήτου, τῶν κινήτρων - ἐλατηρίων, τῶν πρώτων παιδικῶν ἐμπειριῶν, τοῦ ἄγχους ὡς αἰτίας τῶν ψυχικῶν διαταραχῶν ὁ τονισμὸς τῶν ἀμυντικῶν μηχανισμῶν (ἀπώθησεως, μετατοπίσεως, ἐξιδανικεύσεως κ.λπ.) ἢ ἐξ ἐπόψεως μορφολογικῆς ἐπίδρασις τῆς ψυχαναλύσεως ὡς θεωρίας ἢ ὡς μεθόδου ἐρευνῆς στὴν ἀνάπτυξι νεωτέρων πλέον ἐκανοποιητικῶν θεωριῶν.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φωκίδος κ. Ἀθηναγόρας καταλήγει τονίζων, ὅτι ἡ ἀξιοποίησις τῶν θετικῶν αὐτῶν στοιχείων μπορεῖ νὰ συντελέσῃ στὴν καλύτερη ἀνάπτυξι τῆς προσωπικότητος, ἢ ὁποῖα «εὐρίσκει τὴν ὁλοκληρωσὴ τῆς μόνο στὴν Ἁγία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας» (σ. 66).

Εἶναι εὐχάριστον ὅτι ἕνας Ὁρθόδοξος Ἱεράρχης ἐκ τοῦ πλοῦτου καὶ περισσεύματος τῆς εἰδικῆς ἐνασχολήσεώς του μὲ ἕνα εἰδικὸν ἐπιστημονικὸ κλάδο, μᾶς μεταδίδει —κατὰ τρόπον γλαφυρὸ καὶ προσετὸ στὸν μέσο ἀναγνώστη— τὰ στοιχεῖα τῆς προσπάθειας πρὸς ἀνίχνευσι τοῦ περιεχομένου τοῦ ψυχικοῦ μας λαθουρίθου. Εὐχόμεθα ὁ ἅγιος Φωκίδος νὰ συνεχίσῃ τὴν συγγραφικὴν προσφορὰ του στὸν τομέα αὐτό, ὁ ὁποῖος, σχετιζόμενος πρὸς τοὺς θησαυροὺς τῆς διδασκαλίας τῆς Βίβλου καὶ τῶν Πατέρων, μπορεῖ νὰ υποδοθῆται τὴν ἀνάπτυξι τῆς Μεθοδολογίας τῆς Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας καὶ τῆς Θεωρίας καὶ Πράξεως τῆς Χριστιανικῆς Ψυχοθεραπείας, Συμβουλευτικῆς, Παιδαγωγικῆς, Ἐξομολογητικῆς κ.τ.τ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

J. P. MIGNÉ, Ἑλληνικὴ Πατρολογία (PATROLOGIA GRAECA), τόμ. 1, 2, 3, 79, 89, 90, 91, 94, 95, 96, 99, 126, Πρώτη ἔκδοσις ἐν Ἑλλάδι, Κέντρον Πατερικῶν Ἐκδόσεων (ΚΕ.Π.Ε.), Ἀθήναι 1987 - 1990.

Οἱ ἀναγνώσται τοῦ περιοδ. ΕΚΚΛΗΣΙΑ γνωρίζουν ἐκ σχετικοῦ σχολίου μας (1/15 Μαΐου 1986, ἀρ. 9-10, σ. 332) τὴν λαμπρὰν πρωτοβουλίαν τοῦ αἰδεσιμολογιωτάτου πρωτοπρεσβυτέρου π. Ἰωάννου Κ. Διώτη, θεολόγου καὶ ἐφημερίστου τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἱ. Ν. Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν, περὶ ἐπανέκδόσεως διὰ πρώτην φοράν ἐν Ἑλλάδι τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας τοῦ J. P. MIGNÉ. Ἡ ἤδη ἀρξασμένη καὶ συνεχιζομένη ἐπανέκδοσις αὕτη γίνεται ὑπὸ τοῦ «Κέντρον Πατερικῶν Ἐκδόσεων» (Πατησίων 5 - Α' ὄροφος - 104 31 Ἀθήναι, τηλ. 524.3400), ὅπερ ἰδρύθη καὶ διευθύνεται ὑπὸ τοῦ π. Ἰωάννου Κ. Διώτη, ὅστις ἔχει καὶ τὴν Γενικὴν Ἐπιμέλειαν τῆς ὅλης ἐκδόσεως, ἣτις προχωρεῖ κανονικῶς, ὡς ἀποδεικνύεται ἤδη ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων δώδεκα τόμων. Εἰς τοὺτους ἔχουν ἤδη προστεθῆ καὶ θὰ προστεθοῦν καὶ ἄλλοι τόμοι, εἰς τοὺς ὁποῖους θὰ ἀναφερθῶμεν διὰ νεωτέρων βιβλιοκριτικῶν σημειωμάτων μας. Καθ' ἕκαστον μῆνα ἐκδίδεται καὶ νέος τόμος καὶ ἐλπίζεται ὅτι συντόμως θὰ ἐπιταχυνθῆ ὁ ρυθμὸς τῆς ἐκδόσεως εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐκδίδωνται δύο τόμοι κατὰ μῆνα. Οὕτως οἱ Ἑλληνες καὶ τὸ διεθνὲς ἀναγνωστικὸν κοινὸν θὰ δύνανται συντόμως νὰ ἀποκτήσουν εἰς προσετὰς τιμὰς τοὺς ἀνεκτιμήτους πατερικὸς θησαυροὺς. Ὡς ἔχει ἀνακοινωθῆ ὑπὸ τοῦ ἀξιωματικοῦ τολμηροῦ ἐκδότου κληρικοῦ, ἢ Πατρολογία τοῦ MIGNÉ θὰ συμπληρωθῆ δι' ἰδιαίτερον τόμων, οἱ ὁποῖοι θὰ παρουσιάσουν καὶ τὰ μὴ περιληφθέντα ἐν αὐτῇ ἔργα τῆς μέχρι τοῦ ιε' αἰῶνος Ἑλληνικῆς Χριστιανικῆς Γραμματείας. Ἡ ὅλη λαμπρὰ ἐκδοτικὴ προσπάθεια θὰ ὁλοκληρωθῆ διὰ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἀνά τὸν κόσμον διεσπαρμένων μεταβυζαντινῶν καὶ νεωτέρων κλασσικῶν κειμένων τῆς Ἑλληνορθόδοξου Γραμματείας. Τὰ κείμενα αὐτὰ τῶν πέντε τελευταίων αἰῶνων περιέχουν ἀξιολόγους πνευματικὸς θησαυροὺς, οἱ ὁποῖοι ἀσφαλῶς θὰ προσελκύσουν τὸ διεθνὲς ἐνδιαφέρον.

Οἱ ἐκτὸς σειράς ἐκδοθέντες πρώτοι δώδεκα τόμοι εἶναι οἱ ἑξῆς:

Τ ὁ μ. 1: Κλήμης ἐπίσκοπος Ρώμης, Ἀθήναι 1987 (Πανομοιότυπος ἀνατύπωσις τῆς πρώτης ἐκδόσεως ἐν Παρισίοις 1857).

Τ ὁ μ. 2: Κλημέντια — Βαρνάβας Ἀπόστολος — Ματθαῖος Ἀπόστολος — Βαρθολομαῖος Ἀπόστολος — Ἀνάκλητος Πάπας Ρώμης — Ἅγιος Ἐρμᾶς — Δυσθέκη τῶν ΙΒ' Πατριάρχων — Ἐπιστολὴ πρὸς

Διόγνητον — Πράξεις και Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου, Ἀθήναι 1987 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1857).

Τό μ. 3: Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης (Α'), Ἀθήναι 1988 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1857).

Τό μ. 79: Νεῖλος Ἀββάς, Ἀθήναι 1988 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 89: Ἀναστάσιος Συναΐτης πατριάρχης Ἀντιοχείας, Ἀναστάσιος πατριάρχης Ἀντιοχείας, Ἀναστάσιος Θεουπόλεως, Ἀναστάσιος Ἀββάς, Ἀναστάσιος Δ' Ἀντιοχείας, Ἀναστάσιος πρεσβύτερος, Ἀντίοχος μοναχός, Ἀθήναι 1987 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 90: Μάξιμος ὁ ὁμολογητής (Α'), Ἀθήναι 1988 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 91: Μάξιμος ὁ ὁμολογητής (Β'), Θαλάσιος Ἀββάς, Θεοδόσιος πρεσβύτερος τῆς Ραϊθού, Ἀθήναι 1989 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 94: Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (Α'), Ἀθήναι 1989 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 95: Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (Β'), Ἀθήναι 1989 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 96: Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός (Γ'), Ἰωάννης Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νικαίας, Ἰωάννης πρεσβύτερος Εὐθείας, Ἀθήναι 1989 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 99: Θεόδωρος Σπουδίτης, Ἀθήναι 1988 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1860).

Τό μ. 126: Θεοφύλακτος Βουλγαρίας ἀρχιεπίσκοπος (Δ'), Ἀθήναι 1989 (Πρώτη ἔκδοσις ἐν Παρισίοις 1864).

Δέον ἰδιαίτερος νὰ ἐξαρθῆ τὸ γεγονός, ὅτι πάντες οἱ τόμοι οὗτοι, διὰ πρώτην φοράν διεθνῶς, ἐκτὸς τοῦ καμμένου τῆς πρώτης ἔκδοσεως, περιέχουν ἐκτενῆ ὑπομνήματα τοῦ ἐκ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τοὺς διεκκλησιαστικούς διαλόγους διεθνῶς γνωστοῦ Καθηγητοῦ τῆς Πατερικῆς Θεολογίας ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ τοῦ DURHAM τῆς Ἀγγλίας αἰδεσιμολογιωτάτου πρωτοπρεσβυτέρου π. Γεωργίου Δ. Δράγα. Τὰ ὑπομνήματα ταῦτα παρέχουν ἐξαιρετικὴν πλήρη ἐπιστημονικὴν ἐνημέρωσιν ἐπὶ τῶν σημερινῶν δεδομένων τῆς πατρολογικῆς ἐπιστήμης ἐν σχέσει πρὸς τὰ δημοσιεύμενα κείμενα καὶ τοὺς συγγραφεῖς των.

Ὡσαύτως πρέπει νὰ ἐπισημανθοῦν οἱ παρατιθέμενοι ἐν ταῖς τόμοις Πίνακες τῶν χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οἵτινες μετ' ἀξιολόγου πληρότητος ἐτοιμάζονται ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Στεργίου Σάκκου καὶ τοῦ ἐν τῇ αὐτῇ Σχολῇ Λέκτορος

κ. Πρωσανίου Π. Κουτλεμιάνη. Οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος Πίνακες ἔχουν οὐσιαστικὴν σημασίαν, διότι συμβάλλονται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Πατερικῆς Ἑρμηνευτικῆς καὶ τῶν καθ' ὄλου Βιβλικῶν Σπουδῶν, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῶν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ εὐχερῶς ἡ ἀνίχνευσις τοῦ τρόπου, καθ' ὃν τὸ κείμενον τῆς Ἁγίας Γραφῆς κατεγράφη, ἐχρησιμοποιήθη καὶ ἡρμηνεύθη διὰ τῶν αἰώνων ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων.

Ὁ ὑπ' ἀρ. 1 τόμος δέον νὰ τύχῃ ἰδιαίτερας προσοχῆς, διότι, ἐκτὸς τοῦ Ὑπομνήματος τοῦ π. Γεωργίου Δράγα καὶ τοῦ Πίνακος Ἀγιογραφικῶν Χωρίων τοῦ Καθηγητοῦ κ. Στεργίου Σάκκου, περιέχει ἀφ' ἐνός ἐκτενῆ Προλεγόμενα τοῦ π. Ἰωάννου Διώτη περὶ τῶν Πατερικῶν κειμένων, τῆς «Ἑλληνικῆς Πατρολογίας» καὶ τοῦ «Κέντρου Πατερικῶν Ἐκδόσεων», ἀφ' ἑτέρου ὀγκώδη Γενικὴν καὶ Εἰδικὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ ἀειμνήστου Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ Κωνσταντίνου Μπόνη περὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Γραμματείας, περὶ τῶν «Πατέρων» καὶ εἰδικώτερον περὶ τῆς Μεταποστολικῆς ἢ Πρωτοχριστιανικῆς Γραμματείας καὶ τρίτον μελέτην τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἡλία Μουτσούλα περὶ τοῦ J. P. MIGNE καὶ τῆς συμβολῆς του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν Πατερικῶν Σπουδῶν.

Τὸ ἐκδοτικὸν τοῦτο τόλμημα τοῦ πατρὸς Ἰωάννου Διώτη δικαίως ἔχει ἤδη ἐπαινεθῆ καὶ προβληθῆ ὑπὸ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου καὶ τῆς περὶ Αὐτὸν Ἱεράς Συνόδου, ὑπὸ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τῶν Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας κ. Παρθενίου καὶ Ἱεροσολύμων κ. Διοδώρου, ὑπὸ διαπρεπῶν Καθηγητῶν τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλων χωρῶν καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐπαϊόντων.

Ἐκφράζομεν θερμὰ συγχαρητήρια πρὸς τὸν π. Ἰωάννην Διώτην διὰ τὴν μεγάλην προσφορὰν του πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν καὶ τὴν καθ' ὄλου Χριστιανικὴν Οἰκουμένην, ἣτις προσφορά, ὡς ἔχει τονίσει ὁ σεβαστὸς Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Καρμίρης, «τιμῆ ἰδιαζόντως τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν, τὸν ἱερὸν Κλῆρον αὐτῆς, τὰ Ἑλληνικὰ Γράμματα καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος γενικώτερον». Εὐχόμεθα ὅπως ὁ Θεὸς δωρηταί εἰς τὸν π. Ἰωάννην Διώτην ὑγίειαν, δύναμιν καὶ εὐλογίαν, διὰ νὰ συνεχίσῃ ἀπροσκόπτως τὸ ἔργον τῆς ολοκληρώσεως ἐνὸς ἀληθοῦς ἐκδοτικοῦ κολισσοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ ἀποτελέσῃ κορυφαῖον πνευματικὸν γεγονός τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἔφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Βασιλείου Βασιλιτσίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Καλαμάτῃ τῇ 5ῃ Ἰουλίου 1990

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΑΛΚΙΔΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΣ 21

Ἡμεῖς ὁ Μητροπολίτης Χαλκίδος, Ἱστυαίας καὶ Βορειῶν Σποράδων Χρυσόστομος ἔχοντες ὑπ' ὄψει:

α) Τὰ διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παρ. 4, 29 καὶ 67 τοῦ Ν. 590)77,

β) Τὰς θείας ἐπιταγὰς διὰ τὴν ἀσκήσιν ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου πάσης μερίμνης ὑπὲρ τοῦ Ποιμνίου κατὰ τὰ ἀγιογραφικὰ λόγια «ποιμαίνει τὰ πρόβατά μου»,

γ) Τὴν ἀποστολικὴν προτροπὴν ἵνα «φροντίζωσι καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ»,

δ) Τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς κατὰ Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοὺς εἰς ἡμᾶς τὴν φιλανθρωπίαν, τὴν ἱεραποστολικὴν καὶ κοινωνικὴν δραστηριότητα πνευματικῶ τῷ τρόπῳ ἐπιβάλλοντας,

ε) Τὴν ἀνάγκην καλλιτέρας καὶ ἀρτιωτέρας ρυθμίσεως καὶ διεξαγωγῆς τοῦ ὡς ἄνω ἔργου ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἱστυαίας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως,

στ) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 6951)29.1.1990 Συμβολαιογραφικὴν Πράξιν τῆς Συμβολαιογράφου Ἱστυαίας κ. Ἐλένης Νταλιάνη - Ἀναλυτῆ, ἐξ ἧς προκύπτει ἡ διὰ δωρεᾶς τοῦ Παν)του Ἀρχιμ. π. Ἰγνατίου Καπνίση Ἱεροκήρυκος - Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱστυαίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως ἡμῶν παραχώρησις πρὸς τὴν Ἱ. Μητρόπολιν Χαλκίδος ἐκτάσεως 4.344,35 τ.μ. πρὸς δημιουργίαν Ἱεραποστολικοῦ καὶ Φιλανθρωπικοῦ Κέντρου ἐν Ἱστυαίᾳ,

ζ) Τὴν ἀπὸ 29.9.89 Ἐπιστολὴν τῆς κ. Μαρίας Καπόλου ἐξ ἧς προκύπτει ἡ διάθεσις ὁμόρου ἐκτάσεως 14 περίπου στρεμμάτων διὰ τὸν αὐτὸν ὡς ἄνω σκοπόν,

Ἀποφασίζομεν:

Ἰδρύομεν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἐκ-

κλησιαστικόν, Ἱεραποστολικόν, Πνευματικόν καὶ Φιλανθρωπικόν Ἴδρυμα, ἐφ' ἑξῆς καὶ κατὰ τὴν θέλησιν τῶν διαθετῶν καλούμενον «Ἱεραποστολικόν, Φιλανθρωπικόν Κέντρον «Η ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΑ Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ» μὲ ἔδραν τὴν πόλιν τῆς Ἱστυαίας.

Τὸ Ἐκκλησιαστικόν τοῦτο Ἴδρυμα θὰ λειτουργεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως καὶ ὡς μίᾳ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῆς.

Σκοπὸς τοῦ δὲ θὰ εἶναι ἡ Ἱεραποστολὴ καὶ ἡ Φιλανθρωπία εἰς τὸν λαὸν τῆς Ἐπαρχίας Ἱστυαίας ὥστε οὗτος νὰ ἀποδεχθῆ, συνειδητοποιήσῃ καὶ θιώσῃ τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Πίστιν τοῦ ἐν τοῖς πλαίσιοις τῶν Παραδόσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἡμῶν.

Τὸν τρόπον διοικήσεως καὶ τῆς ἐν γένει λειτουργίας τοῦ ὡς ἄνω Ἰδρύματος θέλομεν ὀρίσει ἐν συνεχείᾳ δι' εἰδικῶν ἀποφάσεων ἡμῶν καὶ διὰ τῆς καταρτίσεως καὶ δημοσιεύσεως ἰδίου «Κανονισμοῦ Λειτουργίας».

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐξεδόθη ἐν Χαλκίδι τῇ 29ῃ Ἰουνίου τοῦ 1990 ἔτους.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις: α) τῶν ἄρθρων 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ ἱ. ναῷ

Ἁγίου Δημητρίου Κάτω Νευροκοπίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 33 παρ. 2 τοῦ ὑπ' ἀρ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ν. Ζιχνῇ τῇ 3ῃ Ἰουλίου 1990

† Ὁ Ζιχνῶν καὶ Νευροκοπίου ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Λήμνου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἑνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἔφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἁγ. Τριάδος Μυρίνης, 2) Κοιμ. Θεοτόκου Μυρίνης, 3) Εἰσοδ. Θεοτόκου Βάρους, 4) Ἁγ. Δημητρίου Κοντοπουλίου, 5) Εὐαγγ. Θεοτόκου Μούδρου, 6) Ἁγ. Δημητρίου Παναγίας, 7) Εἰσοδ. Θεοτόκου Πορτιανοῦ, 8) Ἁγ. Ἀναργύρων Δάφνης, 9) Κοιμ. Θεοτόκου Κορνοῦ, 10) Ἁγ. Δημητρίου Λύχνων, 11) Ἁγ. Δημη-

τρίου Πλάκας, 12) Άγ. Νικολάου Σκανδάλης, 13) Κοιμ. Θεοτόκου Τσιμανδριών, 14) Άγ. Ίωάννου Φωσίνης και 15) Άγ. Γεωργίου Άγγαριώνων, καλούμεν τούς θουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως εντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης εν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά δια τήν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Έν Μυρίνη τῆ 3ῆ Αυγούστου 1990

† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

Ριζάρειος Ἐκκλησιαστική Σχολή

Ἡ Ριζάρειος Ἐκκλησιαστική Σχολή προκηρύσσει διαγωνισμό εισαγωγῆς κατά τὸ σχολικὸ ἔτος 1990-91 στὴν Α' τάξη τοῦ τετραταξίου Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου, 35 ἐσωτερικῶν μαθητῶν, ὡς ὑποτρόφων τῆς Ριζαρείου περιουσίας.

Ὁ διαγωνισμὸς θὰ διενεργηθεῖ στὴ Σχολή στίς 4, 5 και 6 Σεπτεμβρίου. Δὲν γίνονται δεκτοὶ ὄσοι ἔχουν ἡλικία ἄνω τῶν 20 ἐτῶν.

Δεκτοὶ γίνονται: α) οἱ κάτοχοι ἐνδεικτικοῦ προαγωγῆς Γ' τάξεως Μέσης ἑπταταξίου Ἱερατικῆς Σχολῆς, β) οἱ πτυχιῶχοι Μέσου Ἐκκλησ. Φροντιστηρίου τριτοῦς φοιτήσεως, γ) οἱ κάτοχοι πτυχίου τῆς τέως Μέσης Νυκτερινῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, δ) οἱ κάτοχοι Ἀπολυτηρίου Ἐκκλησ. Γυμνασίου και ε) οἱ κάτοχοι Ἀπολυτηρίου τριταξίου Γυμνασίου.

Οἱ αἰτήσεις μὲ τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά πρέπει νὰ υποβληθοῦν μέχρι τῆς 3ῆς Σεπτεμβρίου 1990.

Ἡ Σχολή παρέχει δωρεάν εἰς τούς ὑποτρόφους ἐκπαίδευση, τροφή, οἶκηση, ἐνδυμασία, ὑπόδηση, διδακτικά βιβλία, γραφικὴ ὕλη, ἀπογευματινὰ φροντιστήρια, ἱατρικὴ και φαρμακευτικὴ περίθαλψη.

Κριτήριον γιὰ τὴν ἔγκριση τῆς ἐγγραφῆς τῶν ὑποψηφίων ἱεροσπουδαστῶν εἶναι ὁ ἱερός ζήλος και ἡ ἀγάπη τους γιὰ τὴν Ἐκκλησία και τὴν ἐκπαίδευσή της, τὸ χριστιανικὸ τους ἦθος, ἡ ἐπίδοσή τους στὰ μαθήματα, ἡ στάση τους στὴ συνέντευξη, ἡ πληρότητα τῶν δικαιολογητικῶν και κυρίως ἡ κλίση τους γιὰ τὴν ἱερωσύνη και τὴ Θεολογία.

Πληροφορίες παρέχονται κάθε ἐργάσιμη μέρα στὰ Γραφεῖα Διοικήσεως τῆς Σχολῆς, Βασ. Σοφίας 24 Ἀθήνα, τηλ. 7242.063 και στὰ Γραφεῖα Διδακτηρίων κάθε Πέμπτη, τηλ. 6814.048, 6814.126.

Ἀθήνα 15 Ἰουνίου 1990

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ἐκυκλοφόρησε σὲ 6' ἔκδοση:

ΠΑΝΑΓΙΑ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
τῆς Γεωργίας Π. Κουνάθη,
θεολόγου καθηγήτριας

Ἀπευθυνθῆτε: Ἀποστ. Διακονία, Ἰασίου 1,
115 21 Ἀθήνα — Δραγατσανίου 2 — πλατ. Κλαυθμώνος. Τηλ. 7228.008, 3228.637.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Σισανίου και Σιατίστης ΑΝΤΩΝΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἄμότη. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐδαγγέλον Δ. Θεοδώρου, Τὰ πνευματικὰ θεμέλια τῆς Ἐδρώτης.

Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, «Ἡ ἡνωμένη Ἐδρώτη θὰ ἐδραιώσῃ ἐν τῇ πράξει τὴν διαχριστιανικὴν συνεργασίαν».

Μητροπ. Φωκίδος Ἀθηναγόρα, Ἡ ἀποψη τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὸ AIDS.

Μητροπ. Τυρολόης και Σεργετίου Παντελεήμονος, Τὸ δικαίωμα ἀσκήσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας (Γνωμοδότησις).

Μητροπ. Λεοντοπόλεως Τίτου, Ἡ συμβολὴ τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως τῆς Β. Ἡπείρου.

Γεωργίου Ν. Διλαίου, Πράγματα ἐξυπηρετοῦντα θρησκευτικὸς σκοποὺς (Γνωμοδότηση).

Ἀρχιμ. Ἀλεξίου Βρωῶνη, Ἡ ὀφειλὴ τῆς Ἐδρώτης στὴν Ἀποστολικὴ και Πατερικὴ Ἑλληνικὴ Ἀνατολή.

Ἀρχιμ. Μακαρίου Βαβλᾶ, Τὸ ὀργανωτικὸ πρότυπο τοῦ Παχωμιανοῦ Κοινοβίου.

Πρωτοπρ. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου, Εἰσβολὴ τῶν αἱρέσεων και τῆς παραθρησκείας στίς χώρες τοῦ Ἀνατ. Συνασπισμοῦ.

Ἀρχιμ. Δαμασκ. Καραθάκη, Πατριαρχῆς Μόσχας Ἀλέξιος (βιογραφικὸν σημείωμα).

Ἱεροδ. Γεωργίου Χ. Χρυσόστομου, Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἰδρυτῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης.

Παρατηρήσεις και Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.